Rocznik
Akademii
Umiejętności

ROK
1903-04

ROCZNIK
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

Rok 1903/1904.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI SPÓŁKI WYDAWNICZEJ POLSKIEJ.
1904.

KRAKÓW, DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem J. Filipowskiego.

TREŚĆ.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
W KRAKOWIE.

SKŁAD
AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI W KRAKOWIE

(w lipcu 1904 r.).

PROTEKTOR
JEGO CESARSKA I KRÓLEWSKA WYSOKOŚĆ
ARCYKSIĄŻĘ AUSTRYI-ESTE

FRANCISZEK FERDYNAND

PROTEKTOR-ZASTĘPCA

Jego Eksc. JULIAN Sas DUNAJEWSKI

Dr. praw, Doktor fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Ap. Mości, b. c. k. Minister, K. W. W. orderów św. Szczepana i ces. Leopolda, Kaw. ord. Żelaznej Korony I klasy, Członek Izby Panów, Poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miast Krakowa, Now. Sącza, Wieliczki i Brodów etc.

ZARZĄD AKADEMII.

Prezes:

JE. Stanisław hr. Tarnowski, Dr. filoz., Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apost. Mości, Komandor orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, właśc. odznaki „Literis et artibus“, b. Rector magn., Prof. p. z. literatury polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor Seminar. filol. słow. tamże, Członek dożyw. Izby Panów i Poseł na Sejm krajowy, Członek Komisyi egzam. dla kand. na naucz. szkół gimnaz. i realn., Członek korespondent wiedeńskiej Akademii Umiejętności.

Kraków, ulica Warszawska 12.

Zastępca prezesa:

Fryderyk Zoll, Dr. praw, Komandor orderu Franciszka Józefa, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III klasy, dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady Państwa, c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa rzymskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału politycznego, Wiceprezes jej oddziału historyczno-prawniczego, a Członek jej oddziału sądowego, Delegat c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty przy Wydziale administracyjnym Szkoły handlowej w Krakowie, Członek czeskiej Akademii im. ces. Franciszka Józefa w Pradze, b. poseł na Sejm krajowy, Obywatel honorowy miast Podgórza, Myślenic i Zatora.

Kraków, ulica Studencka 23.

Sekretarz generalny:

Bolesław Ulanowski, Dr. praw i filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy, Prof. p. z. prawa kanonicznego i dawnego prawa polskiego Uniw. Jagiell., Członek królewskiego czeskiego Towarzystwa Naukowego w Pradze, Członek c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału historyczno-prawniczego, b. Dziekan Wydz. prawa Uniw. Jagiell., Konserwator Komisyi centralnej dla zabytków archiwalnych w Galicyi, Sekretarz generalny Towarzystwa prawniczego i ekonomicznego w Krakowie, Członek Rady miejskiej krakowskiej.

Kraków, ulica Garncarska 15.

Dyrektor Wydziału filologicznego:

Kazimierz Morawski, Dr. filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy, c. k. Radca Dworu, Prof. p. z. filologii klasycznej, Dyrektor Seminaryum i Proseminaryum filologicznego Uniw. Jagiell., Człon. c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, Członek czeskiej Akademii im. ces. Franciszka Józefa w Pradze.

Kraków, ulica Wolska 6.

Dyrektor Wydziału historyczno-filozoficznego:

Fryderyk Zoll (jak wyżej).

Dyrektor Wydziału matematyczno-przyrodniczego:

Napoleon Cybulski, Dr. med., Prof. p. z. fizyologii Uniwersytetu Jagiell.

Kraków, ulica Basztowa 6.

Sekretarz Wydziału filologicznego.

Józef Tretiak, Dr. filoz., Profesor p. z. języka i literatury ruskiej Uniw. Jagiell., Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Członek Kollegium znawców dla spraw ochrony prawa autorstwa w zakresie literatury.

Kraków, ulica Batorego 25.

Sekretarz Wydziału historyczno-filozoficznego:

Bolesław Ulanowski (jak wyżej.

Sekretarz Wydziału matematyczno-przyrodniczego:

Józef Rostafiński, Dr. filoz., Prof. p. z. botaniki, Dyrektor Ogrodu botanicznego Uniw. Jagiell., Członek b. Tow. nauk ścisłych w Paryżu, Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. nauk przyr. w Cherbourgu, Wiedniu, Berlinie i Medyolanie, Człon. c. k. Komisyi egzam. dla nauczycieli szkół średnich.

Kraków, ulica Łobzowska 22.

Poczet członków zwyczajnych.

A) Czynni.

I. Wydział filologiczny.

a) Krajowi:

Karol Estreicher-Rozbierski, Dr. filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy, Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 11 maja 1872.
Kraków, gmach Biblioteki Jagiellońskiej.

Julian Klaczko, Dr. filozofii, Doktor praw honoris causa Uniwersytetu Jagiell., c. k. Radca Dworu, Członek Instytutu francuskiego (Académie des Sciences morales et politiques), Of. Legii honorowej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 23 lipca 1872.
Kraków, ulica Smoleńska 1.

Antoni Małecki, Dr. fil., właściciel odznaki „Litteris et artibus", b. Prof. jęz. i liter. polskiej i b. Rektor magn. Uniwersytetu lwowskiego, Zastępca Kuratora Zakładu nar. im. Ossolińskich we Lwowie, dożywotni Członek Izby Panów, honorowy obywatel miasta Lwowa i b. długoletni Członek Rady miejskiej lwowskiej, Dr. obojga praw honoris causa Uniwersytetów Jagiellońskiego i lwowskiego, Członek honorowy Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, Galic. Tow. pedagogicznego, Tow. historycznego we Lwowie, Tow. liter. Adama Mickiewicza i Koła literackiego we Lwowie, Członek-korespondent serbskiego Tow. nauk. w Belgradzie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 23 lipca 1872.
Lwów, Zakład Ossolińskich.

Antoni Petruszewicz, Kustosz lwowskiej kapituły metropolitalnej grecko-katol., Radca i Referent Konsystorza, Egzaminator synodalny, c. k. Konserwator ruskich zabytków, Członek czynny i honorowy cesarsko-rosyjskiego archeologicznego Tow. w Moskwie honorowy Doktor historyi cesarskiego Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie, Członek historycznego Tow. Nestora w Kijowie, czynny i honorowy Członek cesarskiego Towarzystwa historyi i starożytności w Odesie, honorowy Członek Akademii nauk w Bukareszcie, Członek honorowy słowiańskiego dobroczynnego Towarzy-

stwa w Kijowie, Członek katolicko-ruskiej Macierzy we Lwowie, Członek czeskiej Macierzy w Pradze, honorowy Członek Stauropigialnego Instytutu we Lwowie, Członek i wydziałowy Instytutu ruskiego „Narodowy Dom“ we Lwowie etc. Wybrany Członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873.
Lwów, Kapituła metrop. grecko-katol.

JE. **Stanisław hr. Tarnowski** (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873.
Kraków, ulica Warszawska 12.

Maryan Sokołowski, Dr. filoz., c. k. Radca Dworu, Kaw. orderu cesarza Leopolda, Komandor ord. Włoskiej Korony, Prof. p. z. hist. sztuki i Dyrektor gabinetu historyi sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Rady sztuki (Kunstrath) przy Ministerstwie Oświaty, Członek korespondent ces. Akademii Nauk w Petersburgu, Korespondent c. k. Komisyi centralnej do badania i utrzymywania pomników sztuki, Członek-Korespondent c. k. austryackiego Instytutu archeologicznego w Wiedniu, Członek honorowy Towarzystwa ochrony zabytków w Krakowie, Członek honorowy Towarzystwa historyków sztuki we Wrocławiu, Członek czynny Towarzystwa starożytników w Królewcu, Członek czynny cesarskiego Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Dyrektor Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, Przewodniczący Towarzystwa im. Jana Matejki w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 10 lipca 1884. — (Korespondentem od roku 1883).
Kraków, ulica Garncarska 3.

Kazimierz Morawski (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887. — (Korespondentem od roku 1883).
Kraków, ulica Wolska 6.

Władysław Łoziński, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu lwowskiego, dożywotni Członek Izby Panów austr. Rady Państwa, Członek Rady sztuki przy c. k. Ministerstwie Wyznań i Oświaty, Korespondent c. k. centralnej Komisyi archeologicznej, Kawaler orderu cesarza Leopolda. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Lwów, ulica Ossolińskich 3.

Antoni Kalina, Dr. filozofii, Profesor p. z. filologii słowiańskiej porównawczej Uniwersytetu lwowskiego, odznaczony srebrnym medalem bułgarskim dla sztuk i umiejętności, Członek-Korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Prezes Towarz. ludoznawczego, b. Członek Rady miejskiej król. stoł. miasta Lwowa, Prezes Towarzystwa naucz. szkół wyższych, Prezes Rady nadzorczej Towarzystwa wydawniczego, Prezes Rady nadzorczej kraj. wytwórczo-handl. Spółki przyborów szkolnych, Członek centralnego Wydziału austr. Towarzystwa ludoznawczego we Wiedniu, Delegat Zarządu głównego Towarzystwa pedagogicznego do Komitetu administracyjnego fund. im. Kościuszki, Wiceprezes Towarzystwa „Związek rodzicielski“, Prezes Rady nadzorczej Spółki wydawniczej i drukarni „Polonia“ we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym d. 2 maja 1895. (Korespondentem od d. 15 listopada 1884).
Lwów, ulica św. Mikołaja 23.

Józef Tretiak (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900. (Korespondentem od roku 1888).

Maksymilian Kawczyński, Dr. filoz., Prof. p. z. języków i literatur romańskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, Kierownik Seminar. filologii romańskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1902. — (Korespondentem od dnia 6 grudnia 1890).
Kraków, ulica Krowoderska 40.

Leon Sternbach, Dr. filoz., Profesor p. z. filologii klasycznej Uniw. Jagiellońskiego, Dyrektor Seminaryum filologicznego, Członek zakrajowy Akademii Umiejętności w Pradze, Członek-korespondent Instytutu archeologicznego w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany członkiem czynnym dnia 13 maja 1902. (Korespondentem od dnia 9 maja 1893).
Kraków, ulica Straszewskiego 5.

Wilhelm Creizenach, Dr. filoz., Profesor p. z. języka i literatury niemieckiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor Seminaryum germanistycznego, Członek c. k. Kom. egzam. dla kandydatów na

nauczycieli szkół średnich, były Docent Uniwersytetu w Lipsku. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1904. — (Korespondentem od dnia 2 maja 1895).

Kraków, ulica Studencka 19.

aa) Członkowie przybrani nadliczbowi:

w myśl § 16 al. 2. Statutu Akademii.

Z Wydziału historyczno-filozoficznego. Wybrani 21 listopada 1893.

Wojciech Kętrzyński
Stefan Pawlicki
Stanisław Smolka — obacz str. 13—14.
Tadeusz Wojciechowski
Wincenty Zakrzewski

b) Zakrajowi:

Watrosław Jagić, Dr. filoz., także honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. filologii słow. i Dyrektor Seminaryum filolog. słow. Uniwersytetu wiedeńskiego, Członek Izby Panów, Kawaler komtur. krzyża orderu Franciszka Józefa z gwiazdą, Kawaler orderów pruskich „pour le mérite“ i Korony, posiadacz austr. węg. odznaki honorowej dla nauki i sztuki, rosyjski Radca tajny i Kawaler orderów Anny i Stanisława I. stopnia (z gwiazdami) i Włodzimierza III stopnia, serbskiego wielkiego krzyża orderu Sawy, norweskiego Olafa, bułgargarskiego „pour le mérite“, Członek czynny Akademii Umiejętności w Wiedniu, Petersburgu, Zagrzebiu, Belgradzie, Monachium, Budapeszcie i Pradze, Towarzystwa naukowego czeskiego w Pradze, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Berlinie, Członek honorowy Towarzystwa „Ljubiteli drewniej pismiennosti“ i „Archeołogiczeskawo Obszczestwa“ w Petersburgu, Akademii Umiejętności w Bukareszcie, Towarzystwa historycznego im. Nestora w Kijowie, Towarzystw archeologicznych w Zagrzebiu, Moskwie, Odesie i Konstantynopolu, Towarzystwa starożytniczego w Moskwie, Członek honorowy Uniwersytetu w Moskwie i Charkowie, Towarzystwa „Matica srpska“ w Nowym Sadzie i „Matica slovenska“ w Lublanie etc. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 listopada 1878 r.

Wiedeń, VIII. Kochgasse 15.

Józef Hampel, Dr. praw i filoz., Profesor p. z. archeologii starożytnej Uniwersytetu w Budapeszcie, Dyrektor Sekcyi archeologicznej Muzeum Narodowego tamże, Członek czynny Akademii węgierskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Budapeszt, Muzeum Narodowe.

Jan Gebauer, Dr. filoz., także honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. filol. słow. i Dyrektor Seminaryum słowiańskiego czeskiego Uniwersytetu w Pradze, b. Rektor magn., Członek czynny czeskiej Akademii Umiejętności i król. Towarzystwa naukowego w Pradze, Członek korespondent Akademii nauk w Petersburgu, Członek Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich w Pradze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Praga, Vinohrady 359.

Jan Kvičala, Dr. filoz., c. k. Radca Dworu, Prof. p. z. i Dyrektor Seminaryum filologii klasycznej Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Członek czynny Akademii Umiejętności i Członek nadzwyczajny „Král. České Společnosti Nauk“ w Pradze, Członek korespondent Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek wielu innych Towarzystw naukowych i obywatel honorowy kilku miast w Czechach. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1902.
Praga-Smihov, Divisova ul. 663.

Ludwik Ćwikliński, Dr. filoz., Szef Sekcyi w c. k. Ministerstwie Wyznań i Oświaty, były Rektor magnific. i Prof. p. z. filologii klasycznej Uniwersytetu lwowskiego, Członek czeskiej Akademii Umiejętności im. ces. Franciszka Józefa, Członek zwycz. c. k. austr. Instytutu archeologicznego w Wiedniu, Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Korespondent i b. Konserwator c. k. Komisyi central. dla utrzymania zabytków historycznych i artystycznych w Wiedniu, Członek honorowy Towarzystwa filologicznego we Lwowie i Towarzystwa filozoficznego w Wiedniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1904. (Korespondentem od dnia 9 maja 1893).
Wiedeń IV, Johann Straussgasse 36.

c) Zagraniczni:

Władysław Nehring, Dr. filoz., Tajny Radca rządowy, ozd. ord. Orła czerw. IV. kl., Prof. p. z. filologii słowiańskiej i Dyrektor

Seminaryum filologicznego słowiańskiego Uniwersytetu wrocławskiego, b. Dziekan Wydziału filoz. w roku 1876 i 1889, b. Rektor Uniwersytetu wrocławskiego w roku 1894, Członek-korespondent Akademii Umiejęności w Petersburgu i Tow. Naukowego w Pradze, honorowy Człon. Towarzystwa Przyj. Nauk w Poznaniu i Tow. ludoznawczego we Lwowie, Członek Towarzystwa histor. i starożytniczego śląskiego i Muzeum starożytności śląskich, Wiceprezes śląskiego Tow. ludoznawczego, Członek Prezydyum śląskiego Towarzystwa kultury krajowej, Członek Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów wyższego stanu nauczycielskiego, Członek deputacyi szkolnej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.

Wrocław, Sternstrasse 22.

Jan Baudouin de Courtenay, Dr. filoz. i językoznawstwa porównawczego Magister nauk filologiczno-historycznych, Profesor zwyczajny językoznawstwa porównawczego i sanskrytu Uniwersytetu petersburskiego, Członek-korespondent ces. Akademii Nauk w Petersburgu, rosyjski rzecz. Radca Stanu. Kawaler orderów Stanisława i Anny 2-giej klasy, Włodzimierza 4-tej klasy, posiadacz złotego medalu od Akademii Umiejętności w Petersbugu i bronzowego od „Institution etnographique“ w Paryżu, b. Docent gramatyki porównaczej Uniwersytetu petersburskiego, b. prof. zwycz. gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich i sanskrytu Uniwersytetu kazańskiego, b. Profesor zwyczajny gramatyki porównaczej języków słowiańskich Uniwersytetu dorpackiego, b. Profesor p. z. tytularny językoznawstwa porównawczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek dożywotni „Societé de linguistique“ w Paryżu, Członek-korespondent „Litauische litterarische Gesellschaft“ w Tylży, Członek-korespondent Towarzystwa etnograficznego czesko-słowiańskiego w Pradze, Członek-korespondent Towarzystwa finnougryjskiego (Suomalais-Ugrilainen-Seura) w Helsingforsie, Członek honorowy Uniwersytetu kazańskiego, Członek honorowy b. estońskiego Towarzystwa literackiego „Eesti Kirjameeste Selts“ w Dorpacie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887.

Petersburg, ulica Mogilewska 23.

Włodzimierz Spasowicz, Dr. praw i Doktor praw honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, adwokat. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890. (Korespondentem od r. 1873).
Warszawa, Aleje Ujazdowskie 6.

Aleksander Brückner, Dr. filoz., Profesor filologii słowiańskiej Uniwersytetu berlińskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891. (Korospondentem od r. 1889).
Berlin, SW. 61., Lankwitzstrasse 1.

JE. Stojan Novaković, Deput. „Narodna Skupština“, Poseł nadzw. króla serbskiego w Petersburgu, b. Prezydent Ministrów, b. Senator i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891.
Petersburg, Litejny Prospekt 57.

Henryk Sienkiewicz, Dr. filoz. honoris causa Uniwersytetu Jagiell. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 maja 1893.
Warszawa, ulica Wspólna 24.

Aleksander Nikołajewicz Wiesiołowskij, Dr. literatury pow., Dr. honoris causa Uniwersytetu Bolońskiego, Tajny Radca, Prof. zasłużony Uniwersytetu petersburskiego, Człon. czynny Cesarskiej Akademii Nauk w Petersburgu i Prezes Wydziału języka i literatury rosyjskiej tejże Akademii, Prezes Towarzystwa Neo-filologicznego przy Uniwersytecie petersburskim, Członek-korespondent Akademii w Wiedniu, Monachium, Białogrodzie, Zagrzebiu i Pradze, Członek Towarzystwa literackiego finlandzkiego i Towarzystwa węgro-fińskiego w Helsingforsie, Członek wielu Towarzystw naukowych rosyjskich, Komandor orderu „Corona d'Italia“, Kawaler rosyjski orderu św. Włodzimierza II kl., Św. Anny i Św. Stanisława I kl. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900 r.
Petersburg, Nikolajewskaja nabereżnaja 1.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

a) Krajowi:

JE. Julian Dunajewski (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 11 maja 1872.
Kraków, ulica Podwale 11.

Fryderyk Zoll (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873 roku.
Kraków. ulica Studencka 23.

JE. Leon Biliński, Dr. praw, Doktor praw honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Rzeczywisty Tajny Radca, Kawaler orderu Żelaznej Korony I klasy, Komandor orderu Franciszka Józefa, b. Prof. Uniwersytetu lwowskiego, b. Prezydent generalnej Dyrekcyi kolei państwowych, b. Minister finansów, Gubernator Banku austryacko-węgierskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1876.
Wiedeń, VIII, Tulpengasse 3.

Franciszek Piekosiński, Dr. praw, Prof. p. z. prawa polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor arch. aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie, Konserwator Komisyi centralnej dla zabytków archiwalnych na Galicyę zachodnią, Członek-korespondent Towarzystwa heraldycznego „Adler“ w Wiedniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 listopada 1878.
Kraków, ulica Zwierzyniecka 22.

JE. Michał Bobrzyński, Dr. praw, Dr. fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Rzeczywisty Tajny Radca, Komandor ord. Franciszka Józefa z gwiazdą, Członek czeskiej Akademii imienia cesarza Franciszka Józefa, b. Wiceprezydent Rady szkolnej krajowej, Poseł na Sejm kraj., Profesor prawa politycznego austr. Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Cnłonkiem czynnym dnia 10 listopada 1883. (Korespondentem od r. 1878),
Kraków, ulica Krupnicza 9.

Stanisław Smolka, Dr. filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy, Komandor orderu Corona d'Italia, c. k. Radca Dworu, dożyw. Człon. Izby Panów austr. Rady Państwa, b. Sekretarz generalny Akademii Umiejętności w Krakowie w latach 1891—1903, Członek zagr. węgierskiej Akademii Umiejętności, Członek południowo-słowiańskiej Akademii Umiejętności w Zagrzebiu i czeskiej Akademii im. cesarza Franciszka Józefa w Pradze, oraz ces. Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Członek honorowy Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, oraz Towarzystw historycznych w Pe-

tersburgu i Rydze, Korespondent c. k. Rady archiwalnej w Wiedniu, b. Profesor i Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).

Niegoszowice, p. Rudawa.

Wincenty Zakrzewski, Dr. filoz., c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Prof. p. z. historyi powszechnej i Dyrektor Seminaryum histor. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek zagraniczny węgierskiej Akademii Umiejętności, Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych. Wybrany Członkiem czynnym dnia 15 listopada 1884. (Korespondentem od r. 1881).

Kraków, ulica Smoleńska 10.

Wojciech Kętrzyński, Dr. fil., Dyrektor Zakładu nar. im. Ossolińskich we Lwowie, Konserwator c. k. centralnej Komisyi w Wiedniu, Członek Towarz. Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Tow. literackiego w Paryżu, Tow. Nauk w Toruniu, Towarzystwa litewskiego w Tylży, Towarzystwa numizmatycznego w Krakowie i historycznego we Lwowie, Towarzystwa historycznego i archeologicznego śląskiego we Wrocławiu, Towarzystwa historycznego przy Uniwersytecie w Petersburgu, ces. Tow. archeologicznego w Moskwie, Towarz. Mazurskiego w Lecu w Prusiech wschodnich. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1873.

Lwów, Zakład nar. im. Ossolińskich.

Tadeusz Wojciechowski, Dr. fil., Doktor fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kaw. orderu Żelaznej Korony III kl., c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. historyi polskiej, b. Rektor Uniwersytetu lwowskiego, Prezes Tow. historycznego we Lwowie, Korespondent c. k. Komisyi centralnej konserwatorskiej w Wiedniu, Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 listopada 1887. (Korespondentem od r. 1881).

Lwów, ulica Technicka 8.

Stefan Pawlicki, Doktor św. Teologii i filozofii, Kawaler Orderu Żelaznej Korony III klasy, Kapłan Zgromadzenia OO. Zmartwych-

wstańców, Prof. p. z. filoz. Uniwersytetu Jagiell., Konsultor św. Kongregacyi Indeksu, b. Docent b. Szkoły głównej warszawskiej, b. Prorektor papieskiego Kolegium polskiego w Rzymie, Członek czynny rzymskiej Arkadyi i trzech rzymskich Akademij: di religione cattolica, Tiberina i dell'Immacolata Concezione, Członek czynny rzymskiej Società dei cultori di cristiana archeologia, Czł. korespondent papieskiej Akademii archeologii, Wiceprezes sekcyi filozoficznej Tow. wiedeńskiego „Leo-Gesellschaft". Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891. (Korespondentem od r. 1884).

Kraków, ulica Łobzowska 10.

Bolesław Ulanowski (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 4 maja 1894. (Korespondentem od r. 1888).

Kraków, ulica Garncarska 15.

Oswald Balzer. Dr. praw, Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu lwowskiego, c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. prawa polskiego Uniwersytetu lwowskiego, Dyrektor Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie, Członek czynny Czeskiej Akademii Umiejętności w Pradze, Członek król. czeskiego Towarzystwa naukowego w Pradze, Członek honorowy Muzeum narodowego w Rapperswylu, Wiceprezes Towarzystwa dla popierania nauki polskiej we Lwowie, b. Wiceprezes Tow. historycznego we Lwowie, Członek czynny Towarzystwa historyi i starożytności rosyjskich, tudzież ces. Towarzystwa archeologicznego w Moskwie, Członek Towarzystwa historycznego w Petersburgu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900 r. (Korespondentem od roku 1888).

Lwów, ulica Mickiewicza 26.

Władysław Abraham, Dr. praw, Prof. p. z. prawa kanonicznego Uniwersytetu lwowskiego, b. Rector magn., b. Docent Uniw. Jagiell., Członek rządowej Komisyi egzaminacyjnej prawniczo-historycznej i sądowej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1902. (Korespondentem od dnia 9 maja 1893).

Lwów, Długosza boczna 16.

Ludwik Kubala, Dr. filoz., Radca szkolny, Kawaler orderu Franciszka Józefa, Prof. c. k. wyższego gimnazyum im. Franciszka

Józefa we Lwowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 11 maja 1903. (Korespondentem od r. 1884).
Lwów, ulica Zyblikiewicza 45.

JE. Leon hr. Piniński, Dr. praw, Rzeczywisty Tajny Radca Jego Ces. i Król. Apostol. Mości, b. c. k. Namiestnik Galicyi, hon. Prof. prawa karnego i rzymskiego na Uniwersytecie lwowskim, dożywotni Członek Izby Panów austr. Rady Państwa, Poseł na Sejm krajowy, b. Prof. p. z. prawa rzymskiego Uniw. lwowskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 11 maja 1903. (Korespondentem od r. 1895).
Lwów, ulica Matejki 4.

aa) Członkowie przybrani nadliczbowi:
w myśl § 16 al. 2 Statutu Akademii.

Z Wydziału filologicznego wybrani dnia 30 października 1892 roku.

Antoni Małecki
Kazimierz Morawski
Maryan Sokołowski — obacz wyżej str. 6—8.
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak

b) Zakrajowi:

Antoni Randa, Dr. praw, także honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Komandor orderu Franciszka Józefa II klasy z gwiazdą, Kawaler orderu Żelaznej Korony III kl., posiadacz medalu austr.-węgier. „Litteris et Artibus", Komandor rosyj. orderu św. Stanisława, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. prawa austr. cywilnego Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Prezes I. Wydziału czeskiej Akademii Umiejętności, Członek „Král. České společnosti náuk", dożywotni Członek Izby Panów, Członek Trybunału państwowego, Doktor honoris causa Uniwersytetu w Bolonii, Prezes Kollegium rzeczoznawców dla spraw autorskich w zakresie literatury w Pradze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 listopada 1878 roku.
Praga, Seminař české právnicke fakulty.

Władywój Tomek, Dr. fil., Komandor orderu Franciszka Józefa, posiadacz medalu austr.-węg. „Litteris et Artibus", c. k. Radca

rządowy, b. Profesor historyi Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Członek czynny czeskiej Akademii Umiejętności, dożywotni Członek Izby Panów. Wybrany Członkiem czynnym dnia 15 listopada 1881 roku.

Praga II., Černá ul. 6.

Wilhelm Fráknoi, tyt. Biskup Arbei, Kanonik waradyński, Opat szekszardzki etc., główny Inspektor bibliotek i muzeów węgierskich, Członek Akademii Umiej. w Pradze i Belgradzie, Towarz. histor. w Ostrzychomiu etc. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.

Budapeszt, Muzeum Narodowe.
Roma, Istituto storico ungherese.

Jarosław Goll, Dr. fil., Kawaler orderu Żelaznej Korony III kl., Profesor p. z. historyi powszechnej na Uniwersytecie czeskim, Członek zwyczajny „Král České Společnosti Náuk“ w Pradze. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900 r.

Praga-Smihow, Nábřeži 14.

Emill Ott, Dr. praw, Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy dożyw. Członek Izby Panów austr. Rady państwa, c. k. Radca Dworu, b. Rektor magn., Profesor p. z. procesu cywilnego na Uniwersytecie czeskim w Pradze, Wiceprezes c. k. Komisyi rządowej egzam. oddziału historyczno-prawniczego i oddziału sądowego, Członek zwyczajny „Societas regia scientiarum“ i Czeskiej Akademii Umiejętności w Pradze, Członek Towarzystwa pielęgnowania prawa kościelnego w Getyndze, Członek honor. „Morawská právnicka jednota“ w Bernie, Delegat Ministerstwa Oświaty w Kuratoryum Akademii hr. Straki. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900.

Praga II., Kremencová ul. 8.

c) Zagraniczni:

Jakób Caro, Dr. fil., Prof. p. z. historyi i Dyrektor Seminaryum historycznego Uniwersytetu wrocławskiego, Członek korespondent Akademii Umiejętności w Petersburgu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 14 listopada 1881.

Wrocław, Eichendorfstrasse 57.

X. Edward Likowski, Dr. św. Teologii honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego i Monasterskiego, Biskup sufragan poznański, Prezes Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 14 listopada 1887.
Poznań.

Albert Sorel, Profesor historyi dyplomatycznej w École libre des sciences politiques w Paryżu, Członek Akademii francuskiej i Akademii nauk moralnych i politycznych, Członek korespondent królew. Akademii szwedzkiej, król. Akademii w Kopenhadze, królew. Akademii Umiejętności w Berlinie, ces. Akademii Nauk w Petersburgu, król. Towarzystwa w Getyndze, król. Akademii Umiejętności w Monachium i król. Tow. historycz. w Londynie, Członek czynny „Société royale des Sciences" w Upsali. Wybrany Członkiem czynnym dnia 30 listopada 1889 roku.
Paryż, rue d'Arras 70.

Henryk Struve, Dr. fil., Doktor fil. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, zasłużony Profesor zwycz. Uniwersytetu warszawskiego, Członek honorowy Towarzystwa psychologicznego w Moskwie, Rzeczywisty Radca Stanu, Kawaler orderów św. Stanisława I kl., św. Anny II kl. i św. Włodzimierza III kl. Wybrany Członkiem czynnym dnia 14 maja 1897 r.
»New Home«, Elderslie Road, Eltham, Kent. England.

Tadeusz Korzon, b. starszy nauczyciel gimnazyum kowieńskiego, Bibliotekarz Ordynacyi Zamoyskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1903. (Korespondentem od r. 1888).
Warszawa, ul. Żabia 4.

Aleksander Jabłonowski, Członek rzeczywisty Towarzystwa historycznego im. Nestora w Kijowie oraz Towarzystwa historyi i starożytności w Moskwie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1903. (Korespondentem od r. 1894).
Warszawa, ul. Hoża 20.

Teodor Wierzbowski, Doktor filologii słowiańskiej, Profesor zwyczajny Cesarskiego Warszawskiego Uniwersytetu, Dyrektor Warszawskiego Archiwum Głównego aktów dawnych, Zarządzający archeologicznym i numizmatycznym Gabinetem Warszawskiego Uniwersytetu, Członek Komisyi Emerytalnej Królestwa Polskiego (jako

delegat Ministeryum Oświaty), Kawaler cesarskich i królewskich orderów św. Włodzimierza kl. IV., Św. Anny kl. II i Św. Stanisława II. i III. kl., posiada medal złoty im. Puszkina od Cesarskiej Petersburskiej Akademii Nauk. Wybrany dnia 13 maja 1903.

Warszawa. Aleje Jerozolimskie 74.

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

a) *Krajowi:*

Franciszek Michał Karliński, Dr. filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy i cesarsk. austr. orderu Franciszka Józefa, b. Prof. p. z. astronomii i matematyki wyższej i b. Dyrektor Obserwatoryum astronomicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi do pomiaru ziemi, c. k. Towarzystwa meteorologicznego w Wiedniu, królewsko-czeskiego Towarzystwa Nauk w Pradze oraz Towarzystwa astronomicznego niemieckiego, Człon. honorowy Towarzystwa Kopernika w Toruniu, Członek Towarz. Przyrodników im. Kopernika we Lwowie, b. Członek i zastępca Dyrektora c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Dyrektor Seminaryum matematycznego. Wybrany członkiem czynnym dnia 7 lipca 1873 r.

Kraków, ulica Kopernika 36.

Bronisław Radziszewski, Dr. fil., Profesor p. z. chemii ogólnej i farmaceutycznej Uniwersytetu lwowskiego, obywatel honorowy m. Lwowa, Członek honorowy Tow. chemików czeskich w Pradze, Towarz. nauczycieli szkół wyższych, polskiego Towarzystwa aptekarskiego we Lwowie, Docent chemii w szkole gospodarstwa leśnego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 14 listopada 1881. — (Korespondentem od r. 1874).

Lwów, ulica Długosza, gmach Uniwersytetu.

Józef Rostafiński (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 10 października 1883.

Kraków, ulica Łobzowska 22.

Jan Franke, c. k. Radca Dworu, Komandor orderu Franciszka Józefa, c. k. krajowy Inspektor szkół, b. Profesor mechaniki w Szkole politech. lwowskiej, Prezes c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla II-go

egzaminu rządowego na Wydziale budowy maszyn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Lwów, ulica Bielowskiego 5.

Edward Janczewski, Dr. fil., Profesor p. z. anatomii i fizyologii roślin i Dyrektor pracowni botanicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, b. Rector magn., Członek Korespondent Towarzystwa botanicznego w Edynburgu i Tow. Nauk przyrodniczych w Cherbourgu, Prezes Towarzystwa ogrodniczego w Krakowie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885. (Korespondentem od r. 1876).
Kraków, ulica Wolska 16.

Szczęsny Kreutz, Dr. filoz., Kawaler orderu Żelaznej Korony III klasy, c. k. Radca Dworu, b. Prof. p. z. mineralogii i b. Dyrektor gabinetu mineralogicznego Uniw. Jagiell., Członek honorowy Towarzystwa przyrodników polskich im. Kopernika, Członek krajowej Rady górniczej, Członek c. k. geologicznego Zakładu państw. w Wiedniu, b. Członek c. k. Komisyi egzam. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Człon. galic. Towarz. rolniczego we Lwowie, b. zwyczajny Prof. i były Dziekan Wydziału filoz. Uniwer. lwowskiego, b. Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego i b. Dziekan. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Kraków, ulica Basztowa 3.

Napoleon Cybulski (j. w.). Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 października 1891 r.
Kraków, ulica Basztowa 6.

Benedykt Dybowski, Dr. med., Prof. zwyczajny zoologii Uniwer. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891.
Lwów, ulica Długosza 3.

Emil Godlewski, Dr. fil., Prof. p. z. chemii rolniczej i Dyrektor Zakładu chemii rolniczej Uniwersytetu Jagiell., Członek polskiego Tow. przyrod. im. Kopernika we Lwowie, Członek-korespondent Tow. nauk przyrodniczych w Cherbourgu i narodowego Tow. rol-

niczego we Francyi, b. Prof. Szkoły rolniczej w Dublanach. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891.
Kraków, ulica Straszewskiego 6.

Julian Niedźwiedzki, Dr. filoz., Prof. p. z. mineralogii i geologii w Szkole politechnicznej lwowskiej, Docent tychże przedmiotów na Uniwersytecie lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół średnich. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 maja 1893. — (Korespondentem od roku 1887).
Lwów, Politechnika.

August Witkowski, Dr. filoz., Profesor p. z. fizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Komisyi egzaminac. na nauczycieli szkół średnich, były Prof. Politechniki lwowskiej. Wybrany Członkiem czynnym dnia 9 maja 1893. — (Korespondentem od r. 1888).
Kraków, ulica Bernardyńska 13.

Karol Olszewski, Dr. filozofii, Kawaler orderu Żelaznej Korony III kl., Prof. p. z. chemii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek czeskiej Akademii Nauk i Sztuk w Pradze, Członek Komisyi egzam. dla nauczycieli szkół średnich, Członek honorowy Towarzystwa lekarskiego w Wilnie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 12 maja 1896. — (Korespondentem od roku 1888).
Kraków, ulica Jagiellońska 22.

Władysław Natanson, Dr. filoz., Magister i Dr. fizyki Uniwers. w Dorpacie, Prof. p. z. fizyki matemat. Uniwers. Jagiellońskiego, Członek Korespondent Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Członek Towarzystwa fizycznego w Londynie, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli gimnazyów i szkół realnych. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900. (Korespondentem od roku 1893).
Kraków, ulica Wolska 8.

Tadeusz Browicz, Dr. medycyny, Prof. i b. Rector magn. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek zagraniczny czeskiej Akademii Umiejętności w Pradze, Członek honorowy Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu i Towarzystwa lekarskiego w Wilnie i Lublinie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1902. — (Korespondentem od dnia 4 maja 1894).
Kraków, ulica Krupnicza 5.

Kazimierz Kostanecki, Dr. medycyny, Prof. p. z. anatomii opisowej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 13 maja 1902. — (Korespondentem od dnia 12 maja 1896).
Kraków, ulica Kolejowa 10.

Leon Marchlewski, Dr. filozofii, Inspektor starszy państwowego Zakładu dla badania środków spożywczych w Krakowie, Profesor nadzwycz. tyt. chemii w Uniwersytecie Jagiell. Wybrany Członkiem czynnym dnia 11 maja 1903. (Korespondentem od r. 1899).
Kraków, ulica Graniczna 2.

b) Zakrajowi:

Franciszek Mertens, Dr. filoz., Profesor p. z. matematyki Uniw. wiedeńskiego, były Prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, były Prof. Politechniki w Gracu, c. k. Radca Dworu, Członek rzeczywisty Akademii Umiejętności w Wiedniu, Członek-korespondent Tow. naukowego czeskiego w Pradze, Człon.-korespondent Towarzystwa naukowego w Getyndze, Członek-korespondent królewskiej Akad. Umiejętności w Berlinie. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1885.
Wiedeń, III., Stammgasse 9.

Edward Suess, Doktor filozofii honoris causa, em. Profesor geologii na Uniwersytecie w Wiedniu, Prezydent Akademii Umiejętności w Wiedniu i Prezydent Wydziału matematyczno-przyrodniczego tejże Akademii. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Wiedeń, II./2, Afrikanergasse 9.

Franciszek Vejdowský, Dr. filozofii, Prof. p. z. zoologii i anatomii porównawczej Uniwersytetu czeskiego w Pradze, Członek czynny i Sekretarz Wydziału matematyczno-przyrodniczego „Král České Společnosti Náuk“ w Pradze, Członek czynny „Société Imp. des amis de la nature, d'anthropologie et d'ethnographie“ w Moskwie, Członek-korespondent Akademii Umiejętności w Zagrzebiu, „Société zoologique“ w Paryżu, „Zoological Society“ w Londynie i wielu innych Towarzystw. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Praga II., Myślíkova ul. 10.

c) Zagraniczni:

Edward Strasburger, Dr. filoz., med. i prawa, Profesor Uniwer. w Bonn. Wybrany Członkiem czynnym dnia 24 listopada 1888.
Bonn, Uniwersytet.

Jan Schiaparelli, b. Dyrektor Obserwator. astronom. w Medyolanie itd. Wybrany Członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890.
Medyolan, via Fatebenefratelli 7.

Lord Kelvin, emerytowany Profesor Uniwersytetu w Glasgowie itd. Wybrany członkiem czynnym dnia 6 grudnia 1890 roku.
Londyn, S. W., 15., Eaton Place.

Dymitr Iwanowicz Mendelejew, były Prof. chemii Uniwersytetu petersburskiego, Dyrektor Izby centralnej dla wag i miar i t. d. Wybrany Członkiem czynnym dnia 31 października 1891.
Petersburg, Zabałkańsky 19.

Henryk Hoyer, Dr. med., Dr. med. honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, były zasłużony Profesor Uniwers. warszawskiego. Wybrany Członkiem czynnym dnia 2 maja 1895.
Warszawa, ul. Długa 16.

Juliusz Wilhelm Brühl, Dr. filozofii, Profesor chemii Uniwersytetu w Heidelbergu. Wybrany Członkiem czynnym dnia 17 maja 1900.
Heidelberg, Rohrbacherstrasse 48.

B) Korespondenci.

1. Wydział filologiczny.

Roman Pilat, Dr. filoz., Profesor p. z. języka polskiego i literatury polskiej, Dyrektor Seminaryum filol. dla języka polskiego Uniw. lwowskiego, Członek c. k. Kom. egzamin. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek honorowy Towarzystwa im. A. Mickiewicza we Lwowie. Wybrany dnia 30 października 1880.
Lwów, ulica Chorążczyzna 16.

JE. Wojciech hr. Dzieduszycki, c. k. Tajny Radca, Dr. filoz., c. k. Konserwator zabytków sztuki, Poseł na Sejm krajowy, Prezes Tow. archeologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 12 listopada 1887.
Jezupol w Galicyi.

Adam Antoni Kryński, Magister nauk filol.-histor., Profesor gimnazyalny, Redaktor „Prac filologicznych“. Wybrany dnia 30 listopada 1889.
Warszawa, Aleje Jerozolimskie 70.

JE. Karol hr. z Brzezia Lanckoroński, c. k. Tajny Radca i Szambelan, dziedziczny członek Izby Panów, Kawaler orderu Złotego Runa i Kawaler honorowy orderu maltańskiego, Doktor praw i Doktor filozofii honoris causa Uniwersytetu berlińskiego, Członek austryackiego „Kunstrath", Kuratoryi austryackiego muzeum artyst. przemysłowego i Muzeum handlowego w Wiedniu, Komisyi centralnej dla zachowania zabytków sztuki w Austryi, Członek korespondent Akademii Umiejętności i Członek honorowy Akademii Sztuk Pięknych i Towarzystwa geograficznego w Wiedniu, Członek Towarzystwa archeologicznego austryackiego w Wiedniu i archeologicznego niemieckiego w Rzymie i Rady nadzorczej Instytutu niemieckiego dla historyi sztuki we Florencyi itd. Wybrany dnia 31 października 1891.

Wiedeń, III., Jacquingasse 18.

Józef Kallenbach, Dr. filoz., Dyrektor Biblioteki ord. Krasińskich w Warszawie. b. Prof. p. z. języka i literatury polskiej i b. Dziekan Wydziału filozoficznego Uniwersytetu we Fryburgu szwajcarskim, b. Docent Uniwersytetu Jagiell. Wybrany dnia 9 maja 1893 r.

Warszawa, Krakowskie Przedmieście 5.

Adam Miodoński, Dr. filoz., Prof. p. z. filol. klasycznej Uniwer. Jagiellońskiego, Dyrektor Seminaryum filologicznego Uniw. Jagiell., Członek c. k. Komisyi egzamin. dla kandydatów na nauczycieli w gimnazyach i szkołach realnych, b. Prof. Uniw. we Fryburgu, b. Dziekan Wydziału filoz. Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 9 maja 1903 r.

Kraków, ulica Basztowa 3.

Stanisław Tomkowicz, Dr. filoz., Konserwator zabytków sztuki i przeszłości. Wybrany dnia 4 maja 1894.

Kraków, ulica Podwale 2.

Alwin Schultz, Dr. filoz., b. Prof. p. z. historyi sztuki na niemieckim Uniwersytecie w Pradze, Kawaler orderu Żelaznej Korony III kl., Kaw. bawar. ord. św. Michała III kl., b. Członek Komisyi rządowej egzamin. do rysunków, Korespondent c. k. centralnej Komisyi konserwator. w Wiedniu, tudzież c. k. austryackiego Muzeum dla sztuki i przemysłu w Wiedniu, Członek czeskiego Towarz. do popierania w Czechach niemieckiej umiejętności, sztuki i literatury,

Członek kuratoryi Galeryi sztuki w Pradze, Człon. Wydz. Muzeum germańskiego w Norymberdze, Członek honorowy Towarzystwa śląskiego Muzeum staroż., Towarzystwa historyi sztuki i Towarzystwa przemysłowego we Wrocławiu, Korespondent śląskiego Towarzystwa „für vaterländische Cultur“ i Tow. śląskiego historycznego we Wrocławiu. Wybrany dnia 4 maja 1804.

Monachium, Liebigstrasse 41.

Karol Ernest Muka, Dr. fil., Prof. gimnazyalny, Komandor i Oficer serbskiego orderu św. Sawy, Kawaler rosyjsk. orderu św. Stanisława, Prezes Wydz. filolog. i etnograficznego „Maćicy Serbskeje“. Redaktor „Časopisa Maćicy Serbskeje“ i „Łużicy“, Członek honorowy łużyckiego Tow. kaznodziejskiego w Lipsku, Członek nadzwyczajny Tow. nauk w Zgorzelcu, Członek zagraniczny Akademii Umiejęt. w Pradze, Człon.-korespondent król. serb. Akademii Umiejętności w Belgradzie, Południowo-Słowiańskiej Akad. w Zagrzebiu i Król. czeskiego Towarzystwa Nauk w Pradze. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Freiberg w Saksonii, ulica Wosyczańska 6, I.

Jan Bołoz Antoniewicz, Dr. filoz., Profesor p. z. historyi sztuki nowożytnej w Uniwersyt. lwowskim, c. k. Konserwator zabytków sztuki. Wybrany dnia 13 maja 1897.

Lwów, ulica Zielona 7.

Leonard Lepszy, Naczelnik c. k. Urzędu probierczego, c. k. Radca górniczy, właściciel złotego krzyża zasługi z koroną, Korespondent c. k. centralnej Kom. konserwator. w Wiedniu. Wybrany dnia 14 maja 1897 r.

Kraków, ulica Studencka 27.

JE. Józef Bilczewski, Dr. teologii, Arcybiskup lwowski, c. k. Tajny Radca, b. Profesor p. z. dogmatyki szczegółowej Uniwersytetu lwowskiego, Członek-koresp. rzymskiej Akademii archeol., Członek c. k. kraj. Rady szkolnej. Wybrany dnia 17 maja 1900.

Lwów.

Zygmunt Winter, Dr. filozofii, c. k. Radca szkolny, Prof. c. k. gimnazyum w Pradze, Człon. Akademii Umiejętności w Pradze, Człon. Król. czeskiego Towarzystwa naukowego w Pradze. Wybrany dnia 17 maja 1900.

Praga-Vinohrady, Táborska ul. 88.

Maryn Stepanovic Drinov, Dr. filologii, Prof. zwyczajny filologii słowiańskiej na Uniwersytecie w Charkowie, były Minister Oświaty i spraw duchownych w Bułgaryi. Wybrany dnia 17 maja 1900.
Charków, Uniwersytet.

Hieronim Rafał Łopaciński, Profesor gimnazyalny w Lublinie. Wybrany dnia 17 maja 1900.
Lublin, Krakowskie Przedmieście, dom Zinkiewicza.

Jan Czubek, Radca szkolny, Profesor c. k. gimnazyum św. Anny w Krakowie. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Kraków, ulica Biskupia 8.

Jerzy hr. Mycielski, Dr. filozofii, Profesor p. n. historyi sztuki Uniwersytetu Jagielloń., Oficer król. ord. Włoskiej Korony, Prezes „Towarzystwa opieki nad polskimi zabytkami sztuki i kultury“, Redaktor „Przeglądu Polskiego“. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Kraków, Rynek główny 44.

Bronisław Ignacy Kruczkiewicz, Dr. filoz., Profesor p. z. filologii klasycznej i Dyrektor Seminaryum i Proseminaryum filologicznego Uniwersytetu lwowskiego, Członek i Dyrektor c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Dyrektor c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów zawodu nauczycielskiego w liceach żeńskich we Lwowie, b. Dziekan i Rector magnif. Uniw. lwow., Prezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Lwów, ulica Kampiana 9.

Gustaw Bauch, Dr. filozofii, Profesor gimnazyalny. Wybrany dnia 13 maja 1902 [1]).
Wrocław, I., Ohlau-Ufer 32a

---

[1]) Bibliografia prac Prof. Dra Baucha: Geschichte des Leipziger Frühhumanismus etc. Lipsk 1899. — Die Anfänge der Universität Frankfurt a/O. und die Entwickelung des wissenschaftlichen Lebens an der Hochschule (1506—1540). Berlin 1900. — Deutsche Scholaren in Krakau in der Zeit der Renaissance. 1460 bis 1520. Wrocław 1901. — Die Anfänge des Humanismus in Ingolstadt. Monachium i Lipsk 1901. — Die Reception des Humanismus in Wien. Wrocław 1903. — Die Universität Erfurt im Zeitalter des Frühhumanismus. Wrocław 1904. — Nadto liczne przyczynki i biografie do

Maryan Zdziechowski, Dr. filozofii, Profesor tyt. nadzwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego dla filologii słowiańskiej i historyi literatury powszechnej nowszych czasów. Wybrany dnia 13 maja 1902 r.
Kraków, ul. Garbarska 7.

Włodzimierz Demetrykiewicz, Dr. praw, c. k. Konserwator zabytków starożytnych, Kustosz Muzeum antropologiczno-archeologicznego Akademii, Kawaler orderu Franciszka Józefa, Członek zakrajowy Sekcyi archeologicznej Muzeum Król. czeskiego w Pradze, Członek zwyczajny Towarzystwa antropologicznego w Wiedniu i Towarzystwa starożytników w Królewcu. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Kraków, ulica Studencka 6.

Jan Michał Rozwadowski, Dr. filozofii, Prof. p. z. językoznawstwa porównawczego w Uniwersytecie Jagiellońskim. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Kraków, ul. Studencka 8.

Stanisław Jan Schneider, Profesor c. k. gimnazyum V. we Lwowie, Wiceprezes Towarzystwa filologicznego we Lwowie. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Lwów, ulica Jana Zamojskiego 4.

2. Wydział historyczno-filozoficzny.

Emanuel Henryk de Noailles, margr., b. Ambasador franc. w Berlinie. Wybrany dnia 7 lipca 1873.
Paryż, rue de Saigon 2.

JE. Leonard Piętak, Dr. praw, c. k. Minister, b. Profesor p. z. prawa rzymskiego tudzież austr. prawa handlow. i wekslowego Uniwersytetu lwowskiego, b. Prezes c. k. rządowej Komisyi egz. oddziału prawno-historycznego i Człon. tejże w oddziale sądowym, b. Członek Rady miejskiej król. stoł. miasta Lwowa, Poseł do Rady

humanizmu i dziejów Uniwersytetów w pismach: „Zeitschrift für Geschichte und Alterthum Schlesiens"; „Ungarische Revue"; „Neues Archiv für Sächsische Geschichte"; „Mitteilungen der Gesellschaft für deutsche Erziehung und Schulgeschichte" etc.

Państwa i Sejmu krajowego z miasta Lwowa. Wybrany dnia 19 listopada 1883.
Wiedeń, I., Grillparzerstrasse 14.

Władysław Ochenkowski, Dr. fil., Prof. p. z. ekonomii politycz. Uniwersyt. lwowskiego, b. Prof. Akademii w Monasterze, tudzież Uniw. w Jenie. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Słowackiego 18.

Tadeusz Pilat, Dr. praw, c. k. Radca Dworu, emer. Prof. p. z. statystyki, nauki administracyi i austryackiego prawa administracyjnego Uniw. lwowskiego, Członek Wydziału krajowego i Zastępca Marszałka kraj. w Wydziale, Członek c. k. rządowej Komisyi egzam. oddziału nauk politycznych, Członek korespondent c. k. centralnej Komisyi statyst. w Wiedniu, Członek międzynarodowego Instytutu statystycznego, Członek c. k. galicyjskiego Towarz. gospodar., Członek austryackiej Rady rolniczej i Rady urzędu statystyki pracy, Członek Rady wykonawczej „Macierzy Polskiej", Poseł na Sejm kraj. Wybrany dnia 24 listopada 1888.
Lwów, ulica Mochnackiego 23.

Maksymilian Perlbach, Dr. filoz., b. Profesor, Dyrektor oddziału król. Biblioteki w Berlinie. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Berlin, W. 50, Regensburgstr. 30.

Paweł Pierling, Kapłan T. J., Doktor honoris causa Uniwersytetu w Dorpacie, Członek cesarskiego Towarz. archeologicznego w Moskwie i Ces. Towarzystwa historyi i starożytności przy Uniwersytecie moskiewskim. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Paryż, rue de Rivoli, 212.

Antoni Prochaska, Dr. filozofii, Adjunkt Archiwum krajowego we Lwowie. Wybrany dnia 9 maja 1893 r.
Lwów, ulica Kurkowa 5.

Aleksander Semkowicz, Dr. filozofii, Dyrektor Biblioteki Uniw. lwowskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Lwów, ulica Zyblikiewicza 4.

Aleksander Rembowski, Dr. fil., Magister prawa i administracyi, Redaktor wydawnictwa Biblioteki Ord. Krasińskich. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 5.

Michał Hruszewski, Magister historyi ruskiej, Profesor p. z. hist. powszechnej z wykładem ruskim Uniwersyt. lwowskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych, Prezes Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki we Lwowie, Dyrektor Sekcyi historycznej i Komisyi archeograficznej tegoż Tow., Członek czynny lub honorowy kilku stowarzyszeń naukowych, Prezes Towarzystwa przyjaciół literatury, nauki i sztuki ukraińskiej, Prezes Spółki wydawniczej ukraińsko-ruskiej. Wybrany dnia 3 maja 1895.
Lwów, Zofiówka, willa własna.

Józef Milewski, Dr. praw, Prof. p. z. ekonomii politycz. Uniwer. Jagiellońskiego, Członek korespon. Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, b. Poseł do Rady Państwa i Poseł na Sejm krajowy, Wiceprezes Tow. Rolniczego w Krakowie. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Kraków, ulica Krupnicza 13.

Bronisław Łoziński, Dr. praw, Kawaler orderu Żelaznej Korony, c. k. emerytow. Radca Namiestnictwa. Wybrany dnia 12 maja 1896.
Lwów, ulica Ossolińskich 3, parter.

Ernest Till, Dr. praw, Prof. p. z. austryackiego prawa cywilnego na Uniwersyt. lwowskim, Redaktor „Przeglądu prawa i administr.“ Wybrany dnia 14 maja 1897.
Lwów, ulica Pańska 4.

Bronisław Dembiński, Dr. filoz., Prof. p. z. historyi powszechnej na Uniw. lwowskim, b. Dziekan, Dyrektor Seminaryum historycz. dla historyi powszechnej, Członek c. k. Komisyi egzaminac. dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, b. Docent Uniw. Jagiell. w Krakowie, Członek-korespon. Tow. Przyjaciół Nauk w Poznaniu. Wybrany dnia 17 maja 1900.
Lwów, ulica Mickiewicza 10.

Ludwik Finkel, Dr. filozofii, Profesor p. z. historyi austryackiej na Uniwersytecie Lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie, Członek-korespondent Muzeum Narodowego w Rap-

perswylu, Przewodniczący Rady wykonawczej Macierzy Polskiej, c. k. Konserwator sekcyi II i członek Kollegium rzeczoznawców dla literatury. Wybrany dnia 17 maja 1900
Lwów, ulica św. Mikołaja 9.

Iwan Andrzejewicz Linniczenko, Dr. filozof., Radca stanu, Profesor zw. historyi rosyj. na Uniwersytecie w Odessie, Członek ces. Towarzystwa archeologicznego, Tow. historycznego, Tow. miłośników, przyrodoznawstwa i antropologii i Tow. miłosników ruskiej literatury w Moskwie, Członek ces. Towarzystwa historyi i starożytności i Towarzystwa historyczno-filolog. w Odessie, oraz Członek wielu innych Towarzystw naukowych. Wybrany dnia 17 maja 1900.
Odessa, Uniwersytet.

Jaromir Čelakovský, Dr. praw, Profesor p. z. prawa czeskiego na Uniwersytecie czeskim w Pradze, Członek zwycz. Król. Towarzystwa nauk. czeskiego i czeskiej Akademii Umiejętności w Pradze, Dyrektor Archiwum król. głów. m. Pragi, Poseł na Sejm Królestwa czeskiego, Doctor honoris causa Uniwersytetu w Petersburgu, Członek-koresp. Instytutu francuskiego (Académie des sciences morales et politiques) w Paryżu, Członek krajowej Komisyi historycznej, Członek zwycz. c. k. Rady archiwalnej we Wiedniu, c. k. Konserwator, Obywatel honor. kilku miast etc. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Praga, ul. Táborska 53.

Wiktor Czermak, Dr. filozofii, Profesor p. n. historyi powszechnej i austryackiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli w szkołach gimnazyalnych i realnych, Docent historyi powszechnej i cywilizacyi w Akademii Sztuk pięknych w Krakowie. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Kraków, ulica Graniczna 7.

Stanisław Krzyżanowski, Dr. praw i filozofii, Profesor p. z. nauk pomocniczych historycznych i historyi średniowiecznej w Uniwersytecie Jagiellońskim, Dyrektor archiwum aktów dawnych m. Krakowa, Paleograf-archiwista Stolicy Św., Członek-korespondent Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu i c. k. Komisyi central-

nej dla badania i zachowania zabytków sztuki i pomników historycznych w Wiedniu, Prezes Towarzystwa miłośników historyi i zabytków Krakowa, Sekretarz Grona Konserwatorów Galicyi zachodniej. Wybrany dnia 13 maja 1902 r.
Kraków, ulica Wielopole 11.

Karol Potkański, Dr. filozofii, Profesor p. n. historyi powszechnej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Kraków, ulica Krupnicza 17.

Mikołaj Iwanowicz Kariejew, Dr. powszechnej historyi, Radca stanu, b. Profesor na uniwersytetach w Warszawie i Petersburgu, obecnie prof. historyi w Cesarskiem Aleksandrowskiem Liceum i na Wydziale ekonomicznym Petersburskiej Politechniki, Prezes Towarzystwa historycznego przy Petersburskim Uniwersytecie oraz Członek wielu innych Towarzystw naukowych w Rosyi i za granicą. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Petersburg, Wasiljewskij Ostrow, 10 linja, Nr. 9.

X. Jan Fijałek, Dr. teologii i prawa kanonicznego, Profesor p. z. historyi kościelnej w Uniwersytecie lwowskim, Rector magn. w r. 1903/4, b. Docent Uniw. Jagiell., Paleograf-archiwista Stolicy św., Członek-korespondent c. k. Komisyi centralnej dla badania i zachowania zabytków sztuki i pomników historycznych w Wiedniu. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Lwów, ulica Pułaskiego 4.

Aleksander Hirschberg, Dr. filozofii, Profesor p. n. historyi polskiej Uniwersytetu lwowskiego, Kustosz Zakładu narodowego im. Ossolińskich. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Lwów, ulica Frydrychów 12.

Edmund Radwan Krzymuski, Dr. praw, Rector magn., Profesor p. z. prawa i postępowania karnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Dyrektor Seminaryum prawniczego tamże, Wiceprezes c. k. Komisyi rządowej egzaminacyjnej oddziału sądowego, a Członek jej oddziału historyczno-prawniczego, Członek Komisyi dla egzaminów sędziowskich, Członek honorowy stowarzyszeń akademickich: „Pomoc wzajemna uczniów Uniw. Jagiell.“, „Biblioteka uczniów Wydz. prawa“, i „Czytelnia Akademicka imienia Adama Mickie-

wicza", Prezes Towarzystwa i Konserwatoryum Muzycznego w Krakowie. Wybrany dnia 17 maja 1904.[1]).

Kraków, ul. Krupnicza 5.

[1]) Edmund (Karol Feliks herbu Radwan) Krzymuski urodził się dnia 30 października 1852 r. we wsi Kruszyn pod Włocławkiem w Królestwie Polskiem. Nauki gimnazyalne pobierał w Warszawie, gdzie też po złożeniu egzaminu dojrzałości w r. 1870 wstąpił do uniwersytetu na wydział prawa, który ukończył w r. 1875 ze stopniem kandydata praw i medalem srebrnym za rozprawę konkursową p. t. „Teorya państwowa Ahrensa" (Warszawa, 1876). Pierwszą jednak pracę drukował Krzymuski jeszcze jako student w Gazecie Sądowej Warszawskiej p. t.: „Kilka słów w usprawiedliwieniu teoryi poprawy" (1875).

Na dalsze studya udał się Krzymuski w r. 1876 do Heidelbergu, poczem, wróciwszy do Warszawy, odbywał tam aplikacyę sądową i dał się poznać, jako autor kilku szkiców naukowych, drukowanych w Gazecie Sądowej z r. 1877 (Represya przestępstw wobec fatalizmu filozofii współczesnej; Znaczenie naukowe statystyki moralności).

W r. 1879 przeniósł się Krzymuski do Krakowa, gdzie, uzyskawszy w r. 1880 stopień doktora praw, habilitował się w r. 1881 do filozofii prawa, na podstawie rozprawy p. t.: „Teorya karna Kanta" (wydana w t. XVI Rozpraw Wydz. filozof. Akad. Umiej.) i prelekcyi na temat „O znaczeniu filozofii prawa i metodzie jej wykładu" (Warszawa, czasopismo Niwa, 1881). W okresie tym wydał także studyum „O odpowiedzialności karnej zwierząt (Niwa, 1882), a w rok potem (1883) uzyskał veniam legendi w zakresie prawa i procesu karnego na podstawie obszernej monografii p. t.: „Zasady nauki o usiłowaniu przestępstw" (Warszawa, 1884). Profesorem nadzwyczajnym jest Krzymuski od r. 1884, a zwyczajnym od r. 1888. Do Komisyi dla egzaminów rządowych oddziału sądowego należy jako członek od r. 1883, jako wiceprezes — od r. 1895. Od r. 1899 jest także członkiem Komisyi dla egzaminów rządowych oddziału prawniczo-historycznego. Godność dziekana Wydziału prawa piastował w r. s. 1891/2, w drugiem półroczu r. s. 1892/3 i w r. s 1898/9. Rektorem Uniwersytetu wybrany został na r. s. 1903/04.

Prócz wyżej wymienionych rozpraw, ogłosił Krzymuski drukiem następujące prace: 1). Dzieła większej objętości: Wykład prawa karnego ze szczególnem uwzględnieniem ustaw austryackich (Kraków, t. I. 1885, t. t. II. 1887). Dzieło to w pierwszem wydaniu obejmowało tylko część ogólną prawa karnego. Drugie jego wydanie, subwencyonowane przez Akademię, zawiera w dwóch tomach cały system wykładu prawa karnego (t. I. 1901. t. II. 1902). — Wykład procesu karnego austryackiego (Kraków, 1891). — 2) Ważniejsze rozprawy drukowane w czasopismach naukowych: Szkoła pozytywna prawa

Ludwik Pastor, Dr. filozofii, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. historyi powszechnej na Uniwersytecie w Insbrucku, Kawaler Krzyża Rycerskiego orderu Piusa i Komandor ord. św. Sylwestra, Doktor honorowy Uniwersytetu w Leodyum, Członek Akademii Umiejętności w Pradze, „Accademia Pontificia“ i „Accademia di S. Luca“ w Rzymie, „Società Colombaria“ w Florencyi, „Académie royale d'archéelogie“ w Antwerpii, Dyrektor „Istituto austriaco di studii storici“ w Rzymie. Wybrany dnia 17 maja 1904[1].

Rzym, Via della Croce 74.
Innsbruck, Uniwersytet.

---

karnego we Włoszech (Lwów, Przegląd pr. i admin. 1889). — O uwolnieniu warunkowem i warunkowych wyrokach skazujących (Warszawa, Gaz. Sąd. 1889). — Józef Szymanowski. Przyczynek do historyi prawa i procesu karnego w Polsce w końcu XVIII wieku (Bibl. Warszawska, 1891). — O wynagrodzeniu szkody osobom niewinnie skazanym na karę (Warszawa, Gaz. Sąd. 1893). — O pojęciu i karygodności usiłowania nieudolnego (Lwów, Przegląd pr. i admin. 1894) — O nietykalności poselskiej w odniesieniu do prawa karnego (tamże, 1898). — Determinizm i poczytanie przestępstw (Kraków, Czasopismo prawn. i ekon. I. 1900). 3) Rozprawy w języku francuskim: Loi autrichienne du 16 Mars 1892 concernant les indemnités à accorder aux personnes injustement condamnées (Paris, Revue pénitentiaire, 1894). — Peines deshonorantes (tamże, 1897). — Considérations sur la tentative irréalisable (Paris, Revue critique de législation et de jurisprudence, 1897).

[1]) Ludwik Pastor ur. 31 stycznia r. 1854 w Akwizgramie; ukończył gimnazyum w Frankfurcie nad Menem, gdzie historyi uczył Janssen. Studya uniwersyteckie, poświęcając się historyi, odbywa w Leodyum, Bonn, Berlinie i Wiedniu. W roku 1878 zostaje doktorem filozofii w Gracu; w r. 1881 habilituje się jako docent historyi powszechnej w Insbrucku, gdzie też w r. 1886 zostaje nadzwyczajnym, a w 1887 zwyczajnym profesorem tegoż przedmiotu. Papież Leon XIII mianował go Kawalerem Krzyża Rycerskiego ord. Piusa i Komandorem ord. św. Sylwestra. Jest doktorem honorowym Uniwersytetu w Leodyum, Członkiem Akademii Umiejętności im. ces. Franciszka Józefa w Pradze, „Accademia Pontificia“ i „Accademia di S. Luca“ w Rzymie, „Società Colombaria“ w Florencyi, „Académie royale d'archéologie“ w Antwerpii etc. W 1894 został c. k. Radcą Dworu, a w 1901 Dyrektorem „Istituto austriaco di studii storici“ w Rzymie.

Ogłosił drukiem: 1) Die kirchlichen Reunionsbestrebungen während der Regierung Karls V, aus den Quellen dargestellt, 1879. 2) Die Korrespondenz des Kardinals Contarini während seiner deutschen Legation. 1541 herausgegeben und commentirt, 1880. 3) Geschichte

der Päpste seit dem Ausgange der Mittelalters mit Benutzung des päpstlichen Geheimarchives und vieler anderer Archive bearbeitet. I. Band: Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance bis zu Wahl Pius II. Freiburg 1886. 4) Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters. II Band: Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance bis zum Tod Sixtus IV, 1889. 5) Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance. Band I—II 1891. 6) Johannes Janssen, 1829—91. Ein Lebensbild vornehmlich nach ungedruckten Briefen und Tagebüchern erzählt. Freiburg, 1892. 7) Janssen Geschichte des deutschen Volkes, seit dem Ausgang des Mittelalters. V Band: Die politisch-kirchliche Revolution und ihre Bekämpfung seit Verkündigung der Concordienformel im Jahre 1580 bis zum Beginne des 30-jährigen Krieges im Jahre 1618. Freiburg, 1892. 8) Janssen Geschichte des deutschen Volkes, VI Band: Kunst und Volksliteratur bis zum Beginne des 30-jährigen Krieges. Freiburg, 1892. 9) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. VII Band: Schulen und Universitäten, Wissenschaft und Bildung bis zum Beginne des 30-jährigen Krieges. Freiburg 1892. 10) Geschichte der Päpste. II Band, Freiburg, 1892. 11) Johann Janssen, Ein Lebensbild. Freiburg 1894. 12) Janssen Geschichte des deutschen Volkes, VIII Band: Volkswirtschaftliche, gesellschaftliche und religiös sittliche Zustände. Hexenwesen und Hexenverfolgung bis zum Beginn des 30-jährigen Krieges, Freiburg, 1894. 13) Geschichte der Päpste. III Band: Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance von der Wahl Innocenz VIII bis zum Tod Julius II. Freiburg 1895. 14) Janssen. An meine Kritiker. 15) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. IV Band: Die politisch-kirchliche Revolution seit dem sogenannten Augsburger Religionsfrieden vom Jahre 1555 bis zur Verkündigung der Concordienformel im Jahre 1580 und ihre Bekämpfung während dieses Zeitraumes. Freiburg 1896. 16) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. II Band: Vom Beginn der politisch-kirchlichen Revolution bis zum Ausgang der socialen Revolution von 1525. Freiburg, 1897. 17) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. I Band: Deutschlands allgemeine Zustände beim Ausgang des Mittelalters. 18) Zur Beurteilung Savonarola's (†1498). Kritische Streifzüge. Freiburg, 1898. 19) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. III Band: Die politisch-kirchliche Revolution durch die Fürsten und Städte und ihre Folgen für Volk und Reich bis zum sogenannten Augsburger Religionsfrieden von 1555. Freiburg, 1898. 20) Geschichte der Päpste. III Band: Freiburg, 1898. 21—22) August Reichensperger 1808—1895. Sein Leben und sein Wirken auf dem Gebiete der Politik, der Kunst und der Wissenschaft. Mit Benutzung seines ungedruckten Nachlasses dargestellt. 2 Bände. 23) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. VI Band: Freiburg, 1901. 24) Geschichte der Päpste seit dem Ausgang des Mittelalters. I Band: Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance bis zur Wahl Pius II (Martin

3. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Edward Skiba, Dr. filozofii, b. Profesor fizyki matematycznej Uniw. Jagiell. Wybrany dnia 6 lipca 1873.

Kraków.

Henryk Kadyi, Dr. wszech nauk lekarskich, c. k. Radca Dworu, Profesor p. z. anatomii, b. Rektor Uniwersytetu lwowskiego, Członek czynny c. k. krajowej Rady zdrowia we Lwowie, Członek Towarzystwa anatomicznego w Niemczech, Członek honorowy Towarzystwa weterynarzy w Austryi, Członek honorowy Towarzystwa lekarskiego w Wilnie, galicyjskiego Towarzystwa weterynarskiego i Tow. ratunkowego w Wiedniu, b. Profesor anatomii zwierząt

---

V. Eugen IV. Nicolaus V. Calixtus III.), Freiburg, 1901. 25) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. V Band: Freiburg 1902. 26) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. VIII Band, Freiburg 1903. 27) Geschichte der Päpste. II Band, Freiburg. 28) Janssen Geschichte des deutschen Volkes. VII Band: 1904. 29) Zur Kulturgeschichte des ausgehenden Mittelalters. Beschreibung der Reise des Kardinals Luigi d'Arragona durch Tirol, Bayern, die Schweiz, die Rheinlande, Belgien, Holland, Frankreich und Oberitalien, 1517—8. Verfasst von Antonio de Beatis. Herausgegeben und erläutert.

Z dzieła „Geschichte der Päpste" ukazało się tłómaczenie francuskie, włoskie i angielskie, a także pismo o „Savanaroli", przetłómaczone na włoski i francuski język. Był współwydawcą „des historischen Jahrbuches der Görres-Gesellschaft" od roku 1891—1901, a wydawcą „Erläuterungen und Ergänzungen zu Janssen Geschichte des deutschen Volkes" od r. 1898 tomów 4. Nadto ogłosił liczne artykuły w pismach: „Historisch-politische Blätter", „Meinzer Katolik", „Mitteilungen des österreichischen historischen Institutes", „Quiddes Zeitschrift für Geschichtswissenschaft", „Revue de questions historiques", „Rodys Katholische Bewegung", „Zeitschrift für katholische Theologie", „Literarischer Handweiser", „Literarische Rundschau", „Oesterreichisch literarisches Centralblatt", „Allegmeines Literaturblatt der Leogesellschaft", „Donauwörther Literaturblatt für katholische Priester", „Literarischer Anzeiger für das katholische Oesterreich", „Historisches Jahrbuch der Görresgesellschaft", „Kölnische Volkszeitung", „Wiener Vaterland", „Wissenschaftliche Beilage der Germania", „Regensburger Hausschatz", „Münchner Hochland", „Freiburger Kirchen Lexikon", „Staats Lexikon der Görres Gesellschaft".

domowych w c. k. Szkole weter. we Lwowie, Redaktor „Polskiego Archiwum nauk biologicznych i lekarskich". Wybrany dnia 14 listopada 1888.

Lwów, ulica Zielona 15.

Władysław Gosiewski, Magister nauk matematyczno-fizycznych b. Szkoły Głownej warszawskiej, b. Członek b. Towarzystwa Nauk ścisłych w Paryżu, Członek polskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika i polskiego Towarzystwa filozoficznego we Lwowie. Wybrany dnia 31 października 1891.

Warszawa, ulica Ordynacka 10.

Antoni Wierzejski, Dr. filozofii, Profesor p. z. zoologii Uniwersyt. Jagiell., b. Dziekan Wydziału filozoficznego, Członek Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych. Wybrany dnia 31 października 1891.

Kraków, ulica Wielopole 6.

Ludwik Birkenmajer, Dr. filozofii, Profesor matematyki i fizyki w krajowej Szkole rolniczej w Czernichowie, Docent fizyki matematycznej z tyt. Prof. historyi nauk ścisłych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 9 maja 1893.

Czernichów, pod Krakowem.

Samuel Dickstein, Redaktor „Prac matematyczno-fizycznych i „Wiadomości matematycznych", Współwydawca „Dzieł i rozpraw matematyczno-fizycznych", Przewodniczący Komisyi meteorologicznej przy Stacyi centralnej meteor. w Warszawie, Członek zagraniczny królewsko-czeskiego Towarzystwa nauk w Pradze, Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, Niemieckiego Stowarzyszenia matematyków, Petersburskiego Tow. matematycznego, Towarzystwa matematycznego francuskiego, Towarzystwa „Circolo matematico di Palermo", Stowarzyszenia „International Association for promoting the study of quaternions etc", Instytutu międzynarodowego bibliograficznego w Brukseli, Instytutu: „Comité permanent des Congrès internationaux d'Actuaires" itd. Wybrany dnia 9 maja 1893 r.

Warszawa, ulica Marszałkowska 117.

Adam Prażmowski, Dr. filozofii. Wybrany dnia 9 maja 1893.
Kraków, ulica Batorego 20.

Ernest Bandrowski, Dr. filozofii, Profesor Szkoły Przemysłowej w Krakowie. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Karmelicka 40.

Władysław Kulczyński, Prof. gimn. św. Jacka w Krakowie, Członek Towarzystwa imienia Kopernika we Lwowie, Towarzystwa zoologiczno-botanicznego w Wiedniu. Wybrany dniz 4 maja 1894.
Kraków, ulica Kopernika 36.

Hugo Zapałowicz, Dr. praw, c. i k. Major audytor. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Kraków, ulica Szlak 8.

Jan Ptaszycki, Dr. matematyki, Profesor Uniwersytetu w Petersburgu. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Petersburg, Nadieżdinskaja 11.

Julian Sochocki, Dr. matematyki, Profesor zw. Uniwersytetu petersburskiego, Prezes Towarzystwa matematycznego w Petersburgu, Członek Towarzystwa matematycznego przy Uniwersytecie moskiewskim, Rzeczywisty Radca Stanu. Wybrany dnia 4 maja 1894.
Petersburg, Uniwersytet.

Leopold Adametz, Dr. filozofii, Profesor „Hochschule für Bodencultur“ w Wiedniu, b. Profesor p. z. nauki hodowli zwierząt domowych i mleczarstwa Uniwersytetu Jagiell., Komandor orderu Daniła, Kawaler orderu „mérite agricole“, Właściciel złotego medalu państwowego za zasługi w dziedzinie rolnictwa, b. Członek Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Wybrany dnia 2 maja 1895.
Wiedeń, IX., Hasenauerstrasse 42.

Władysław Szajnocha, Dr. filozofii, Profesor p. z. geologii i paleontologii, Dyrektor gabinetu geologicznego, Przewodniczący drugiej rolniczej Komisyi egzaminacyjnej, Członek krajowej Rady górniczej, Korespondent ces. król. państw. Zakładu geologicznego w Wiedniu, Członek Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Członek król. czeskiego Towarzystwa nauk w Pradze, Członek nie-

mieckiego Towarzystwa geologicznego w Berlinie, Towarzystwa „Soc. belge de géol. et hydr.“ w Brukseli, Towarzystwa badaczy przyrody w Petersburgu, polskiego Towarzystwa przyrodników im. Kopernika we Lwowie i c. k. Towarzystwa geograficznego w Wiedniu. Wybrany dnia 2 maja 1895.

Kraków, ulica Jabłonowskich 20.

Stefan Niementowski, Dr. filozofii, Profesor p. z. chemii ogólnej i analitycznej w Szkole politechnicznej we Lwowie. Wybrany dnia 14 maja 1897.

Lwów, Politechnika.

Maurycy Rudzki, Dr. filozofii, Profesor p. z. astronomii i geofizyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 2 maja 1899.

Kraków, ulica Kopernika 25.

Karol Władysław Rothert, Dr. botaniki, Profesor zw. botaniki i Dyrektor pracowni botanicznej na Uniwersytecie w Odessie. Wybrany dnia 2 maja 1899.

Odessa, Uniwersytet.

Józef Kniaź Puzyna, Dr. filozofii, Profesor p. z. matematyki w Uniwersytecie lwowskim, Członek c. k. Komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych we Lwowie. Wybrany dnia 17 maja 1900.

Kwów, ulica Długosza 11a.

Kazimierz Żorawski, Dr. filozofii, Profesor p. z. matematyki i Dyrektor Seminaryum matemat. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek c. k. Komisyi egzam. na nauczycieli szkół średnich. Wybrany dnia 17 maja 1900.

Kraków, Smoleńska 19.

Maryan Raciborski, Dr. filozofii, Profesor botaniki w Akademii rolniczej w Dublanach, Profesor n. botaniki Uniwersytetu lwowskiego, Przewodniczący Towarzystwa przyrodników polskich im. Kopernika. Wybrany dnia 17 maja 1900.

Dublany, pod Lwowem.

Henryk Hoyer (jun.), Dr. medycyny, Profesor p. z. anatomii porównawczej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wybrany dnia 13 maja 1902 r.

Kraków, ulica Basztowa 27.

Piotr Curie, Dr. nauk ścisłych, Profesor fizyki Uniwersytetu w Paryżu. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Paryż, Rue Cuvier 12.

Jan Kowalczyk, Dr. filozofii i Magister astronomii i geodezyi, Starszy astronom przy obserwatoryum Uniwersytetu warszawskiego, Członek-korespondent b. Towarzystwa naukowego w Krakowie, Członek Towarzystwa przyrodników przy Uniwersytecie warszawskim, Towarzystwa astronomicznego niemieckiego. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Warszawa, Obserwatoryum astronomiczne.

Józef Maryan Morozewicz, Magister mineralogii i geognozyi, Geolog w Komitecie geologicznym w Petersburgu, Rosyj. Radca Stanu, Kawaler ord. św. Anny 3 kl. i św. Stanisława 2 kl. Wybrany dnia 13 maja 1902.
Petersburg, Komitet geologiczny.

Michał Siedlecki, Dr. filozofii, Profesor n. zoologii, Asystent przy Katedrze anatomii porównawczej. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Kraków, ulica Długa 7.

Stanisław Zaremba, Dr. nauk matematycznych, Profesor p. n. matematyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, b. Profesor matematyki w Nîmes i Cahors. Wybrany dnia 11 maja 1903.
Kraków, ulica Stachowskiego 23.

Józet Nusbaum, Dr. filozofii i Magister zoologii i anatomii porównawczej, Profesor z. t. anatomii porównawczej na Uniwersytecie lwowskim, Profesor z. anatomii opisowej i histologii w Akademii weterynaryi we Lwowie, b. Prezes Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika we Lwowie, Członek kilku Towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych. Wybrany dnia 17 maja 1904 [1]).
Lwów, ul. Scieżkowa 20.

---

[1]) Józef Nusbaum ur. d. 22 grudnia 1859 r. w Warszawie, pobierał nauki w gimnazyum 2-em tamże i wstąpił na Wydział fizyko-matematyczny (oddział nn. przyrodzonych) Uniw. Warszawskiego, który uk. w r. 1881 ze stopniem kandydata nauk przyrodzonych. Od roku 1882 do 1884 był stypendystą rządowym przy katedrze anatomii

porównawczej dla „przygotowania się do zawodu profesorskiego“. W r. 1885 po złożeniu egzaminu i publicznej obronie rozprawy p. t.: „Materiały k organogenii nasiekomych i czerwiej“ uzyskał na Wszechnicy Noworosyjskiej w Odessie stopień magistra zoologii. Po powrocie osiadł w Warszawie, zajmując się badaniami naukowemi w pracowni Prof. H. Hoyera w Uniwersytecie, w pracowni Warszawskiego Tow. Lekarskiego, a wreszcie od r. 1888 do 1890 w laboratoryum zootomicznem, które zostało założone za jego inicyatywą przy ówczesnym ogrodzie zoologicznym, i którego on był kierownikiem naukowym. W laboratoryum tem pracował sam oraz kierował badaniami grona młodych przyrodników, a rezultatem tego był szereg prac anatomicznych, embryologicznych i systematycznych (stamtąd wyszły między innemi prace A. Landego, S. Pietruszyńskiego, H. Lindenfelda nad skorupiakami i pijawkami krajowemi). W ciągu tego czasu bawił kilkakrotnie w Niemczech i we Francyi w celach naukowych, a między innemi pracował w stacyach zoologicznych w Roscoff i Concarneau. W r. 1888 po obronie rozprawy p. t. „Istoria razwitia Mysis Chameleo“ uzyskał na Uniwersytecie Warszawskim stopień doktora nauk zoologicznych. Obok zajęć naukowych trudnił się w Warszawie przez szereg lat nauczaniem w szkołach średnich i działał jako popularyzator nauki, miewając cykle odczytów publicznych w Tow. Ogrodniczem, Tow. farmaceutycznem i t. d.

W r. 1891 zatwierdzony został jako docent prywatny anatomii porównawczej na Uniwersytecie lwowskim. W r. 1893 i 1894 bawił przez dłuższy czas w celach naukowych w Berlinie. W r. 1894, gdy opróżniła się po Prof. H. Kadyim katedra anatomii normalnej, histologii i embryologii w ówczesnej Szkole, obecnie Akademii Weterynaryi, został zamianowany zwyczajnym profesorem tych przedmiotów w wymienionym zakładzie, a jednocześnie w Uniwersytecie lwowskim został dyrektorem założonego jego staraniem w r. 1892 instytutu anatomii porównawczej. W r. 1902 został mianowany tyt. zwyczajnym profesorem anatomii porówn. na tymże uniwersytecie, gdzie oprócz tego przedmiotu wykłada także z polecenia M. W. i O. biologię ogólną dla uczniów medycyny. Kilkakrotnie bawił przez dłuższy czas w stacyach zool. w Neapolu i Tryeście. Z zakładu anatomii porównawczej Uniw. lwowskiego wyszło od r. 1892 kilkadziesiąt prac naukowych, dokonanych przez kierownika i uczniów jego (z tych ostatnich najważniejsze są prace Z. Markowskiego nad anatomią języka, W. Schreibera nad anatomią i embryologią skorupiaków, S. Sidoriaka nad morfologią ryb i fauną wijów, J. Rakowskiego nad anatomią robaków, J. Machowskiego, W. Kulczyckiego, T. Prymaka, J. Tokarskiego nad histologią i embryologią kręgowców, J. Hirschlera nad regeneracyą poczwarek, S. Czerskiego nad embryologią owadów, nadto prace L. Bykowskiego, S. Steckiej i innych). Oprócz czynności naukowych, bierze żywy udział w sprawie uprzystępniania nauki, wykładając w „Kursach uniw. dla kobiet“, w „Po-

wszechnych wykładach Uniwersyteckich“ we Lwowie i na prowincyi oraz w różnych innych stowarzyszeniach. W ciągu r. 1902 i 1903 był prezesem polskiego Tow. przyrodników im. Kopernika.

Najważniejsze publikacye: *A)* Z dziedziny systematyki zoologicznej: 1) Studya nad fauną skąposzczętów (Oligochaeta) krajowych. Pam. Fizyogr. 1891. — 2) Materyały do hist. nat. skąposzczętów galicyjskich z 1 tabl. Nakł. Kom. Fizyogr. w Krakowie 1895. — 3) Zur Würmerfauna u. Crustaceenfauna Polens. Biolog. Centr. 1889—1890. — 4) Dybowscella Baicalensis nov. gen. nov. spec., ein im Süsswasser lebendes Polychaet. Biolog. Centralbl. 1901.

B) Z dziedziny anatomii porówn. i embryologii: 5) Uzbrojenie gęby i mechanizm wysysania pokarmu u gąsienicy mrówkolwa, z 1 tabl. Pam. Fizyograf. Warszawa 1881. — 6) Rozwój przewodów płciowych u owadów, z 2 podw. tabl. Kosmos. 1884 (To samo po niem. w Zoolog. Anzeiger). — 7) O wzajemnym stosunku organu słuchu i pęcherza pławnego u ryb karpiowatych, z 4 tabl. rys. Kosmos. 1881 (To samo w skróc. po niem. w Zoolog. Anzeiger). — 8) The embryonic devel. of the Cockroach (Blatta) z drzeworytami w tekście, w dziele zbiorowem „The Cockroach“ wyd. przez Prof. Miall i Denny. Londyn 1886. — 9) L' Embryologie d' Oniscus murarius Zool. Anz. 1886. — 10) Recherches sur l'organogenèse des Hirudinées, z 4 tabl. Archives Slaves de Biolog. 1886. — 11) Struna Leydiga u owadów, z 2 tabl. podw. Kosmos 1886 (to samo w skróc. po niem. w Zool. Anzeiger). — 12) L' Embryologie de Mysis Chameleo Thomp., z 8 podw. tabl. Archives de Zool. Expér. et Générale. Paryż 1887 (to samo po polsku w „Kosmosie“). — 13) Zur Frage über die Segment. des Keimstreifens und der Bauchanhänge der Insektenembryonen. Biol. Centr. 1889. — 14) Zur Entw. d. Placenta bei der Maus (weisse Varietät). Anat. Anz. 1890. — 15) Przyczynek do embryologii Meloe proscarabaeus Marsch. z 7 podw. tabl. Kosmos 1891. — 16) Materyały do embr. i histogenii równonogów (Isopoda), z 6 podw. tabl. Rozprawy Akad. Um. w Krakowie 1892. — 17) Zur Vertheilung der Pigmentkörperchen bei der Karyokinese. Anat. Anz. 1893. — 18) Zur Anatomie und Systematik der Enchytraeiden. Biol. Centralbl. 1895. — 19) Przyczynek do kwestyi powstawania śródbłonków (endothelia) i ciałek krwi w zarodkach kręgowców, z 3 tabl. Rozpr. Akad. Um. w Krakowie. Wydz. mat.-przyr. T. XXVIII.— 20) Lyssa i szczątki podjęzyka u zwierząt drapieżnych, z 1 podw. tabl. Rozpr. Akad. Umiej. w Krakowie. Wydz. mat.-przyr. 1896. — 21) Einige Bemerkungen über die Wassermethode des Aufklebens der Parafinschnitte. Anat. Anzeiger 1896. — 22) Zur Entwickl. des Gaumens der Stenson'schen u. Jacobson'schen Kanäle u. der Hypophyse beim Hunde. Anzeiger der Akad. d. Wiss. in Krakau 1896. — 23) Einige neue Thatsachen zur Enwickl. der Hypophysis cerebri bei den Säugethieren. Anatom. Anzeiger 1896. — 24) Zur Vergl. Anatomie der Stützorgane in der Zunge der Säugethiere. Anatom.

Anzeiger 1896 (wspólnie z uczniem Z. Markowskim). — 25) Weitere Studien über die Vergl. Anat. u. Phylogenie d. Zungenstützorgane d. Säugenthiere. Zugleich ein Beitrag zur Morphologie der Stützgebilde in der menschlichen Zunge. Anatom. Anzeiger 1897 (wspólnie z uczniem Z. Markowskim). — 26) Badania porównawcze nad podjęzykiem, przegrodą językową i lyssą zwierząt ssących, z 3 podw. tabl. Rozprawy Akad. Umiej. w Krakowie. Wydz. mat.-przyr. 1899. — 27) Przyczynek do historyi rozwoju przysadki mózgowej, z 1 tabl. Kosmos 1897. — 28) Beiträge zur Kenntnis der peripherischen Nervensystems bei den Crustaceen. Biol. Centralbl. 1897 (wspólnie z uczniem W. Schreiberem). — 29) Beiträge zur Entwicklungsgeschichte des Mesoderms bei den parasitischen Isopoden. Biol. Centralblatt 1898 (taż praca rozszerzona i opatrzona 2 podw. tablicami rysunków wyszła w r. 1903 w Kosmosie). — 30) Beiträge zur Kenntnis der s. g. Rückenorgane der Crustaceenembryonen (z rysunkami). Biolog. Centralbl. 1898. — 31) Beiträge zur Kenntnis der Innervation des Gefässsystems nebst einigen Bemerkungen über das subepidermale Nerwenzellengeflecht bei den Crustaceen (z rysunkami). Biol. Centralblatt. 1899 (to samo obszerniej po polsku z 3 tabl. rysunków w Kosmosie 1899). — 32) Ueber die Entstehung des Spermatozoon aus der Spermatide bei Helix lutescens (z 7 rys.). Anat. Anzeiger 1899. — 33) Ueber das anatom. Verhältniss zwischen dem Gehörorgane und der Schwimmblase bei Cobitis fossilis (z 7 rysunkami). Anatom. Anzeiger 1899 (wspólnie z uczniem S. Sidoriakiem). — 34) Beiträge zur Kenntnis d. Regenerationsvorgänge nach künstlichen Verletzungen bei älteren Bachforellenembryonen, mit 3 Tafeln. Archiv für Entw. mech. der Organismen 1900 (wspólnie z uczniem S. Sidoriakiem). — 35) O przejawach morfologicznych przy odradzaniu się sztucznie usuwanego tylnego oddziału ciała u Enchytraeidów, z 3 podw. tablicami (to samo po niemiecku). Polskie Archiwum nauk. biolog. i lekarskich 1901. — 36) Zur Entwicklungsgeschichte der lymphoiden Elemente der Thymus bei d. Knochenfischen (mit 4 Abbild.). Anatom. Anzeiger 1901. — 37) Die Bildung der concentrischen Körperchen und die phagocytotischen Vorgänge bei der Involution der Amphibienthymus nebst einigen Bemerkungen über die Kiemenreste und Epithelkörper der Amphibien (mit 5 Abbild.). Anat. Anzeiger 1902 (wspólnie z uczniem J. Machowskim). — 38) Przyczynek do kwestyi odradzania się (regeneracyi) ryb kostnoszkieletowych, z 1 tabl. Kosmos 1903 (to samo w skróceniu w Anat. Anzeig. 1903). — 39) Zur Morphologie des Saccus lymphaticus paravertebralis und einiger anderen Lymphräume zugleich ein Beitrag zur Kenntnis der Pleuroperitonealhäute bei den Knochenfischen (mit 5 Abbildungen). Anatom. Anzeiger 1903. — 40) Ueber die geschlechtliche heterogame Fortpflanzung einer im Darmkanale von Henlea leptodera Vejd. schmarotzenden Gregarine-Schaudinnella henleae mihi, mit 1 Doppeltafel. Zeitschr. für Wiss. Zoologie 1903. — 41) O od-

radzaniu się przedniej części ciała u wazonkowców (Enchytraeidae); z 1 tabl. podw. (to samo po niemiecku). Polskie Archivum nauk biolog. i lekarskich 1904.

C) Osobno wydane dzieła, podręczniki oraz prace z dziedziny teoryi nauk biologicznych: 42) Zasady ogólne nauki o rozwoju zwierząt, z licznymi rysunkami w tekście, 8-o. Warszawa 1887. — 43) Podręcznik zoologii do użytku młodzieży, z 272 rysunkami, 1-e wyd. Kraków 1893, 2-gie wyd. Kraków 1903. — 44) Zasady anatomii porównawczej. T. I. Wiadomości wstępne i anatomia porównawcza zwierząt bezkręgowych z 212 rys. i 5 tablicami, 8-o. Nakł. kasy im. Mianowskiego, Warszawa 1899. — 45) Zasady anat. por. T. II. Anat. por. zwierząt kręgowych. z 134 drzeworytami obejmującymi 400 przeważnie orygin. rysunków. Nakładem kasy im. Mianowskiego Warszawa 1903. — 46) Dziedziczność w świetle badań dzisiejszych, 8-o. Warszawa 1897. — 47) Z zagadnień biologii i filozofii przyrody, 8-o. Nakł. H. Altenberga. Lwów 1899. — 48) Z zagadek życia. Szkice i odczyty z dziedziny biologii, 8-o. Nakł. H. Altenberga. Lwów 1900. — 49) Szlakami wiedzy. Odczyty dla wykształconego ogółu o zagadnieniach biologii współczesnej. Z portr. autora, 8 tablicami i licznymi rysunkami, 8-o. Nakł. Księgarni polskiej. Lwów 1904 — 50) Najnowsze poglądy na genezę tkanek zwierzęcych. Kosmos 1883. — 51) Nowa teorya powstawania środkowej warstwy zarodkowej. Kosmos 1882. — 52) Regulowanie stosunku ilościowego płci u istot organicznych. Ateneum 1887. — 53) Pogląd krytyczny na teoryę Naegelego. Ateneum 1885. — 54) Rzut oka na dzieje i stanowisko nauki o rozwoju zwierząt. Odb. z Wszechświata 1884. — 55) Najbliższe zadania morfologii zwierzęcej. Kosmos 1891. — 56) Pogląd na stosunki genetyczne pomiędzy tkankowcami (Metazoa) i pierwotniakami (Protozoa). Kosmos 1892. — 57) Zmysły i wrażenia zmysłowe u zwierząt niższych. Ateneum 1892. — 58) Poglądy ogólne na rozwój osobnika zwierzęcego. Kosmos 1893. — 59) Nauka biologii w szkole niższej, średniej i wyższej. Muzeum 1893. — 60) O obecnem stanowisku kwestyi embryonalnego pochodzenia krwi i tkanek łącznych. Kosmos 1893. — 61) Pogląd krytyczny na ważniejsze, panujące dziś w zoologii teorye rodowodowe. Kosmos 1894. — 62) Einige Bemerkungen inbetreff der Entwickelungstheorie von O. Hertwig. Biolog. Centralblatt 1895. — 63) Pogląd krytyczny na niektóre nowsze teorye rozwojowe. Kosmos 1895. — 64) Darwin i Darwinizm. Wielka Encyklop. ilustrowana. Warszawa 1895. — 65) Jakób Teodor Klein i Ludwik Bojanus, kartka z dziejów nauki w Polsce. Wszechświat 1896. — 66) Z biologii pierwotniaków, odczyt wygłoszony na pos. Tow. im. Kopernika. Wszechświat 1896. — 67) Przyczyny śmierci organicznej. Bibl. Warszawska 1895. — 68) H. T. Huxley's pädagogische und philsophische Ansichten. Biolog. Centralbl. 1896. — 69) Pogląd na dzieje układnictwa zoologicznego od czasów najdawniejszych do ostatnich. Wszech-

†

ZMARLI:

Franciszek Kasparek, Członek czynny krajowy Wydziału historyczno-filozoficznego od r. 1891 (korespondentem od r. 1883), zmarł w Krakowie dnia 4 sierpnia 1903.

Piotr Chmielowski, Członek czynny krajowy Wydziału filologicznego od r. 1902 (korespondentem od r. 1893), zmarł we Lwowie 22 kwietnia 1904.

Poczet Członków nadzwyczajnych:

Maciej Leon Jakubowski, Dr. medycyny i chirurgii, Magister położnictwa, Kawaler ces. austr. orderu Żelaznej Korony III kl., Prof. p. z. pedyatryi, Dyrektor kliniki chorób dziecięcych na Uniwers. Jagiell., Członek honorowy i b. Prezes Tow. lekarskiego krakowskiego, Członek Tow. lekarzy galic. we Lwowie, Prezydent

świat 1897. — 70) Stacye zoologiczne w Roscoff, Concarneau i Tryeście. Wszechświat 1886—1893. — 71) Stacya zologiczna w Neapolu. Wszechświat 1898. O tymże przedmiocie w „Przyrodzie“ 1904. — 72) Biologia ogólnat. sr. 363—384 w Poradniku dla samouków. Cz. I., wyd. 2-e Warszawa 1901. — 73) Rozwój świata organicznego. Rozdział w dziele zbiorowem: Świat i Człowiek. Poradnik dla samouków. Warszawa 1903. — 74) Herbert Spencer jako biolog. Przegląd filozoficzny 1904. — 75) Teorya Lamarcka i neolamarkizm w biologii współczesnej. Biblioteka Warszawska 1904.

Nadto kilkadziesiąt większych i mniejszych artykułów w następujących pismach: „Przyrodzie i Przemyśle“, we wszystkich 23 rocznikach „Wszechświata“, w „Kosmosie“, „Muzeum“, „Przeglądzie Weterynarskim“, „Biologisches Centralblatt“, „Ateneum“, „Bibliotece warszawskiej“, „Książce“, „Wielkiej Encyklopedyi ilustrowanej“, „Przyrodzie“, „Gazecie lekarskiej“ i t. d. Z przekładów: Zoologia przeznaczona dla słuch. uniwersyteckich Prof. J. E. Boasa z 378 rysunkami w tekście; przekład polski rozszerzony i uzupełniony przez tłumacza Warszawa 1896; dzieła K. Darwina (5 tomów), Warszawa 1885—1891.

W druku: Podręcznik Zoologii dla niższych kl. gimn. (aprob. przez c. k. Radę Szkolną) z kilkuset oryginalnymi rysunkami i 5 tabl. kolor. (przy współudziale T. Wiśniewskiego).

Izby lekarskiej zach. galicyjskiej w Krakowie, Dziekan Wydziału lekarskiego od r. 1893 do 1895 i w r. 1899/1900, Rektor Uniw. Jagiell. w r. 1900/1901.
Kraków, Podwale 10.

Aleksander Stopczański, Dr. med., Prof. p. z. chemii lekarskiej i zarządzający zakładem chemii lekarskiej na Uniwersytecie Jagiell., Członek koresp. Tow. lek. w Warszawie, przysięgły chemik sądowy.
Kraków, Piaski ad Grzegórzki 12.

WYKAZ
STAŁYCH KOMISYJ AKADEMICKICH.

A) Na Wydziale filologicznym.

I. Komisya historyi sztuki.

Przewodniczący:
Maryan Sokołowski [1]).

Sekretarz:
Jerzy Kieszkowski.

Członkowie:

Jan Bołoz Antoniewicz (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Władysław Bartynowski
Zygmund Batoski (Lwów)
Matias Berson (Warszawa)
Piotr Bieńkowski
Ks. Józef Bilczewski (Lwów)
Ferdynand Bostel (Lwów)
Ks. A. Brykczyński (Goworów, pow. Ostrołęcki)
Stanisław Cercha
Adam Chmiel
Wilhelm Creizenach
Ks. Stanisław Chodyński (Włocławek)
Aleksander Czołowski (Lwów)
Ludwik Ćwikliński (Wiedeń)
Włodzimierz Demetrykiewicz
Wojciech hr. Dzieduszycki (Jezupol, Galicya)
Józef Dziekoński (Warszawa)
Herman Ehrenberg (Królewiec)
Władysław Ekielski
Walery Eljasz
Wacław Fiedorowicz (Witebsk)
Ks. Jan Fijałek (Lwów)
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżewo)
Konstanty M. Górski
Ludwik Fournier (Lyon)
Zygmunt Hendel
Aleksander Janowski (Warszawa)

[1]) Niewymienienie miejsca oznacza Kraków.

Aleksander Jelski (Zamość. gub. mińska)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Jerzy Kieszkowski
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Kopera
Michał Kowalczuk (Lwów)
Stanisław Krzyżanowski
Ks. Ferdynad J. Lehner (Praga)
Leonard Lepszy
Andrzej ks. Lubomirski (Lwów)
Władysław Łoziński (Lwów)
Gustaw bar. Mannteuffel (Ryga)
Kazimierz Mokłowski (Lwów)
Józef Muczkowski
Jerzy hr. Mycielski
Sławomir Odrzywolski
Julian Pagaczewski
Fryderyk Papée (Lwów)
Eward Pawłowicz (Lwów)
Ks. Antoni Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Władysław Przybysławski (Uniż, p. Czernelice)
Ludwik Puszet
Władysław Rebczyński (Lwów)
Witold Rubczyński (Rawa ruska)
Józef Smoliński (Kleck)
Stanisław Smolka (Niegoszowice)
Maryan Sokołowski
Tadeusz Stryjeński
Emmanuel Swieykowski (Tokarówka, gub. Kijowska)
Jan hr. Szeptycki (Przyłbice)
Stanisław Tomkowicz
Floryan Trawiński (Paryż)
Bolesław Ulanowski
Maryan Wawrzeniecki (Warszawa)
Ludwik Wierzbicki (Lwów)
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Grzegorz Worobjew (Łomża)
Stanisław Wyspiański
Józef Zieliński (Łążyn)
Jan Zubrzycki

Członkowie lwowscy Komisyi historyi sztuki stanowią osobne grono pod przewodnictwem czł. Jana Bołoz Antoniewicza.

II. Komisya językowa.

Przewodniczący:
Józef Tretiak

Zastępca przewodniczącego:
Jan Czubek

Sekretarz:
Jan Rozwadowski

Członkowie:

Samuel Adalberg (Berlin)
Karol Appel (Warszawa)
Jan Baudouin de Courtenay (Petersburg)
Eryk Berneker (Praga)
Gerson Blatt (Lwów)
Wilhelm Bruchnalski (Lwów)
Aleksander Brückner (Berlin)
Stanisław Ciszewski (Warszawa)
Ludwik Ćwikliński (Wiedeń)
Stanisław Dobrzycki (Fryburg szwajcarski)
Bolesław Erzepki (Poznań)
Karol Estreicher
Michał Janik (Cieszyn)
Antoni Kalina (Lwów)
Maksymilian Kawczyński
Ks. Romuald Koppens (Chyrów)
Władysław Kosiński
Franciszek Krček (Jarosław)
Antoni Kryński (Warszawa)
Jan Leciejewski (Lwów)
Hieronim Łopaciński (Lublin)
Jan Łoś
Antoni Małecki (Lwów)
Józef Mikkola (Helsingfors)
Adam Miodoński
Kazimierz Morawski
Ernest Muka (Freiberg w Saksonii)
Władysław Nehring (Wrocław)
Kazimierz Nitsch
Piotr Parylak
Zygmunt Paulisz
Holger Pedersen (Kopenhaga)
Aleksander Petrow (Wierchnieoziernoje
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Wiktor Porzeziński (Moskwa)
Karol Potkański
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Stefan Ramułt (Lwów)
Józef Rostafiński
Jan Rozwadowski
Stan. Rożniecki (Petersburg)
Ignacy Stein
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Jan Werchratski (Lwów)
Roman Zawiliński (Tarnów)

III. Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce.

Przewodniczący:
Józef Tretiak

Sekretarz:
Korneli Heck

Członkowie:

Józef Bieliński (Warszawa)
Ludwik Birkenmajer (Czernichów)
Bolesław Biskupski
Michał Bobrzyński
Wilhelm Bruchnalski (Lwów)
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Bronisł. Chlebowski (Warszawa)
Adam Chmiel
Ks. Władysław Chotkowski
Ignacy Chrzanowski (Warszawa)
Wilhelm Creizenach
Bronisław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czermak
Jan Czubek
Antoni Danysz (Lwów)
Samuel Dickstein (Warszawa)
Maryan Dubiecki
Bolesław Erzepki (Poznań)
Karol Estreicher
Ludomił German (Lwów)
Konstanty Górski
Tadeusz Grabowski
Bronisław Gubrynowicz (Lwów)
Korneli Heck
Józef Kallenbach (Warszawa)
Antoni Karbowiak
Franciszek Karliński
Maksymilian Kawczyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Koneczny
Feliks Kopera
Józef Korzeniowski (Lwów)
Aleksander Kraushar (Warszawa)
Bronisław Kruczkiewicz (Lwów)
Leon Kulczyński
Antoni Kurpiel
Jan Leniek (Tarnów)
Leonard Lepszy
Jan Łoś
Franciszek Majchrowicz (Lwów)
Antoni Mazanowski
Mikołaj Mazanowski
Leopold Meyet (Warszawa)
Kazimierz Morawski
Jerzy hr. Mycielski
Ks. Stefan Pawlicki
Karol Petelenz (Stryj)
Roman Plenkiewicz (Warszawa)
Karol Potkański
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Maryan Reiter (Podgórze)
Michał Rolle (Lwów)
Józef Rostafiński
Stanisław Siedlecki
Stanisław Smolka (Niegoszowice)

August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Stanisław hr. Tarnowski
Stanisław Tomkowicz
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Stanisław Windakiewicz
Wincenty Zakrzewski
Roman Zawiliński (Tarnów)
Maryan Zdziechowski
Michał Żmigrodzki (Sucha)

B) Na Wydziale historyczno-filozoficznym.

I. Komisya historyczna.

Przewodniczący:
Michał Bobrzyński

Dyrektor zbiorów i wydawnictw:
Wincenty Zakrzewski

Sekretarz:
Wiktor Czermak

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński
Ferdynand Bostel (Wiedeń)
W. A. Bruchnalski (Lwów)
Ks. Julian Bukowski
Zygmunt Celichowski (Kórnik)
Adam Chmiel
Ks. Władysław Chotkowski
Michał Chyliński
Ludwik Ćwikliński (Wiedeń)
Bronisław Czarnik (Lwów)
Wiktor Czemak
Aleksander Czołowski (Lwów)
Adam Darowski (Rzym)
Bronisław Dembiński (Lwów)
Hubert Ermisch (Drezno)
Karol Estreicher
Ks. Jan Fijałek (Lwów)
Ludwik Finkel (Lwów)
Zygmunt Gloger (Jeżewo)
Ks. Tadeusz Gromnicki
Ludwik Grossé (Wielkie, poczta Kurów, Król. Polskie)
Alfred Halban (Czerniowce)
Waleryan Heck
Aleksander Hirschberg (Lwów)
Wojciech Kętrzyński (Lwów)
Stanisław Kętrzyński
Ks. Władysław Knapiński
Zbigniew Kniaziołucki
Feliks Koneczny
Józef Korzeniowski (Lwów)
Aleksan. Kraushar (Warszawa)

Stanisław Krzyżanowski
Ludwik Kubala (Lwów)
Ks. Stanisław Kujot (Grzybno)
Stanisław Kutrzeba
Jan Leniek (Tarnów)
Ks. Jan Łukowski (Tarnów)
Maurycy Maciszewski (Tarnopol)
Antoni Małecki (Lwów)
Kazimierz Morawski
Jerzy hr. Mycielski
Fryderyk Papée (Lwów)
Alfred Parczewski (Kalisz)
Maksymilian Perlbach (Berlin)
Ks. Ant. Petruszewicz (Lwów)
Franciszek Piekosiński
Roman Pilat (Lwów)
Karol Potkański
Antoni Prochaska (Lwów)
Stanisław Ptaszycki (Petersburg)
Kaz. Pułaski (Kamieniec Polski)
Zygmund Radzimiński (Lwów)
R. Reicke (Królewiec)
Henryk Sawczyński (Lwów)
Aleksander Semkowicz (Lwów)
Stanisław Smolka (Niegoszowice)
August Sokołowski
Maryan Sokołowski
Alojzy Szarłowski
Stanisław hr. Tarnowski
Józef Tretiak
Bolesław Ulanowski
Kazimierz Waliszewski (Paryż)
Stanisław Windakiewicz
Tadeusz Wojciechowski (Lwów)
Stanisław Zakrzewski
Wincenty Zakrzewski

II. Komisya prawnicza.

Przewodniczący:
Fryderyk Zoll

Sekretarz:
Bolesław Ulanowski

Członkowie:

Władysław Abraham (Lwów)
Oswald Balzer (Lwów)
Michał Bobrzyński
Tadeusz Bresiewicz
Józef Brzeziński
Włodzimierz Czerkawski
Maciej Czyszczan (Skołyszyn)
Stanisław Estreicher
Ksawery Fierich
Piotr Górski
Alfred Halban (Czerniowce)
Leopold Jaworski
Edmund Krzymuski
Adam Krzyżanowski
Stanisław Krzyżanowski
Kazimierz Laskowski (Lwów)
Juliusz Leo
Julian Makarewicz
Józef Milewski
Julian Prus Morelowski
Franciszek Piekosiński
Józef Rosenblatt

4*

Michał Roztworowski
Wincenty Tarłowski
Bolesław Ulanowski
Alojzy Winiarz (Lwów)
Stanisław Wróblewski
Ignacy Zborowski
Fryderyk Zoll
Fryderyk Zoll (iun.)

C) Na Wydziale matem.-przyrodniczym.

I. Komisya fizyograficzna.

Przewodniczący:
Szczęsny Kreutz

Sekretarz:
Władysław Kulczyński

Członkowie:

Leopold Adametz (Wiedeń)
Klaudyusz Angermann (Jasło)
Ernest Bandrowski
Franciszek Bartonec (Siersza)
Andrzej Batycki (Stary Sambor)
Lud. Birkenmajer (Czernichów)
Jan Blauth (Lwów)
Franciszek Błocki (Lwów)
Franciszek Błoński (Spiczyńce, p. Lipowiec, gub. kijowska)
Józef Maryan Bocheński
Zygmunt Bośniacki (San Giuliano pod Pizą)
Julian br. Brunicki (Podhorce)
Andrzej Bryk (Chyrów)
Józef Brzeziński (Prądnik Czerw.)
Odo Bujwid
Stanisł. Chełchowski (Chojnowo)
Franciszek Chłapowski (Poznań)
Andrzej Chramiec (Zakopane)
Edward Claus (Żywiec)
Napoleon Cybulski
Bronisław Antoni Dębski (Wólka Przybojewska, p. Zakroczym)
Emil Dunikowski (Lwów)
Henryk Dziedzicki (Warszawa)
Czesław Dziekoński (Iwonicz)
Władysław Dziewulski
Józef Dziędzielewicz (Lwów)
B. Eichler (Międzyrzec, guber. siedlecka)
Zygmunt Fischer
Wilhelm Friedberg (Lwów)
Tadeusz Garbowski
Ks. Ant. Głodziński (Tarnopol)
Emil Godlewski
Stanisław Goliński
Józef Grzybowski

Leon Guńkiewicz (Wadowice)
Bronisław Gustawicz
Roman Gutwiński
Franciszek Hann (Bochnia)
J. Hawrysiewicz (Ożydów, Galicya)
Ludwik Hildt (Warszawa)
Jan Holobek
Bolesław Hryniewiecki (Dorpat)
Leopold Jacobi (Pilzno)
Edward Janczewski
Stefan Jentys
Franciszek Kamieński (Odessa)
Franciszek Karliński
Andrzej Kędzior (Lwów)
Waleryan Klecki
Stan. Klemensiewicz (Lwów)
Mikołaj Kobryn (Turka)
Stan. Kontkiewicz (Dąbrowa)
Andrzej Kornella (Lwów)
Michał Kornella (Jasło)
Ignacy Kosiński (Chojnowo, p. Przasnysz)
Mieczysław Kowalewski (Dublany)
Szczęsny Kreutz
Seweryn Krzemieniewski
Władysław Kulczyński
Wacław Láska (Lwów)
Lew Lemoch (Stryj)
Henryk Lgocki (Częstochowa)
Mieczysław Limanowski (Zako-
Władysław Lubomęski [pane)
Michał Łempicki (Sielce)
Jarosław Łomnicki (Kołomyja)
Maryan Łomnicki (Lwów)
Ks. Jan Markow (Smolnik ad Wola Michowa)
Wojciech Mączyński (Warszawa)
Edward Niezabitowski
Julian Niedźwiedzki (Lwów)
Leon Nowakowski (Czernichów)
Aleksander Nowicki
Fran. Nowosielski (Tarnów)
Karol Olszewski
Stanisław Olszewski (Lwów)
Józef Orłowski (Łuczyńczyk, p. Niemiercze)
Józef Paczoski (Cherson)
Feliks Piestrak (Wieliczka)
Józef Mikułowski-Pomorski (Dublany)
Wiktor Poźniak (Lwów)
Stan. Przybyłowski (Krzyworównia w Galicyi)
Maryan Raciborski (Dublany)
Bronisław Radziszewski (Lwów)
Antoni Rehman (Lwów)
Kazimierz Rogóyski
Eugeniusz Romer (Lwów)
Józef Rostafiński
Maurycy Rudzki
Michał Rybiński
Władysław Satke (Tarnopol)
Fryderyk Schille (Rytro)
Józef Siemiradzki (Lwów)
Tadeusz Sikorski
Tomasz Słomski (Lwów)
Stan. Smreczyński (Tarnów)
Jan Śnieżek
Zygmunt Sobolewski (Kołomyja)
Gustaw Steingraber
Stefan Stobiecki
Leon Syroczyński (Lwów)
Władysław Szajnocha

Jan Sznabl (Warszawa)
Jan Sztolcman (Warszawa)
Kazimierz Szulc (Dublany)
Wawrzyniec Teisseyre (Lwów)
Franciszek Tomaszewski (Sambor)
Józef Trzebiński
Marya Twardowska (Weleśnica, p. Pińsk)
Władysław Tyniecki (Lwów)
Seweryn Udziela (Podgórze)
Wiktor Uhlig (Wiedeń)
Henryk Walter
Jan Werchratski (Lwów)
Antoni Wierzejski
Ferdynand Wilkosz
Edward Windakiewicz (Stebnik)
Tad. Wiśniowski (Lwów)
August Witkowski
Eustachy Wołoszczak (Lwów)
Kazimierz Wójcik
Józef Wyczyński (Truskawiec)
Józef Zaborski (Horodenka)
Józef Zagórski (Przemyśl)
Józef Zajączkowski (Sanok)
Edmund Załęski (Trzykosy, p. Klimontów, gub. radomska)
Hugo Zapałowicz
Stanisław Zaręczny (Wiedeń)
Bron. Znatowicz (Warszawa)
Rudolf Zuber (Lwów)
Czesław Zubrzycki (Rzeszów)
K. Żukowski (Podmonostarek)

Prace tej Komisyi są rozdzielone na 5 sekcyj pod kierunkiem: 1) *meteorologiczna*, prof. Rudzkiego; 2) *geologiczna*, profesora Kreutza; 3) *botaniczna*, prof. Janczewskiego; 4) *zoologiczna*, prof. Kulczyńskiego; 5) *rolnicza*, prof. Godlewskiego.

II. Komisya antropologiczna.

Przewodniczący:
Napoleon Cybulski

Sekretarze:
Włodzimierz Demetrykiewicz — Seweryn Udziela

Członkowie:

Jan Baudouin de Courtenay (Petersburg).
Jan Biela (Drohobycz)
Piotr Bieńkowski
Gerson Blatt (Lwów)
Adam Bochenek
Michał Brenstein (Telsze, gub. kowieńska)
Franciszek Bylicki
Stanisław Ciszewski (Warszawa)
Napoleon Cybulski
Adolf Černý (Praga)
Stanisław Jan Czarnowski (Miechów)
Włodzimierz Demetrykiewicz

Tadeusz Dowgird (Plemborg, gub. kowieńska)
Władysław Dybowski (Niańków na Litwie)
Bolesław Erzepki (Poznań)
Michał Federowski (Warszawa)
Zygmunt Gloger (Jeżewo)
Józef Grajnert (Częstochowa)
Michał Greim (Kamieniec Podolski)
Wojciech Grzegorzewicz (Lwów)
Bronisław Gustawicz
Henryk Hoyer
Julian Talko-Hryncewicz (Troickosawsk, Syb. wsch.)
Feliks Kopera
Władysław Kosiński
Kazimierz Kostanecki
Władysław Kryze (Warszawa)
Ludwik Krzywicki (Warszawa)
Leonard Lepszy
Hieronim Łopaciński (Lublin)
Jan Łoś
Erazm Majewski (Warszawa)
Leonard Masing (Dorpat)
Karol Mátýas (Bochnia)
Ernest Muka (Freiberg w Saksonii)
Czesław Neymann (Winnica Podolska)
Zyg. Noskowski (Warszawa)
Wład. Olechnowicz (Lublin)
Tadeusz Pilat (Lwów)
Bolesław Popowski
Karol Potkański
Wład. Przybysławski (Uniż)
Zygmunt Radzimiński (Lwów)
Jan Rozwadowski
Józef Rostafiński
Maurycy Rudzki
Leon Rutkowski (Płońsk, gub. warszawska)
Jerzy Sauerwein (Banteln w Hanowerze)
Ludwik Stieda (Królewiec)
Jan Świętek
Wandalin Szukiewicz (Nacza, gub. wileńska)
Włodzimierz Tetmajer (Bronowice)
Józef Tretiak
Maryan Udziela (Przemyśl)
Seweryn Udziela (Podgórze)
Piotr Umiński
Maryan Wawrzeniecki (Warszawa)
Zygmunt Wierzchowski (Sambor)
Zygmunt Wolski (Warszaws)
Adam Zakrzewski (Warszawa)
Roman Zawiliński (Tarnów)
Stanisław Zdziarski (Lwów)
Čeněk Zibrt (Praga czeska)
Michał Żmigrodzki (Sucha)

III. Komisya bibliograficzna.

Przewodniczący:
Władysław Natanson

Zastępca Przewodniczącego:
Władysław Kulczyński

Sekretarz:
Tadeusz Estreicher

Członkowie:

Ernest Bandrowski
Adolf Beck (Lwów)
Ludwik Birkenmajer (Czernichów)
Adam Bochenek
Tadeusz Browicz
Ludwik Bruner
Stanisław Chełchowski (Chojnowo przez Przasnysz)
Franciszek Chłapowski (Poznań)
Stanisław Ciechanowski
Napoleon Cybulski
Włodzimierz Demetrykiewicz
Samuel Dickstein (Warszawa)
Stanisław Droba
Józef Eismond (Warszawa)
Tadeusz Estreicher
Jan Franke (Lwów)
Emil Godlewski sen.
Emil Godlewski jun.
Władysław Gosiewski (Warszawa)
Józef Grzybowski
Władysław Heinrich
Henryk Hoyer sen. (Warszawa)
Henryk Hoyer jun.
Maryan Jakowski (Warszawa)
Edward Janczewski
Wład. Janowski (Warszawa)
Stefan Jentys
Franciszek Karliński
Stanisław Kępiński (Lwów)
Leon Klecki
Waleryan Klecki
Kazimierz Kostanecki
Szczęsny Kreutz
Feliks Kucharzewski (Warszawa)
Antoni Kuczyński (Warszawa)
Władysław Kulczyński
Wacław Láska (Lwów)
Leon Marchlewski
Stanisław Maziarski
Józef Morozewicz (Petersburg)
Władysław Natanson
Julian Nowak
Karol Olszewski
Bronisław Pawlewski (Lwów)
Karol Potkański
Adam Prażmowski
Jan Pruszyński (Warszawa)
Kazimierz Rogóyski
Eugeniusz Romer (Lwów)
Józef Rostafiński
Maurycy Rudzki
Józef Rychter (Lwów)
Bronisław Sawicki (Warszawa)
Julian Schramm

Michał Siedlecki
Jan Sosnowski (Warszawa)
Władysław Szajnocha
Stanisław Tołłoczko
Antoni Wierzejski
August Witkowski
Augustyn Wróblewski
Stanisław Wroński (Warszawa)
Stanisław Zaremba
Jan Zaleski (Petersburg)
Jan Zawidzki (Ryga)
Bronisław Znatowicz (Warszawa)
Kazimierz Żorawski

Stacya Naukowa w Paryżu.

Biblioteka Polska (6, Quai d'Orléans).

Komitet miejscowy: Teodor Jełowicki, przewodniczący; Władysław Mickiewicz, sekretarz; Adolf d'Avril, O. Ludwik Lescoeur, Gustaw Pawłowski, Józef Rusteyko.

Adjunkt: A. Strzembosz.

BIBLIOTEKA.

Bibliotekarz: Prof. Jan Czubek.

BIURO AKADEMII.

Według § 23. Statutu Biuro znajduje się pod zarządem Sekretarza Generalnego.

(Godziny urzędowe od godz. 10—2).

SKŁAD:

Adjunkt I. dla spraw administracyjnych: Dr. Stanisław Zakrzewski.

Zastępca Adjunkta I-go: Józef Rydel.

Adjunkt II-gi dla wydawnictw artystycznych: Dr. Emanuel Swieykowki.

Podskarbi: Wilibald Śleczkowski.

Rachmistrz: Bolesław Antoniewicz.

Woźny: Ludwik Słowiński.

Sprzedaż wydawnictw znajduje się

w Księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej w Krakowie (Pałac Spiski).

POSIEDZENIE PUBLICZNE

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI

dnia 18 maja 1903.

I.

JEGO EKSCELLENCYA PROTEKTOR-ZASTĘPCA

Dr. Julian Dunajewski

otwiera posiedzenie w imieniu i zastępstwie Jego Cesarskiej i Królewskiej Wysokości Arcyksięcia Protektora.

II.

PRZEMÓWIENIE

PREZESA J. E. STANISŁAWA Hr. TARNOWSKIEGO.

Wielka w tem dla Akademii pociecha, podnieta do dalszych prac i starań i do ufności w siebie samą, że te jej doroczne posiedzenia cieszą się zawsze tak liczną obecnością łaskawych. Wielka też nasza za to wdzięczność, bo to znak, że nie słabnie życzliwość i poszanowanie, że nie zawiodły nadzieje, z jakiemi społeczeństwo polskie witało jej założenie. Stwierdzając to z radością, proszę o wiarę, że Akademia czuje się i zawsze czuć się będzie odpowiedzialną wobec społeczeństwa, a im większe z jego strony dowody ufności i sympatyi, tem większy z naszej obowiązek, żeby im godnie odpowiedzieć.

Rok ubiegły, do wielu poprzednich podobny, był dla Akademii ogółem pomyślny. Oprócz strat przykrych, śmierci szanownych i pożytecznych członków, nie spotkało nas nic złego. Prawda, że nie nastąpiło i jedno dobre, którego spodziewaliśmy się choć trochę. Zakres naszych czynności, zapas materyałów i opracowań, tak rośnie, że na wydawnictwa nie starczą dzisiejsze dochody Akademii. Podwyższenie subwencyi rządowej jest przyrzeczone, jest wstawione w preliminarz budżetu; ale i uznanie naszej potrzeby, i dobra wola rządu nie wystarcza: nasza dotacya zagrzęzła, jak wiele spraw ważniejszych grzęźnie, i z miejsca ruszyć nie może. Stąd konieczność stosowania grobli do stawu, wstrzymywanie się z wydawnictwami, które czekają (niejedno od dawna), a godne są wyjść na światło dzienne.

Akademia, jak każdy, to tylko może robić, co może, a to robi: a pragnąc robić więcej na ilość, dba przedewszystkiem (jak powinna), o jakość, o pokaźną naukową treść swoich publikacyj. W tej dbałości opuszczenia się niema, a coraz liczniejsze stosunki z naukowemi ciałami zagranicznemi, coraz częstsze ich do nas zgłoszenia, świadczą, że i stanowisko Akademii w świecie naukowym nie upada.

Tem się ciesząc i szczycąc, pozwolę sobie zrobić uwagę, że z dotychczasowych losów Akademii można wyciągnąć otuchę dobrą i zdrową naukę. Przez lata całe po swojem założeniu była ona celem — nie krytyki słusznej, która zawsze jest uprawniona i potrzebna — ale wyszydzań, podejrzeń i oskarżeń niechętnych. Znosiła to nie bez przykrości, odpierała czasem, kiedy już koniecznie musiała; ale świadoma swego powołania

i celu szła swoim naukowym torem, za swojem powołaniem i przekonaniem. Świadoma w sumieniu, że służy jak może najlepiej, ze spokojną rezygnacyą widziała, że się nie wszystkim podoba. Przydać się chciała, nie przypodobać. Czasem niesłusznie sądzona, zdawała swoją sprawę na wyrok czasu i faktów. I nie zawiodła się. Lata przechodziły, zarzuty i skargi cichły, a dobra opinia ustalała się i rosła. Dziś mamy tego bardzo zaszczytne i bardzo rzeczywiste dowody. Wiadomem jest w społeczeństwie polskiem, że Akademia tymi środkami jakie ma, nie może robić tyle, ileby chciała i mogła. Bez żadnej inicyatywy z jej strony, bez jej wiedzy nawet mogę powiedzieć, zjawia się w społeczeństwie, z jego własnego popędu myśl, żeby Akademię zasilać, wspomagać. Naród węgierski hojny jest bardzo dla swojej Akademii, czeski także, nasz, nie tak bogaty, nie może swojej wspomagać tak hojnie, ale jednak, w skromniejszej mierze, zdołałby jej przyjść z pomocą, możeby nawet zrobić to powinien? I oto z inicyatywy kilku obywateli, zawiązuje się stowarzyszenie, które ma za cel zbierać fundusze i oddawać je na użytek Akademii, do jej rozporządzenia, na badania historyczne, od wieku XVI począwszy. Jest to tak rzeczywiste, tak daleko już posunięte, że choć stowarzyszenie samo nie jest jeszcze urzędownie zawiazane, ani jego statut zatwierdzony, to wkładki już płyną, już w pewnej części są złożone. Czy fundusz osiągnięty będzie wielki, czy mniejszy, tego dziś nikt nie wie. Im większy, tem lepiej będzie dla polskiej nauki. Ale wysokość jego nie wpłynie na wdzięczność Akademii, ani na jej radość. Radość zaiste wielka, widzieć, że lata naszych starań nie przeszły bez wraże-

nia i bez skutku, że wzmaga się ufność i przychylność, że w społeczeństwie obudził się ten szlachetny popęd wspierania Akademii, łączenia się z nią. Wdzięczność jej dla tych, co myśl podjęli i spełniają ją, jest trudna do wypowiedzenia; a żal jeden tylko, to, że tej pociechy nie doczekał Szujski i Majer. Im się ona należała przed innymi, a oni oba, na ten fakt, szczęśliwy w dziejach Akademii, byliby powiedzieli, że w nim jest nauka: Iść swoim torem, za swojem przekonaniem, robić to, co się w sumieniu ma za najlepsze, nie bardzo oglądać się na niechętne miny i nie bardzo słuchać niechętnych sądów, a czas i sprawiedliwość usuną kiedyś te przykrości, prawda jak oliwa wyjdzie na wierzch.

Na swojem ostatniem zebraniu jesiennem uchwaliła Akademia przedsięwzięcie duże a potrzebne. Prace jej przeznaczone są głównie dla nauki, dla uczonych; ale rezultat tych prac powinien dochodzić do wszystkich, wszystkich wykształconych. W tym celu postanowiła Akademia wydać Encyklopedyę rzeczy polskich, która ma obejmować wszystkie działy nauki i pokazywać, do czego każda z nich w naszych czasach w Polsce doszła. Możnaby zauważyć słusznie, że to nie jest właściwie zadaniem ciał naukowych. W innych krajach, szczęśliwszych i bogatszych, podejmują je zwykle wielcy wydawcy. U nas często ten, kto jest, musi zastępować, tych których brak, przekraczać to, co jest jego ścisłem zadaniem. Tak i Akademia. Widzi praktyczną potrzebę i pożytek i bierze się do dzieła, którego inni nie podejmą. Dzieło naturalnie wymagać musi dużo czasu, dużo pracy, dużo współpracowników i lata przejdą, zanim będzie dokonane. Ale jest podjęte. Jego program,

układ, porządek i rozmiary materyi, rozkład pracy między współpracowników, jest przedmiotem narad osobnej komisyi, złożonej z reprezentantów wszystkich gałęzi nauki.

Rok 1905 będzie czterechsetnym od urodzenia Mikołaja Reya. Akademia postanowiła obchodzić tę rocznicę zjazdem historyczno-literackim, jak obchodziła rocznicę Długosza i Kochanowskiego. Pisarz, pierwszy w szeregu znakomitych pisarzy we własnym języku, wyobraziciel doskonały oświaty swego czasu, jego pojęć religijnych, moralnych i politycznych, typ może natury na dalsze czasy, a pociągający wdziękiem pierwotnego umysłu i pierwotnego jędrnego słowa, miał prawo do tego dowodu czci i wdzięczności. Oprócz zamierzonego zjazdu poświęca Akademia tej rocznicy nowe krytyczne wydanie *Zwierciadła* i monografię o Reyu, której podjął się prof. Brückner. Zbiorowe wydawnictwa, poświęcone Reyowi lub jego czasom, są w toku jedno we Lwowie, drugie w Warszawie.

Dokładniejszą wiadomość o czynnościach Akademii w ubiegłym roku poda Pan Sekretarz Generalny.

III.

Sprawozdanie Sekretarza Generalnego

z czynności Akademii

od kwietnia 1903 do kwietnia 1904.

Na walnem posiedzeniu administracyjnem Akademii, które się odbyło wczoraj, został, jak w latach zeszłych, dokonany wybór nowych członków czynnych i korespondentów, których nazwiska podane są przy końcu niniejszego sprawozdania.

W ciągu roku ubiegłego Wydział historyczno-filozoficzny utracił jednego ze swych najstarszych i najbardziej zasłużonych członków Prof. Franciszka Kasparka. Wybitny jurysta, ceniony w kraju i zagranicą znawca prawa administracyjnego, państwowego i międzynarodowego był nieboszczyk bardzo czynnym na polu literackiem a niektóre jego rozprawy pomieszczone zostały w publikacyach Wydziału. Śp. Franciszek Kasparek położył także znaczne zasługi na polu terminologii prawniczej. Nie możemy na tem miejscu podnosić społecznej roli zmarłego uczonego, ale wypada stwierdzić, że działalność jego obywatelska i pedagogiczna niemniej była wybitną jak ta, którą roztoczył na polu naukowem.

Wydziałowi filologicznemu ubyło dwóch znakomitych członków: Prof. Piotr Chmielowski i Jan Karłowicz. Zasługi i stanowisko pierwszego są wszystkim znane. Uroczysty pogrzeb, który odbył się w końcu zeszłego miesiąca we Lwowie dał tylko wyraz uczuciom głębokiego żalu społeczeństwa, kolegów i uczniów za przedwcześnie zmarłym historykiem literatury polskiej i tak wszechstronnym i sumiennym jej badaczem. Akademia opłakuje w nim stratę tego ze swych kolegów, na którego zwłaszcza teraz, kiedy przygotowuje się wielki zjazd historyczno-literacki, tak bardzo miała prawo rachować.

Ś. p. Jan Karłowicz należał do najbardziej pracowitych i pożytecznych członków Wydziału I, którego ramy jednak i publikacye nie wystarczały dla obszernej i z całą energią prowadzonej działalności nieboszczyka. Nazwisko Jana Karłowicza na zawsze pozostanie związane z założonem przez niego czasopismem „Wisła“ nieocenionym zbiorem rozpraw i materyałów do etnologii i folkloru polskiego, a prace słownikarskie skupiające się w dwóch pomnikowych, niestety niedokończonych wydawnictwach, Słowniku języka polskiego i Słowniku gwar polskich, będą świadczyć o niesłychanej wprost skrzętności, z jaką zmarły przez całe swe życie gromadził naukowe podwaliny do zbadania najważniejszej spuścizny narodowej, ojczystego języka. Słownik gwar polskich obejmujący dotąd tomów trzy będzie, tak jak dotychczas, wydawany kosztem Akademii na podstawie materyałów pozostałych po zmarłym badaczu.

Wydział filologiczny wydał w roku ubiegłym dwa tomy Rozpraw: XXXVI. (str. 417) i XXXVIII. (str. 397) i zeszyt drugi tomu XXXV., przeznaczonego dla prac z zakresu historyi sztuki; druk tomu XXXIX. doprowadził do 22 arkuszy i rozpoczął druk tomu XL., na który odbito już 6 arkuszy. Prócz tego w zakresie Wydziału filologicznego wydany został w ubiegłym roku trzeci tom „Słownika gwar polskich“ Jana Karłowicza i XIX. tom Bibliografii polskiej Estreichera; na tom XX. tego ostatniego wydawnictwa odbito już 26 arkuszy.

Na posiedzeniach Wydziału filologicznego przedstawiono następujące prace:

Z zakresu badań psychologiczno-językowych, przedstawił prof. J. Baudouin de Courtenay pracę swoją p. t.: „Próba uzasadnienia samoistności zjawisk psychicznych na podstawie faktów językowych“.

Z zakresu historyi języka starosłowiańskiego przedstawił Dr. W. Vondrák pracę swoją p. t.: „Zachodnio-europejskie postanowienia pokutne“.

Do zakresu historyi języka polskiego należą prace: Al. Brücknera: „Przyczynki do słownictwa polskiego“; J. Łosia: „Funkcye narzędnika w języku polskim“; M. Kawczyńskiego: „Objaśnienie wyrazów: źreb, kmieć, knieja, gumno, jezioro, bałwan“.

Z zakresu historyi literatury i kultury przedstawiono: L. Puszet: „Studya nad polskiem budownictwem. I. Chata“; T. Grabowski: „Petrarka i du Bellay, kartka z dziejów renesansu we Francyi“; A. Miodoński: „In vitam Gregorii Sanocei a Callimacho enarratam observationes selectae“; K. Heck: „W sprawie

najstarszego tekstu Bogurodzicy"; J. Tretiak: „Ze studyów nad Słowackim: Xiądz Marek"; T. Grabowski: „Kilka szczegółów do życia i genezy dzieł Staszica"; J. Tretiak: „Ze studyów nad Słowackim: Sen Srebrny Salomei"; Al. Brückner: „Apokryfy średniowieczne. Cz. II"; K. Heck i A. Chmiel: „Uwagi krytyczne nad najstarszymi tekstami i kompozycyą pieśni Bogurodzica"; J. Tretiak: „Nieznany utwór Słowackiego: List apostolski".

Z zakresu filologii klasycznej przedstawiono następujące prace: T. Sinki: „De Romanorum viro bono"; W. Lutosławskiego: „Estetyka Plotyna w związku z klasycznemi pojęciami o pięknie"; K. Morawskiego: „Ovidiana"; St. Schneidra: „Rzut oka na dzieje orfiki w starożytności i w nowszych czasach"; L. Sternbacha: „Miscellanea"; St. Schneidra: „O poglądach Godfryda Ernesta Grodka (Groddeck'a) na filologię klasyczną"; T. Mandybura: „Plutos i Penia".

Do zakresu archeologii należą dwie rozprawy: P. Bieńkowskiego: „O płaskorzeźbach w Giardino Boboli we Florencyi" i „Dalsze uwagi nad rozdziałem 17 Germanii Tacyta".

Bibliografia polska. W r. 1903 wydrukowany został tom XIX. „Bibliografii", obejmujący litery „K—Kom.".

Od Października 1903 do Marca 1904 wyszło form 26 tomu XX. od wyrazu „Kon — do Kraiński".

Komisya historyi sztuki. W r. 1903 wydała Komisya zeszyt III t. VII swych Sprawozdań. Publikacya ta, illustrowana 149 cynkotypiami, zawierała obok sprawozdań z posiedzeń za czas od 1 stycznia do

31 grudnia 1900 r. następujące prace: Jan Sas Zubrzycki: „Miasto Jarosław i jego zabytki"; Feliks Kopera: „Miniatury rękopisów polskiego pochodzenia w Bibliotece publicznej w Petersburgu; Wiek XIV do XV". Maryan Sokołowski: „Drzeworytnictwo u nas. (I. Drzeworyty ludowe; II. Drzeworytnictwo i kołtryniarstwo w Polsce; III. Kultura ludu). Część I".

Na posiedzeniach Komisyi w roku 1903/4 przedłożyli jej współpracownicy szereg prac i komunikatów, bądź uzupełniających dotychczasowe wiadomości o pomnikach sztuki w Polsce, bądź podających nowe, a w niejednym wypadku ważne, na tem polu odkrycia.

Ciekawym przyczynkiem do historyi naszego romanizmu był illustrowany rysunkowymi planami komunikat p. Maryana Wawrzenieckiego z Warszawy „O kościele w Gieble". P. Emanuel Swieykowski z Tokarówki przedstawił fotografie i opisy kościoła w Szczepanowie, budowanego przez Długosza, oraz dwóch kościołów w Wiśniczu: pokarmelitańskiego (obecnie więziennego) i parafialnego. Pierwszy, jest to wspaniała budowa barokowa o bogatej ornamentacyi stiukowej i pięknych obrazach ołtarzowych. Stiuki te wykazują najzupełniejsze, stylistyczne podobieństwo ze stiukami kościołów: Pijarów w Rzeszowie i św. Piotra w Krakowie, oraz kaplicy Lubomirskich w kościele OO. Kamedułów na Bielanach pod Krakowem, są zatem niewątpliwie utworem tych samych mistrzów. Drugi kościół wiśnicki, t. j. parafialny, sięga początku XVII w., a jest fundacyą Stanisława Lubomirskiego.

Architekturą świecką zajmowały się cztery referaty. I tak p. Swieykowski zdał sprawę z wycieczek odby-

tych wspólnie z przewodniczącym Komisyi do Dębna i Wiśnicza, a poświęconych zbadaniu tamtejszych zamków i zdjęciu z nich szeregu fotografij. Zamek w Dębnie, zabytek epoki gotyckiej, zdradza wybitnie cechy czasów Kazimierza Jagiellończyka, wyjątkową zaś swą ozdobność zawdzięcza zapewne Jakóbowi Dembińskiemu, kasztelanowi krakowskiemu 1462 r., którego herb Odrowąż kilkakrotnie powtarza się na wykurzach i odrzwiach zamku. Od strony jego północnej mieści się kaplica, od południa zaś średniowieczna świetlica, *solarium*.

P. Swieykowski zamierza szczegółowo opracować ten ważny i cenny zabytek, znany częściowo z publikacyi Wł. Łuszczkiewicza.

Zamek w Wiśniczu przedstawia trzy epoki: ślady gotycyzmu, czasy Stanisława Lubomirskiego i jego nadwornego architekta Matiasa Trapoli (1615—1637), oraz ślady działalności nieznanego bliżej, znakomitego budowniczego, któremu p. S. przypisał budowę kaplicy zamkowej w duchu baroku niderlandzkiego, *cortile*, klatkę schodową, oraz większą część wspaniałych, do dziśdnia zachowanych odrzwi, kominów, obramień z czerwonego marmuru lub ciosu. Opis powyższego zamku uzupełniły liczne zdjęcia, z których przedewszystkiem podnieść należy fotografie wspaniałej dekoracyi kopuły kaplicy zamkowej, szczegółów architektonicznych, oraz stiuków w basztach, obecnie niedostępnych.

Zameczek w Korzkwi pod Krakowem, zbadany i opisany przez p. Stanisława Tomkowicza, stanowi interesujący przykład siedzib szlacheckich XVI w. Położenie jego odpowiada zamkom średniowiecznym, zabudowania jednak zameczku pochodzą z końca XVI w. Mur obwo-

dowy, z dzikiego, łamanego kamienia, posiada wyraźne cechy obronne. Budynek mieszkalny zachował ciekawe szczegóły, jak: bramę wchodową, dalej sień i drzwi o bardzo szlachetnym rysunku. W sali sklepionej na parterze, biegnie dookoła ława kamienna. Na pierwszem piętrze ocalał w komnacie, położonej nad parterową salą, drewniany strop z kasetonami i rozetami, jak niemniej kominek z pinczowskiego kamienia.

Nowe szczegóły o wieży ratuszowej w Krakowie, zaczerpnięte z krak. archiwum miejskiego, podał p. Józef Muczkowski. Daty pierwotnej budowy ratusza nie znamy. Pod r. 1558 znajdujemy pierwszą wzmiankę o restauracyi wieży, tej najstarszej jego części. W r. 1680 uderzył piorun w wieżę, która wraz z zegarem norymberskim zgorzała. Za czasów Jana III (1683) podjęto jej restauracyę, powierzając kierownictwo Piotrowi Beberowi, architekcie królewskiemu. Restauracya z r. 1783 zmieniła sylwetę tej budowy, dając jej dzisiejszy hełm. W zdjętej przy tej sposobności gałce wieży, przez Bebera restaurowanej, znaleziono rysunek Stefana Meconiusa z Lukki, przez p. Muczkowskiego Komisyi przedstawiony, a odtwarzający wygląd jej z czasów Sobieskiego.

Do historyi malarstwa odnosiły się referaty: Prof. Dra J. hr. Mycielskiego, p. Józefa Muczkowskiego i pana Smolińskiego z Lublina.

Komunikat Prof. Mycielskiego omawiał w dalszym ciągu artystyczne stosunki kanclerza Jana Zamoyskiego, na podstawie dokumentów, nadesłanych mu przez Dra Sobieskiego z Warszawy.

Jest to naprzód korespondencya włoska (z lat 1599

do 1604) z Walerym Montelupim w Krakowie, który obstalował u Dominika Tintoretto w Wenecyi obrazy do kościoła w Zamościu, oraz zajmował się sprowadzeniem ich do Polski.

W Zamościu miał kanclerz nadwornego malarza, niezawodnie owego Bistruciusa, o którym referent dawniej już wiadomość był podał, a który np. w r. 1600 maluje jego portret dla Karola margr. von Burgau, posłany temuż do Niemiec w r. 1601. W Rzymie wykonywa dla Zamoyskiego rytownik Lauro szereg rycin, przedstawiających sceny bitew w wojnie inflanckiej. Inna część korespondencyi kanclerza rzuca nowe światło na stosunki jego, aż do ostatnich lat życia, z profesorami uniwersytetu padewskiego, którym przesyła w latach: 1600 i 1601 medale ze swymi portretami na łańcuchach.

Streszczona przez p. Józefa Muczkowskiego pierwsza część jego pracy: „O życiu i dziełach Tomasza Dolabelli“ przyniosła sporo nowych szczegółów, odnoszących się do osoby i działalności tego malarza. Urodził się Dolabella w r. 1570 w Belluno, z ojca Mikołaja, a pochodził z rodziny, która wielu wydała artystów. Kształcił się w Wenecyi u Antoniego Vassilachi, który powierzył mu częściowe wykonanie fresków w kościele śś. Apostołów. Król Zygmunt III, dla którego Vassilachi wykonał kilka obrazów, starał się go pozyskać dla siebie; mistrz Antoni jednak wolał pozostać w Wenecyi, na miejsce zaś swoje zaprotegował ucznia, Dolabellę. Kiedy ten ostatni przybywa do Polski, niewiadomo. W aktach miejskich, krakowskich, pierwszą o nim wzmiankę spotykamy pod r. 1607. Osiedliwszy się w Krakowie, oże-

nił się Dolabella z Agnieszką, córką Piotrkowszczyka typografa król. W r. 1619 wstępuje do cechu malarzy. z powodu jednak kłótliwego usposobienia, wchodzi z nim w zatargi. Umiera w roku 1650 jako 80-letni starzec, a współczesny kronikarz podnosi zasługi jego malarskie, uznane i poza granicami Polski. Dla kościołów krakowskich wykonał Dolabella cały szereg obrazów, z których dochowało się stosunkowo niewiele do naszych czasów. Dla zamku warszawskiego malował „Zdobycie Smoleńska“ i „Hołd carów Szujskich“; miał wreszcie ozdobić malowidłami kaplicę św. Kazimierza w Wilnie.

Dawną dekoracyę malarską izby radzieckiej w ratuszu krakowskim, odtworzyły kolorowane rysunki, przedłożone przez p. J. Muczkowskiego. Jest to szereg owalnych portretów w popiersiu, królów polskich, przypominających po części znane ich wizerunki, po części zupełnie fantastycznych, malowanych przez Kaspra Koryandera w roku 1636.

Doniosłego znaczenia była praca nadesłana przez p. Józefa Smolińskiego z Lublina, o tamtejszym kościele i klasztorze PP. Brygidek. Kościół ten wzniósł w r. 1426 Władysław Jagiełło, na pamiątkę bitwy grunwaldzkiej, ku czci N. P. Maryi Zwycięskiej, w klasztorze zaś osadził Brygidki, których święta założycielka, przepowiedziała — jak wiadomo, upadek Krzyżaków. Drugi kościół wraz z podobnym klasztorem, ufundował Jagiełło na polach Grunwaldu. Wewnątrz lubelskiego kościoła zwracają uwagę ciekawe stalle z XVII w. z malowanemi scenami z życia św. Brygidy, oraz środkowy obraz dawnego tryptyku z wyobrażeniem tejże świętej. Przedewszystkiem jednak całą uwagę skupiają malowania, od-

kryte w pierwszej połowie 1903 r. ponad sklepieniem, którem w XVI w. zastąpiono dawny, drewniany strop kościoła. Na dwóch ich polach widzimy liczny, konny orszak rycerzy przybranych w średniowieczne zbroje (między nimi Tatar w śpiczastej czapce), na których czele jedzie jakiś poważny, brodaty dygnitarz, o głowie pełnej charakteru, a dalej, poprzedzoną przez giermka, królowę, na siwym rumaku, w koronie na głowie. Z treści zachowanych, powyższych malowideł trudno wnioskować, czy związane są one bezpośrednio z tryumfem grunwaldzkim; zestawiwszy jednak datę fundacyi kościoła: 1426, z datą urodzenia Władysława Warneńczyka: 1425, może wolno przypuścić, że postać królowej na fresku, jest wizerunkiem Sonki, czwartej żony Jagiełły, matki Jagiellonów. Z wielu zatem względów malowidła wspomniane, z których zdjęte przez p. Smolińskiego fotografie i podobizny akwarelowe pozwoliły sobie zdać dokładną sprawę, mają pierwszorzędne znaczenie, przedewszystkiem jednak z uwagi na świecką treść, są nader rzadkiem zjawiskiem w historyi średniowiecznego malarstwa ściennego.

P. Jerzy Kieszkowski w czasie pobytu swego w Lublinie w jesieni 1903 r., zbadał cały kościół i klasztór PP. Brygidek, a w szczególności omawiane malowania i spostrzeżenia swoje, uzupełniające pod niektórym względem powyższą pracę p. Smolińskiego złożył w formie komunikatu na ręce Przewodniczącego Komisyi, na zamówienie której fotograf z zakładu p. Sierocińskiej w Lublinie, wykonał w obecności p. K. kilka bardzo dobrych zdjęć z omawianych fresków.

Z historyą rzeźby w Polsce związanych było sześć komunikatów.

P. Julian Pagaczewski mówił o krucyfiksie w Muzeum narodowem w Krakowie. Jest to rzeźba wykonana w drzewie lipowem; niegdyś była polichromowana. Pochodzi z końca XV lub z początku XVI w., a stanowiła zapewne studyum do kamiennej figury Chrystusa Ukrzyżowanego w kościele N. P. Maryi w Krakowie, wykazuje z nią bowiem, obok pewnych różnic, wybitne, stylistyczne podobieństwo. O najstarszych pomnikach katedry włocławskiej traktował obszerny referat p. Stanisława Cerchy. Są nimi grobowcowe płyty z wapienia kanoników włocławskich: Krystyna z Bolantowa († 1400), oraz Piotra Kuczborskiego, herbu Ogończyk († 1512). Płyta pierwsza, przecięta na trzy części i użyta na próg do jednej z kaplic katedry, wyobraża rytą postać, ubraną w beret i popielicową almucyę. U stóp jej herb Rawicz. Z płyty drugiej, przeciętej również na trzy części, (nieznanej Starowolskiemu, ani Niesieckiemu), zachowały się tylko dwie. W katedrze znajdują się nadto trzy fragmenta nie dających się bliżej oznaczyć grobowców, w murze zaś otaczającym seminaryum duchowne, umieszczono tablicę z czarnego marmuru, wyobrażającą „drogę jerozolimską“, którą ś. p. Władysław Łuszczkiewicz uważał za zaginioną.

P. Cersze również zawdzięczamy wiadomość o nowym, przez niego znalezionym w kollegiacie łowickiej, znaku kamieniarskim Jana Michałowicza z Urzędowa. Wykuty w marmurze kieleckim, pochodził on zapewne z nieistniejącego już obecnie w wspomnianym kościele

nagrobka Michałowicza. Byłby to zatem trzeci, znany dotąd znak niepospolitego tego artysty.

P. Grzegorz Worobjew z Łomży nadesłał dwa komunikaty. Jeden omawiał ceglany pomnik, w kształcie czworokątnego słupa, wzniesiony we wsi Bogusze (powiat szczuczyński, gub. łomżyńska), na pamiątkę ugody z r. 1545 zawartej między Zygmuntem I a ks. Albrechtem pruskim w sprawie regulacyi granic obu państw. Są na nim herby Korony i Litwy, oraz piękny hexametr łaciński, opiewający ten fakt historyczny. Drugi zawierał illustrowany fotografią opis drewnianej figury „Chrystusa frasobliwego“ we wsi Płonce, gub. łomżyńskiej (publikowanej już jednak przez Glogera w Encyklopedyi staropolskiej).

Prof. Szajnocha zdawał sprawę z przeprowadzonych, na prośbę Komisyi, badań swych nad materyałem figury Władysława Łokietka w katedrze wawelskiej. Badania te wykazały, iż postać króla wykonana jest z wapienia, a nie z żadnej sztucznej formacyi (gipsu), jak to przypuszczał p. Lepszy na posiedzeniu Komisyi z dnia 11 lipca 1901 r., wyraziwszy wówczas, w ślad za tem przypuszczeniem i ze względu na właściwości stylowe — zdanie, że postać Łokietka nie jest dziełem oryginalnem, współczesnem, lecz utworem pierwszych trzech dziesiątek lat XIX w., którym zastąpiono pierwotną figurę króla. Na jednem z najbliższych posiedzeń Komisyi przedłoży p. Lepszy ostateczne swoje wnioski w tej ciekawej sprawie.

Z piękną kolekcyą bogatych i wysoce artystycznych aparatów kościelnych zapoznały nas komunikaty p. Józefa Zielińskiego z Łążyna i p. Juliana Pagaczewskiego

P. Zieliński nadesłał fotografię i opis srebrnego lawaterza, przechowywanego w skarbcu kościoła parafialnego rz. kat., w Nieszawie nad Wisłą. Niepospolity ten zabytek sztuki złotniczej, odznaczający się bogatą kompozycyą, oraz szlachetnością i subtelnością wykonania, przypisał autor nadwornemu złotnikowi Zygmunta Augusta, Janowi Jakóbowi Caraglio.

Referat pana Juliana Pagaczewskiego, illustrowany 32 zdjęciami fotograficznemi, omawiał zabytki znajdujące się w skarbcu klasztoru PP. Klarysek przy kościele św. Andrzeja w Krakowie. Na baczniejszą uwagę zasługują przedewszystkiem w skarbcu tym: kollekcya kilkunastu relikwiarzy od XIII—XIX w., dalej cenne tkaniny i hafty, ornaty z XVII w., antependya z XVII i XVIII w., koronki etc.

Skarbiec klasztorny posiada nadto oryginalny, mosiężny tłok najstarszej pieczęci konwentu PP. Klarysek w Skale z r. 1259, oraz tłok nieznanej dotychczas pieczęci opackiej z XV w., z wizerunkiem błogosławionej Salomei.

Nowe a bardzo ciekawe szczegóły odnoszące się do fabryk pasów w Krakowie, zebrane w aktach tutejszego archiwum miejskiego, podał p. Adam Chmiel. Dowiadujemy się z nich, że w r. 1791 były w Krakowie dwie fabryki pasów. Jedną z nich była fabryka Masłowskiego, drugą nieznanego dotychczas Józefa Trojanowskiego. Że właścicielem tej drugiej fabryki był Trojanowski, a nie Jakób Paschalis, fabrykant pasów w Kobylnikach i w Lipkowie, od r. 1788 obywatel miasta Krakowa, od r. 1791 zaś, właściciel kamienicy „szlacheckiej“ przy ulicy Sławkowskiej, dowodzi fakt, iż wy-

kaz mieszkańców kamienicy Paschalisa nie wymienia służby, którąby uważać można za personal fabryczny. W r. 1796 obok fabryki Masłowskiego istniała w Krakowie druga, mieszcząca się przy ulicy Floryańskiej, w domu Jana Kantego Sztumera, kupca i obywatela miasta.

Wprawdzie akta archiwum miejskiego nie zawierają prócz powyższej wiadomości żadnej innej wzmianki o prowadzeniu fabryki pasów przez Sztumera, p. Chmiel jednak wyraził przekonanie, że fabryka ta była czynną. Świadczyć się o tem zdają litery S. J. umieszczone po czterech rogach pasa, opisanego przez p. E. Swieykowskiego w jego Zabytkach dawnego polskiego przemysłu artyst. na wyst. Tow. sztuki stosow. w Muz. nar. w Krakowie.

Inicyały te, odnoszą się, zdaniem p. Chmiela, do Sztumera, nieznanego dotąd fabrykanta pasów w Krakowie. P. Chmiel podał nadto daty przyjęcia w poczet obywateli krakowskich fabrykantów pasów: Puciłowskiego i Chmielowskiego. Są to lata: 1790 i 1796, a daty te są ważne, gdyż od nich dopiero można liczyć powstanie powyższych krak. fabryk, żaden bowiem rzemieślnik nie mógł wykonywać rzemiosła swego w Krakowie, nie będąc przedtem członkiem gminy miejskiej.

Interesujący przyczynek do historyi wyrobów kaflowych w Krakowie podał pan Stanisław Tomkowicz. W Batowicach mianowicie, pod Krakowem i w Zakrzówku w powiecie podgórskim, znalazło się kilka tafli pokrytych glazurą, a wyobrażających jedną i tę samę scenę: „Chrystusa na Krzyżu, N. P. Maryę i św. Jana“. Tafle batowickie osadzone były na ceglanym słu-

pie, zdobiąc szczyt jego w miejsce kapliczki. Polewa wspomnianych tafli składa się z pięciu barw: białej, zielonej, ciemno-niebieskiej, żółtej i czarnej. Materyał ich dość lichy, a wykonanie niezbyt artystyczne, co wszystko świadczy, że są one dziełem prostego kaflarza, który musiał jednak mieć przed sobą dobry wzór. Zdaje się, że tafle powyższe są wyrobem krakowskiej fabryki kafli, która w początku XVII w. zaopatrywała w swe artykuły miasto Kraków i jego okolice.

Dzięki wreszcie uprzejmości p. Dra Artura Benisa, a za pośrednictwem p. Adama Chmiela, otrzymała Komisya odpisy trzech aktów Metryki kor., których treścią, serwitoriaty artystów.

Pierwszy z nich z r. 1570 wydany jest dla Gabryela Domaratha, drugi z r. 1663 dla Jana Alexandrowicza, malarza lwowskiego, trzeci z r. 1667 dla Jana Flügel, malarza gdańskiego.

Osoba Gabryela Domaratha była dotychczas nieznaną. W r. 1570 król Zygmunt August przyjmuje tego rzeźbiarza - rytownika drogich kamieni w poczet królewskich artystów i wydaje mu serwitoriat i przywileje, jakich używali nadworni artyści i rzemieślnicy. Drugi chronologicznie, przywilej z r. 1667 dla malarza Jana Alexandrowicza znany jest w krótkiem streszczeniu polskiem, podanem przez Rastawieckiego w „Słown. mal. p.“ T. III, str. 108—9. Rastawiecki uważa tego Jana Alexandrowicza za malarza lwowskiego, nie przytacza jednak żadnych na to dowodów. Niema również o nim wiadomości w materyałach archiwalnych do malarzy lwowskich, zebranych przez p. Władysława Łozińskiego z aktów archiwum lwowskiego („O lwowskich mala-

rzach XVII w." w Spraw. Komisyi T. V, str. XLVII). Ogłoszenie przeto przywileju serwitoriatu król. nadanego temu artyście, może stanowić punkt wyjścia w poszukiwaniach archiwalnych i badaniach dotyczących Alexandrowicza. Trzeci z kolei przywilej z r. 1677 dla Jana Flügel, malarza, wymienia, że Flügel był mieszczaninem i patrycyuszem gdańskim, oraz że był „w sztuce swej malarskiej gruntownie wykształcony".

Nadmienić w końcu wypada, że Komisya, pragnąc zaznaczyć współudział swój w jubileuszowym obchodzie 400-letniej rocznicy urodzin Reja, mającym się odbyć w Krakowie w r. 1905, uchwaliła na wniosek swego Przewodniczącego, aby prace i komunikaty Sprawozdań za rok 1904, o ile możności nie wychodziły poza granice epoki jagiellońskiej, i w ten sposób dostroiły się do publikacyi dotyczących XVI w., które ku uczczeniu wspomnionego jubileuszu zamierza wydać Akademia Umiejętności.

Komisya językowa wydała w roku ubiegłym:

a) zeszyt pierwszy tomu II., poświęconego tekstom gwaroznawczym, zawierający pracę p. Klicha p. t.: „Teksty białoruskie z powiatu nowogródzkiego";

b) zeszyt trzeci (ostatni) tomu I., zawierający obszerną pracę czł. Muki p. t.: „Szczątki języka połabskiego Wendów Lüneburskich"; a w dalszym ciągu prowadzi się druk zeszytu drugiego tomu II., zawierającego przedewszystkiem część drugą pracy p. Klicha; rozpoczęto również druk tomu III pracą p. Nitscha p. t.: „Stosunki pokrewieństwa języków północno-zachodnio-słowiańskich"; dalszy ciąg obu tych zeszytów względnie tomów jest przygotowany.

Dwa modlitewniki z XVI. wieku, nadesłane przez p. Ptaszyckiego, przedstawiono Zarządowi do wydania jako osobne wydawnictwo.

W roku 1903/4 prowadzone były w dalszym ciągu roboty nad zbieraniem materyału do słownika staropolskiego.

Praca ta, dokonywana pod kierownictwem prof. J. Łosia, przy stałem współpracownictwie pp. Edwarda Klicha i Stanisława Fischera polegała na sprawdzeniu z tekstem, dopełnianiu, numerowaniu, zaopatrywaniu w sygnatury kartek dawniej już przepisanych, oraz na układaniu w alfabetycznym porządku wyrazów, na kartkach tych pomieszczonych. W ten sposób został już zupełnie do użytku przygotowany cały materyał zebrany przez prof. Baudouina de Courtenay i dość znaczna część materyału, pozostałego po ś. p. prof. L. Malinowskim. Ogólna liczba kartek tej kategoryi wyniosła 32,230, między któremi część stanowią kartki nowe, gdyż nieraz w dawnych materyałach okazały się braki. Nadto opracowano też szereg niewyzyskanych dotychczas dla słownika zabytków, przez co materyał dla Słownika pomnożono o 10,609 kartek, czyli ogółem w roku sprawozdawczym przygotowano do użytku 42.839 kartek. Jeżeli do tego dodamy materyał uzyskany w roku poprzednim, okaże się, że materyał dotychczas nagromadzony, sprawdzony i w zupełności do użytku przygotowany wynosi około 60,000 kartek. W razie, gdy jakiś pomnik językowy znany jest z kilku rękopisów, a tem bardziej, jeżeli wydany został kilkakrotnie, za podstawę bierze się jedna redakcya lub wydanie i wprowadzają się wszystkie waryanty redakcyj czy też wydań. System

ten obrano nietylko dla zaoszczędzenia czasu i pracy, ale także i dla utworzenia jakby nowych wydań krytycznych: tak np. wszystkie roty wielkopolskie, wydawane przez Hubego, Przyborowskiego, Lekszyckiego, Maciejowskiego, Nehringa zostały zebrane w jednym komplecie, ułożone w porządku według miejscowości i dat, po zużytkowaniu więc kartek do słownika materyał ten może zostać nadal użytecznym dla badaczów języka staropolskiego. W ten sam sposób zostały zebrane w jedną całość wszystkie zabytki wierszowane staropolskie z oznaczeniem wszystkich znanych waryantów (stanowi to razem dotychczas 3,494 kartki). Dzięki takiemu systemowi nie mnoży się niepotrzebnie kartek nieużytecznych, oraz robota szybciej posuwa się naprzód, a wobec tego można mieć nadzieję, że w terminie określonym, t. j. po upływie dwu lat będzie można już przystąpić do układania samego słownika.

Komisya do badań w zakresie historyi literatury i oświaty w Polsce także w bieżącym roku zwracała baczną uwagę na rozpoczętą akcyę w sprawie inwentaryzacyi zabytków rękopiśmiennych. W tym celu członek-kor. prof. Jan Czubek odbył podróż do Warszawy i Lwowa. W Warszawie przeglądnął i wynotował ogółem 1.151 rękopisów biblioteki uniwersyteckiej, Zamoyskich i Krasińskich; we Lwowie zbadał rękopisy biblioteki Baworowskich, Ossolińskich, Pawlikowskich, Poturzyckiej i Uniwersyteckiej — o ile oczywiście opisu ich drukiem dotąd nie ogłoszono. Równocześnie w t. XI „Archiwum“ rozpoczęto drukować Dr. Józ. Korzeniowskiego dokładny opis 255 zabytków rękopiśmiennych biblioteki cesarskiej w Petersburgu. Dotąd złożono już

12 arkuszy; całość ukaże się zapewne w roku przyszłym. Natomiast ze strony szerszego ogółu sprawa inwentaryzacyi rękopisów nie doczekała się niestety intenzywniejszego poparcia mimo wielokrotne nawoływania i odezwy Akademii. Może lata następne przyniosą w tym kierunku plon obfitszy.

Tom XII „Archiwum" przeznaczono wyłącznie na prace w związku z jubileuszem Reya pozostające, tom zaś XIII na prace inne, między innemi: Pamiętniki X. Jundziłła w wydaniu Dr. Ant. Kurpiela i Kołłątajowską wizytacyę Uniwersytetu Jagiellońskiego z r. 1777 w wydaniu Dr. Fel. Konecznego.

W Bibliotece pisarzów polskich ukazały się drukiem: (Nr. 47) „Facecye polskie z r. 1624" wydał prof. Dr. Aleks. Brückner, (Nr. 48) „Co nowego, zbiór anegdot polskich z r. 1650", w wydaniu tegoż prof. Dr. Brücknera, tudzież (Nr. 49) „Baryki: Z chłopa król" wydał Ludwik Bernacki. W druku znajduje się, jako pendant do wydanej już „Torquata Tassa: Jerozolimy Wyzwolonej", „Ludwika Ariosta: Orland szalony przekładania Piotra Kochanowskiego"; wydawcą jest prof. Jan Czubek.

Wydział historyczno-filozoficzny. Z publikacyi Wydziału ukazały się w roku ubiegłym dwa tomy Rozpraw XLV i XLVI, z których każdy liczy po 22 arkuszy druku. W toku są: 1) Rozpraw tom XLVII z pracami pp. Antoniego Prochaski i Adama Kłodzińskiego (str. 1—124) i, 2) Rozpraw tom XLVIII z pracą p. Stanisława Grabskiego (str. 1—83).

Po za tomami rozpraw ukazały się dwa osobne dzieła

rozpoczęte jeszcze w roku zeszłym: 1) Dr. Fryderyk Papée „Polska i Litwa na przełomie wieków średnich T. I. Ostatnie dwunastolecie Kazimierza Jagiellończyka“ (str. 424 z mapą); 2) Stanisław Ciszewski „Ognisko“ (str. 238). Nadto rozpoczął się druk „Szkiców z XI w.“ Prof. Tadeusza Wojciechowskiego doprowadzony do 12 arkusza. Dzieło to, które obejmie najmniej 25 arkuszy druku ukaże się na widok publiczny najpóźniej w lipcu r. b. Prócz tego uchwalone zostało wydanie obszernej monografii o Juliuszu Słowackim pióra Prof. Tretiaka.

Rozprawy czytane lub streszczone na miesięcznych posiedzeniach odnoszą się do następujących przedmiotów.

P. Karol Potkański zwraca się ku dawniejszym dziejom Polski w rozprawach: „Przyczynki do dziejów Bolesława Chrobrego“ i „O podziale Polski pomiędzy Zbigniewem a Bolesławem Krzywoustym“. Do zakresu historyi średniowiecznej należą prace p. Stanisława Zakrzewskiego: „Sprawa Prusko-Krzyżacka w XIII w.“ p. Antoniego Prochaski: „Hołdy Mazowieckie (1386—1430)“ i p. Władysława Abrahama: „Udział Polski w soborze Pizańskim w r. 1409“. Dyplomatyce polskiej poświęcone są rozprawy p. Wojciecha Kętrzyńskiego: „Ziemia Michałowska przyczynek do historyi fałszerstw Krzyżackich“ oraz p. Stanisława Kętrzyńskiego: „Studya nad kancelaryą Kazimierza W.“. Część I. P. Jan Ptaśnik prowadzi dalej swe badania nad historyą kultury w XVI w w rozprawie: „Pierwszy Bonar czyli powstanie rodziny magnackiej w Polsce“.

Kwestyom ekonomicznym i osadniczym w Polsce średniowiecznej poświęcone są prace: p. Franciszka Piekosińskiego: „Staropiastowska stopa mennicza“, tegoż

badacza: „Kilka dat do historyi zagospodarowania się Polski wieków średnich“ i p. Karola Potkańskiego: Studya nad osadnictwem polskiem w wiekach średnich. (Puszcza Radomska)“.

W tym samym kierunku opracowują stosunki nowsze p. Stanisław Grabski w rozprawie: „Przyczynki do poznania stanu włościan polskich w końcu XVIII i początku XIX wieku“ oraz p. Franciszek Bujak w pracy: „O typach osiedlenia ludności wiejskiej w dzisiejszych powiatach Krakowskim i Chrzanowskim“.

W zakres historyi prawa polskiego wchodzą rozprawy p. Stanisława Estreichera: „Prawidlnik, przyczynek do historyi formalizmu w prawie polskiem“ i p. Stanisława Kutrzeby: „Z dziejów pańszczyzny w Polsce. (Statut Toruński)“.

Nowszemi dziejami kościoła katolickiego w Galicyi zajmuje się ks. Prałat Chotkowski w swych badaniach nad „Historyą polityczną klasztorów Galicyi za panowania Maryi Teresy“.

Do dziedziny prawa porównawczego należą prace p. Stanisława Ciszewskiego: „Ognisko“ i „Kuwada (Couvade)“.

Z „Bibliografii historyi polskiej“ ukazał się zapowiedziany już w sprawozdaniu zeszłorocznem Zeszyt I Części III-ciej (str. 1143—1414) a wykazy i dodatki, które obejmą osobny zeszyt pojawią się na widok publiczny dopiero w ciągu roku b. z powodu znacznej liczby uzupełnień, które redaktor Bibliografii Prof. Ludwik Finkel od chwili ukazania się pierwszego tomu tego wydawnictwa zbierał a obecnie opracowuje.

Komisya historyczna nie wydała w ubiegłym

roku żadnego nowego tomu swoich publikacyi, nie mógł się bowiem ukazać żaden z tych dwóch tomów, które są na ukończeniu, mianowicie IV tom Kodeksu dyplomatycznego Małopolskiego, wydawanego przez prof. Piekosińskiego, który wykończa jeszcze index rzeczowy do niego; i Dyaryusz Stanisława Oświecima, wydawany przez prof. Czermaka, który jeszcze nie ukończył wstępu do wydrukowanego już tomu. Dwa inne tomy będące w druku: X tom Archiwum Komisyi i III tom wydawanych przez prof. Ulanowskiego Acta capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum postąpiły bardzo niewiele. Natomiast bardzo znacznie posunęły się naprzód inne dwa wydawnictwa rozpoczęte w roku poprzednim. Już bowiem wydrukowano Dyaryusze sejmowe z r. 1597 wydawane przez Dr. Eug. Barwińskiego, któremu udało się znaleźć oprócz redakcyi polskiej i drugiej łacińskiej, jeszcze trzeci, niemiecki dyaryusz tego sejmu, ułożony przez obecnego na nim wysłańca mniejszych miast pruskich. Te trzy wydrukowane już dyaryusze uzupełni się jednak jeszcze wydaniem razem z niemi uchwał sejmików poprzedzających sejm walny i różnych aktów do niego się odnoszących. Przygotowujący wydawnictwo Orzelskiego Ksiąg o bezkrólewiach 1572—1576 p. W. Nowodworski skolacyonował już większą połowę odpisu zrobionego z najważniejszego rękopisu petersburskiego z innymi głównymi rękopisami (biblioteki miejskiej gdańskiej i Zakładu Ossolińskich), tak iż druk tego wydawnictwa będzie się zapewne mógł już rozpocząć przed końcem bieżącego roku.

Prof. Krzyżanowski gromadził w dalszym ciągu materyały do zamierzonego Album paleograficz-

nego i fotografiami ze zbiorów XX. Czartoryskich i hr. Rusieckich tak pomnożył zapas zebranych poprzednio zdjęć fotograficznych dyplomów polskich, że ogólny ich zbiór dosięgnął już prawie liczby 800.

Nakoniec wielkiej, na kilka tomów obliczonej publikacyi Archiwum Jana Zamoyskiego, wydawanej kosztem hr. Maurycego Ordynata Zamoyskiego pod kierunkiem naukowym Komisyi historycznej przez Dr. W. Sobieskiego część pierwsza, t. j. tom obejmujący najwcześniejsze listy i akta z lat 1553—1579, którego druk rozpoczęto w roku poprzednim, jest już obecnie wydrukowany prawie cały (prócz indexu) i zapewne w najbliższym czasie się ukaże.

Poszukiwania t. zw. Ekspedycyi Rzymskiej w Archiwum Watykańskiem i w innych archiwach i bibliotekach włoskich prowadziło w r. 1903/4 więcej osób niż w latach poprzednich i w nieco zmienionych warunkach zewnętrznych. Wskutek bowiem układu zawartego pomiędzy Akademią z jednej a Dyrekcyą austryackiego instytutu historycznego w Rzymie z drugiej strony, odtąd wysyłani przez Komisyę historyczną do Rzymu młodzi historycy zostają nadzwyczajnymi członkami Instytutu i korzystają ze wszystkich praw i przywilejów członków, co do swych poszukiwań i studyów jednak podlegają wyłącznie tylko kierunkowi naznaczonych przez Komisyę historyczną osób. Ci zaś kierownicy Ekspedycyi, nie należąc wcale do Instytutu, również korzystają z praw jego członków podczas swego pobytu w Rzymie. Przebywali tam w r. ubiegłym kierownik poszukiwań prof. Abraham przez styczeń 1904, zastępca jego prof. W. Zakrzewski przez grudzień, styczeń i część marca,

od października zaś dotąd przebywają (i przebywać jeszcze będą do czerwca) młodzi historycy: Dr. Jan Ptaśnik z Przemyśla i Dr. Edward Kuntze ze Lwowa. Ci obydwaj zajmowali się w dalszym ciągu systematycznem wyzyskaniem materyału średniowiecznego w archiwum watykańskiem i po Drze Semkowiczu, który pracował do maja 1903 nad regestami suplik Eugeniusza IV, a przejrzał je do t. 361, pracowali tak nad regestami suplik jak i regestami lateraneńskiemi. Dr. Kuntze ukończył przejrzenie regestów suplik Eugeniusza IV tudzież regestów lateraneńskich Mikołaja V i Kaliksta III; Dr. Ptaśnik zaś przerobił materyał regestów suplik z czasów Mikołaja V, Kaliksta III i Piusa II. Do kwietnia 1904 przejrzano ogółem około 330 tomów, a w materyale z czasów samego tylko Mikołaja V znalazło się 490 prawie wyłącznie nowych aktów do Polski się odnoszących. Nadto obaj ci panowie prowadzą poszukiwania w bibliotece watykańskiej, tudzież w archiwum klasztoru S. Isidoro, gdzie się mieszczą materyały do dziejów Zakonu Franciszkanów nawet z wieków średnich. Obok tego podjął się Dr. Kuntze przejrzenia papierów pozostałych po Kalince a złożonych w archiwum ambasady austryackiej w Rzymie. Są to przeważnie listy pisane do Kalinki w latach 1855—1871 przez najrozmaitsze osoby a obok mało ważnych znajdują się tam także odnoszące się do jego prac naukowych, dalej do stosunków politycznych w Galicyi, tudzież do Zakonu Zmartwychwstańców i ich szkoły w Adryanopolu.

Prof. Abraham podczas pobytu w Rzymie zajął się dalszem uzupełnianiem materyału do dziejów wieków średnich przez poszukiwania w rękopisach luźnych ar-

chiwum watykańskiego, tudzież w rękopisach biblioteki watykańskiej. Przy tej sposobności odkrył nieznany a nader ważny materyał do dziejów projektu kodyfikacyi prawa kanonicznego z końca w. XVI (Liber septimus), tudzież projekta kodyfikacyjne z końca w. XV. Do dziejów Polski zaś obok innych aktów znalazł nowe dokumenty do sprawy udziału Polski w soborze pizańskim 1409, a wśród nich list uniwersytetu krakowskiego do kardynałów pizańskich z 1 lutego 1409. Prof. Abraham pracował nadto w Archiwum Zakonu kanoników regularnych S. Pietro in Vincoli w Rzymie, jak również przejrzał w Biblioteca Roncioniana w Prato 12 tomów zapisków skarbowych kuryi papieskiej biskupa Stefana z Volterry, odnoszących się głównie do czasów Grzegorza XII i Jana XXIII.

Natomiast prof. W. Zakrzewski w poszukiwaniach swoich starał się uzupełnić dawniej zebrany w Arch. Watyk. przez Ekspedycyę rzymską materyał do dziejów drugiej połowy wieku XVI, szczególniej do czasów Stefana Batorego, przeglądając szczegółowo nieznane przedtem Additamenta do Nuncyatury polskiej, zwłaszcza vol. II, zawierający głównie odpisy korespondencyi Possewina; kopiaryusze brewiów Grzegorza XIII i Syxtusa V itd., oraz inne działy z tego czasu, w których można się było spodziewać rzeczy odnoszących się do Polski. Jakoż dało się odszukać nieznaną dotąd instrukcyę dla nuncyusza Caligariego z 1578 i inne uzupełnienia w działach dawniej niezbadanych dokładniej.

Komisya prawnicza. Zapowiedziana w sprawozdaniu z roku zeszłego mozolna praca nad ułożeniem indeksów do „Materyałów do historyi włościan w Polsce“

(tomy X i XII Starod. Pr. Polsk. Pomników) posunęła się dzięki Prof. Dr. Piekosińskiemu znacznie naprzód. Indeksy do pierwszego tomu tego wydawnictwa są na ukończeniu i obejmują dotychczas 14 arkuszy druku. Zaraz po puszczeniu w obieg księgarski Tomu X-go rozpocznie się praca nad indeksami do tomu następnego, który prawdopodobnie w ciągu roku b. ukaże się na widok publiczny. Zbieranie materyałów do dalszych tomów Star. Pr. Pol. Pomn. i Archiwum komisyi prawniczej postępuje bez przerwy. Rękopisy ze wszystkich bibliotek i archiwów polskich dostarczają cennych bardzo zabytków, i teka kopii przeznaczonych dla dalszych wydawnictw wciąż się powiększa. Z powodu zjazdu Historyczno-literackiego imienia Reya Komisya przyczyni się do wydawnictwa pism politycznych z czasu pierwszego bezkrólewia, a publikacya ta po raz pierwszy dostarczy o ile możności zupełnego zbioru zabytków do tego krótkiego ale pod względem znaczenia historycznego bardzo doniosłego okresu.

Praca nad wydawnictwem Zbioru pomników ustawodawstwa polskiego a w szczególności działu, obejmującego czasy Zygmunta I. (1506—1548), prowadzona przez prof. Oswalda Balzera, weszła w ubiegłym roku w nowe stadyum. Cały materyał rękopiśmienny, odnoszący się do tego okresu, został już zgromadzony i uporządkowany; wydawca odbył osobną konferencyę z kilku członkami Komisyi prawniczej, przedmiotem tym bliżej się zajmującymi, na której omówiono zarówno zakres, jak i sposób wydawnictwa. Nowe wydanie pomników ustawodawstwa polskiego wychodzić będzie pod ogólnym tytułem *Cor-*

pus iuris Polonici; zbiór rozpadać się będzie na dwa wielkie działy, z których pierwszy obejmie pomniki ustawodawstwa koronnego, drugi pomniki ustawodawstwa litewskiego; każdy dział podzielony będzie na odpowiednią ilość tomów. W dziale pierwszym (ustawy koronne) zachowano dwa pierwsze tomy na pomieszczenie pomników ustawodawstwa średniowiecznego, które zostaną ogłoszone później; pomniki z czasów Zygmunta I obejmą według przybliżonego obliczenia trzy spore tomy (3—5), razem około 850 zabytków. Stosownie do podanego tu planu przystąpiono do druku trzeciego tomu działu pierwszego, t. j. tomu pierwszego z czasów Zygmunta I, który obejmie pierwszą część jego panowania. Dotąd (koniec marca) wydrukowanych jest już 22 form; ukończenia druku tomu tego, objętości około 80 form, można się spodziewać w połowie roku przyszłego.

Wydział matematyczno-przyrodniczy wydał t. XLIII Rozpraw w dwu działach: matematyczno fizycznym i biologicznym oraz tom własnego biuletynu.

Wydział rozbierał na swych posiedzeniach 61 prac, z których 50 przyjął do swych publikacyj, 7 odrzucił; jedna z nich została cofnięta.

Pięć prac jest z zakresu matematyki, a mianowicie: p. W. A. Stekłowa: „O teoryi szeregów trygonometrycznych“, pomieszczona w biuletynie; p. C. Russjana dwie p. t.: „Metoda Pfaffa całkowania równań różniczkowych cząstkowych rzędu pierwszego“. Część pierwsza i druga tejże rozprawy; czł. Puzyny p. t.: „O sumach nieskończenie wielu szeregów potęgowych i o twierdzeniach Mittag-Lefflera z teoryi funkcyi“; p. Lercha z Fryburga p. t.:

„O kilku zastosowaniach pewnego twierdzenia Jakobiego z arytmetyki“, pomieszczona w biuletynie.

Do zakresu fizyki matematycznej należy pięć prac czł. Zaremby i pięć prac czł. Natansona. Czł. Zaremba ogłosił: 1) „O pewnem uogólnieniu klasycznej teoryi tarcia wewnętrznego“, 2) „O pewnem zagadnieniu hydrodynamicznem znajdującem się w związku z podwójnem załamaniem światła w cieczach odkształcanych i o pracy prof. Natansona odnoszącej się do tej kwestyi“; 3) „O pewnej postaci doskonalszej teoryi relaksacyi“; 4) „Zasada ruchów względnych i równań Mechaniki fizycznej“ (Odpowiedź prof. Natansonowi); i wreszcie 5) „Odpowiedź na uwagi prof. Natansona o teoryi relaksacyi“. Czł. Natanson zaś przedstawił: 1) „Uwagi nad pracami prof. Zaremby odnoszącemi się do podwójnego załamania światła w cieczach odkształcanych“; 2) „O pewnej właściwości podwójnego załamania światła w cieczach odkształcanych, mogącej posłużyć do wyznaczania ich czasu zluźniania“; 3) „Uwagi nad teoryą zjawiska zluźniania“; 4) „O stopniu przybliżenia pewnych równań w teoryi tarcia wewnętrznego“; i 5) „O zastosowaniu równań Lagrangea w teoryi tarcia wewnętrznego“.

Prac fizycznych jest osiem, a mianowicie pp. L. Brunera i St. Tołłoczki: „O szybkości rozpuszczania się ciał stałych“; p. T. Estreichera p. t.: O punktach topliwości tlenu i azotu“, oraz „Oznaczenie ciepła parowania tlenu i dwutlenku siarki“; pp. Józefa Kowalskiego i Brunona Zdanowskiego p. t.: „Nowa metoda mierzenia oporów płynnych i kilka jej zastosowań“; p. I. Mościckiego p. t.: „Badania nad wytrzymałością dielektryków“; pp. I. Mościckiego z p. M. Altenbergem p. t.: „O stra-

tach dielekrycznych w kondensatorach szklanych pod działaniem prądów przemiennych"; Czł. K. Olszewskiego: „Nowy przyrząd do skraplania wodoru"; wreszcie p. K. Zakrzewskiego p. t.: „O położeniu osi optycznych w cieczach odkształcanych".

Do zakresu metereologii zaliczyć można pracę p. W. Gorczyńskiego p. t.: „Badania nad przebiegiem rocznym insolacyi" oraz p. W. Satkego p. t.: „O względnej wilgotności w Tarnopolu".

Sześć prac jest natury chemicznej, to jest: praca pp. K. Reutta i Br. Pawlewskiego p. t.: „O kondensacyi oksimów z hydrazynami i o własnościach hydrazonów"; praca czł. L. Marchlewskiego wykonana z p. J. Hetperem p. t.: „Studya nad barwikiem krwi". I; własna rozprawa czł. Marchlewskiego p. t.: „Z chemii chlorofilu. O filoerytrynie"; dwie prace p. K. Dziewońskiego: 1) „O dekacyklenie, nowym węglowodorze aromatycznym i czerwonym związku siarkowym, dwunaftylentiofenie" (Część druga), oraz 2) „O fenylacenaftylmetanie, nowym węglowodorze aromatycznym"; wreszcie czł. Bandrowski wykonał wspólnie z p. A. Prokopeczko pracę p. t.: „O działaniu węglowodorów aromatycznych na azoksybenzol w obecności chlorku glinowego".

Do botaniki należy 8 prac: czł. E. Godlewski podał dwie prace: 1) „O powstawaniu materyj białkowatych w roślinach", oraz 2) „Dalszy przyczynek do znajomości oddychania śródcząsteczkowego roślin". Czł. E. Janczewskiego są trzy prace: 1) „Układ naturalny gatunków rodzaju porzeczka (Ribes)"; 2) „O płciowości porzeczek (Ribes)"; i 3) „Mieszańce porzeczek (Ribes L.) II"; p. F. Tondera podał jedną pracę p. t.: „Przyczynek do znajo-

mości pochwy skrobiowej", i drugą p. t.: „Budowa wewnętrzna pędu winorośli", zaś czł. H. Zapałowicz ogłosił pracę p. t.: „Krytyczne uwagi nad florą Galicyi (Część I)".

Prac zoologicznych wraz z anatomicznemi i fizyologicznemi jest dwanaście, a mianowicie: czł. N. Cybulskiego p. t.: „Przyczynek do teoryi prądów elektrycznych w tkankach zwierzęcych i roślinnych"; p. St. Dobrowolskiego p. t.: „O cytotoksynie łożyskowej"; p. Filipa Eisenberga p. t.: „O prawach łączenia się toksyn z antytoksynami", oraz druga: „O przystosowaniu bakteryi do sił ochronnych zakażonego ustroju"; p. T. Garbowskiego p. t.: „O transplantacyi blastomer jeżowców", oraz druga: „O rozwoju partenogenetycznym rozgwiazd"; p. Glińskiego p. t.: „Gruczoły trawienne w górnej części przełyku u człowieka oraz ich znaczenie"; czł. K. Kostaneckiego p. t.: „Zmiany w jajku mięczaka Marctry, rozwijającem się partenogenetycznie pod wpływem chlorku potasowego"; p. M. Kowalewskiego p. t.: „Studya helmintologiczne VII" (z 3 tablicami); p. Stan. Maziarskiego p. t.: „O stosunku mięśni do naskórka u skorupiaków"; pp. L. Wachholza i S. Horoszkiewicza p. t.: „O fizyo-patologicznym mechanizmie utopienia", wreszcie p. A. Wrzoska p. t.: „O drogach, któremi mikroby przechodzą w warunkach prawidłowych z przewodu pokarmowego do organów wewnętrznych".

Trzy prace są geologiczne, to jest: p. W. Friedberga p. t.: „Zagłębie mioceńskie Rzeszowa"; p. M. Limanowskiego p. t.: „Odkrycie płatu dolnotatrzańskiego w pasmie Czerwonych Wierchów na Gładkiem" i p. K. Wójcika p. t.: „Dolno oligoceńska fauna Kruhela Małego

pod Przemyślem. (Warstwy z Clavulina Szabói) I. Otwornice i mięczaki".

Komisya fizyograficzna wydała 37 tom Sprawozdań, zawierający materyały do fizyografii kraju. a nadto dwa zeszyty Atlasu geologicznego Galicyi, mianowicie 11-ty i 14-ty. Zeszyt 11-ty składa się na razie z map p. Prof. Dra W. Szajnochy: Nowy Sącz, Bochnia i Czchów, Wieliczka i Myślenice, oraz tekstu do tych map i do mapy Wadowic, która zostanie wydana później. Zeszyt 14-ty obejmuje mapy: Pilzno i Ciężkowice, Brzostek i Strzyżów, Tyczyn i Dynów, wykonane przez p. Dra J. Grzybowskiego. Z Atlasu geologicznego są w druku zeszyty: 15-ty, zawierać mający mapy p. Prof. M. Łomnickiego: Mielec i Majdan, Tarnobrzeg, Nisko i Rozwadów, Chwałowice, Janów i Biłgoraj (arkusze te są już wydrukowane), Tarnów i Dąbrowa, Szczucin, Nowe Miasto Korczyn, Uście Solne; zeszyt 16, złożony z map p. Prof. Dra W. Friedberga: Ropczyce i Dębica, Rzeszów i Łańcut, Rudnik i Raniżów; zeszyt 17-ty, obejmujący mapę Skole p. Prof. Dra R. Zubera; zeszyt 18-ty, w którego skład wchodzą mapy p. Prof. J. Łomnickiego: Stanisławów, Kołomyja, Śniatyn; mapa Sambor p. Prof. Dra W. Friedberga, przeznaczona do zeszytu 19-go. Wspomniane w zeszłorocznem sprawozdaniu rokowania z c. k. Państwowym Zakładem geologicznym w Wiedniu i p. Prof. Drem W. Uhligiem, podjęte celem uzyskania dla Atlasu geologicznego Galicyi map geologicznych Tatr i Pienin, wykonanych przez p. Prof. Dra Uhliga, dozwalają spodziewać się pomyślnego wyniku, dotąd jednak z powodu przeszkód niezależnych od Komisyi fizyograficznej nie mogły być doprowadzone do końca.

Sekcyi meteorologicznej nadsyłano spostrzeżenia z 27 stacyj, z których 17 czynnych było przez cały rok 1903 bez przerwy; na wszystkich tych stacyach zapisywano ciepłotę powietrza i opady atmosferyczne, ciśnienie powietrza zaś tylko na 11 stacyach. W roku ubiegłym rozpoczęto lustracyę stacyj meteorologicznych, mającą na celu zbadanie narzędzi używanych do spostrzeżeń i udzielenie obserwatorom informacyi, o ile okazałaby się potrzebną; lustracyą tą zajęli się członkowie Sekcyi: p. Prof. W. Satke (zwiedził 6 stacyj), p. J. Zajączkowski (stacyj 5) i przewodniczący Sekcyi p. Prof. Dr. M. Rudzki (dwie stacye). Wzorową okazała się stacya w Ożydowie, prowadzona od r. 1882 przez p. J. Hawrysiewicza. Opracowaniem nadsyłanych zapisek meteorologicznych z r. 1903 zajmowali się p. J. Zajączkowski do końca sierpnia, a od początku września p. M. Dziewulski.

Zamierzone przez Sekcyę meteorologiczną badania grawitacyjne ograniczyć się musiały, z powodu braku funduszów, do pracy przygotowawczej, polegającej na wyznaczeniu czasu wahania wahadeł sterneckowskich, będących własnością Obserwatoryum astronomicznego krakowskiego. Pomiarów tych dokonał p. Dr. J. Grabowski w Wiedniu, przy uprzejmej pomocy ze strony dyrektora c. i k. Wojskowego Zakładu geograficznego, p. Pułkownika Sternecka.

Sekcya zoologiczna poleciła badania faunistyczne kraju pp. J. Dziędzielewiczowi, Drowi E. Niezabitowskiemu i F. Schillemu. P. Dziędzielewicz zajął się fauną owadów siatkoskrzydłych, przez kilka tygodni letnich w Mikuliczynie, zresztą zaś w okolicach Lwowa;

jako rezultat swoich poszukiwań złożył Komisyi zbiór owadów siatkoskrzydłych i pracę p. t.: „Sieciarki i prasiatnice zebrane w latach 1902 i 1903“. P. Dr. Niezabitowski prowadził dalej rozpoczęte w r. 1902 badania błonkówek, głównie z rodziny *Braconidae,* w okolicach Rytra, opracowaniem zgromadzonego zbioru zajmuje się obecnie i ukończy je w ciągu bieżącego roku. Od p. F. Schillego, któremu Sekcya poleciła pracę w dalszym ciągu nad fauną motyli, psotników i przylżeńców w okolicach Rytra, otrzymała Sekcya do wydania w Sprawozdaniach dwa wykazy p. t.: „Fauna lepidopterologiczna doliny Popradu i jego dopływów, część VII“ i „Materyały do fauny owadów siatkoskrzydłych i szarańczaków doliny Popradu, część III“; dołączył do tego p. Schille notatkę o paru gatunkach motyli, zebranych w Krakowie i okolicy przez pp. Dra E. Niezabitowskiego i S. Stobieckiego, a w Muzeum Komisyi złożył zebrane motyle, przylżeńce zaś i psotniki na razie zatrzymał u siebie dla porównania przy oznaczaniu dalszych materyałów.

Wywiązując się z zadania podjętego w roku 1902, p. Prof. Dr. M. Kowalewski złożył Sekcyi pracę p. t.: „Materyały do fauny helmintologicznej pasorzytniczej polskiej, część IV“, a do Muzeum oddał zbiór pasorzytnych robaków, złożony z 50 gatunków, wzorowo zmontowany.

Do wydania w Sprawozdaniach otrzymała Sekcya trzy prace, przeprowadzone bez pomocy z jej strony, mianowicie: p. A. Berezowskiego: „Szczątki tura *(Bos primigenius* Boj.) w zbiorach Z. Glogera na Podlasiu“ i „Przyczynek do poznania żubra z puszczy białowiez-

kiej *(Bison europaeus* Ow.)", tudzież p. Prof. Dra S. Klemensiewicza: „O nowych i mało znanych gatunkach motyli fauny krajowej, przyczynek IV".

Ponieważ stało się rzeczą widoczną, że podjęte dawniej przez Sekcyę botaniczną starania o opisową florę roślin naczyniowych polskich, nie doprowadzą do skutku wcale albo dopiero w zbyt dalekiej przyszłości, nawiązał przewodniczący Sekcyi, p. Prof. Dr. E. Janczewski, rokowania w tym samym celu z p. Prof. Dr. F. Kamieńskim w Odessie, które doprowadziły do przyrzeczenia ze strony p. Prof. Kamieńskiego, że opisową florę roślin naczyniowych Polski napisze. Na posiedzeniu Sekcyi w dniu 22 czerwca 1903 roku, w którem wziął udział p. Kamieński, omówiono ogólnie plan dzieła, tudzież przygotowania, jakie ze względu na nie zarządzić należałoby w zielniku Komisyi fizyograficznej. Przygotowania te rozpoczęto w roku ubiegłym, o ile na to pozwalały fundusze Sekcyi, zakupując do zielnika 318 roślin z różnych krajów polskich od Związku wymiany roślin przy Ogrodzie botanicznym w Dorpacie, a do biblioteki Komisyi kilka niezbędnych dzieł. Okazami roślin polskich, przeważnie z poza Galicyi pochodzącymi, wzbogacili nadto zielnik Komisyi: p. Prof. Dr. Janczewski, składając w darze zbiór roślin litewskich, zebranych w okolicy Weleśnicy przez p. M. Twardowską i w okolicach Wilna przez ś. p. Symonowiczównę, p. B. Hryniewiecki w Dorpacie, ofiarując 52 gatunków z różnych okolic Polski, p. Dr. J. Trzebiński, oddając do Muzeum zielnik zebrany przez siebie częścią w Galicyi, przeważnie zaś poza jej granicami, wreszcie p. M. Twardowska, która na prośbę Przewodniczącego Sekcyi w r. 1903 na

Litwie zebrała i Komisyi ofiarowała 660 gatunków roślin naczyniowych.

W Muzeum Komisyi rozpoczął p. Dr. H. Zapałowicz rewizyę krajowego zielnika roślin naczyniowych i dotychczas sprawdził i poprawił oznaczenia paprotników i traw do rodzaju *Avena* włącznie. Rezultaty tej rewizyi zamieszczone będą w publikacyach Wydziału matematyczno-przyrodniczego p. t. „Krytyczne uwagi nad systematyką flory Galicyi, część I“.

Z polecenia Sekcyi geologicznej zajął się p. Prof. J. Łomnicki zbadaniem stosunku mioceńskich iłów, pokrywających przejście od Podola do Karpat między Kołomyją a Kałuszem, do utworów mioceńskich karpackich; w dolinach potoków Bereżnicy, Sadzawki i Łukwy wyznaczył powtórnie prawdopodobną granicę pn. wsch. utworów mioceńskich sfałdowanych, w dolinie Łuczki znalazł odsłonięcia dozwalające przypuszczać zgodne przechodzenie miocenu podkarpackiego, sfałdowanego, w stropowe iły pokuckie, rozwinięte w postaci utworów zawierających węgiel brunatny Myszyna i okolicy, w Oskrzesińcach odkrył w iłach pokuckich około 30 gatunków skamielin, głównie małży i ślimaków. P. M. Limanowskiemu poleciła Sekcya poszukiwania geologiczne w Tatrach, mianowicie w tamtejszych warstwach retyckich morskich, wprawdzie szeroko rozprzestrzenionych, ale tylko w paru miejscach dostatecznie odsłoniętych. Jedno z takich miejsc znalazł p. Limanowski na południowym stoku Małego Kopieńca i zbadał je dokładnie w dwóch przekrojach, mierząc grubość każdej warstwy i zbierając w nich skamieliny, które

następnie złożył w Muzeum Komisyi z dokładnymi zapiskami, z jakiej warstwy pochodzą.

Do wydania w Atlasie geologicznym Galicyi otrzymała Sekcya Prof. Dra W. Friedberga mapę Sambora i tekst do zeszytu 16-go (mapy Rzeszów i Łańcut, Ropczyce i Dębica, Rudnik i Raniżów), tudzież p. prof. J. Łomnickiego mapę Stanisławowa i tekst do niej. Nadesłana przez Wysoki Wydział Krajowy praca p. Prof. Dr. W. Friedberga: „Orzeczenie geologiczne w sprawie znajdowania się węgla w okolicy Rzeszowa“, przeznaczona do ewentualnego wyzyskania przy druku tekstu do 16-go zeszytu Atlasu, nadeszła już po wydrukowaniu tego tekstu.

P. Prof. Dr. T. Wiśniowski zawiadomił Sekcyę, że podjętą dawniej na jej polecenie pracę nad mapą geologiczną Dobromila ukończył w polu w zupełności, przyczem udało mu się znaleść dużo miejsc ze skamielinami. Mapę tę, gotową do druku, złoży p. Wiśniowski w najbliższym czasie Komisyi.

Starania Sekcyi rolniczej o pozyskanie dla celów Komisyi fizyograficznej spostrzeżeń gleboznawczych, zbieranych przez inżynierów przy sposobności prac melioracyjnych, nie doprowadziły dotąd do pożądanego rezultatu. Z polecenia Sekcyi przeprowadził p. Prof. M. Łomnicki rewizyę mapy geologiczno-rolniczej powiatu przemyskiego, oddanej Komisyi do wydania przez Oddział przemyski c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego; na podstawie sprawozdania złożonego przez p. Prof. Łomnickiego Sekcya postanowiła mapy tej nie wydawać. Cennego materyału do gleboznawstwa Galicyi dostarczą rozbiory chemiczne i mechaniczne gleb, prze-

prowadzane od początku bieżącego roku w Studyum rolniczem Uniwersytetu Jagiellońskiego pod kierunkiem p. Prof. Dra S. Jentysa. Rozpoczęte w r. 1902 w powiecie podgórskim spostrzeżenia nad czasem kwitnienia drzew i krzewów owocowych, rozszerzone zostały w roku 1903 staraniem p. S. Udzieli na Galicyę zachodnią od Białej po Dunajec. Na rozesłanych 300 kwestyonaryuszy otrzymano 169 odpowiedzi, na podstawie których p. S. Udziela zestawił przeglądowe tablice i przedstawił Sekcyi. W dziale badań flory łąkowej zbierał spostrzeżenia, bez pomocy ze strony Sekcyi, p. S. Krzemieniewski w Tatrach, mianowicie w Dzianiszu i na halach doliny Kościeliskiej, celem uzupełnienia wiadomości ogłoszonych w tomie 37-ym Sprawozdań Komisyi fizyograficznej; równocześnie badania te rozszerzone zostały na hale Gąsienicową i Królową z podłożem granitowem i gnajsowem. W tomie 37-ym Sprawozdań wydano czwartą seryę tablic wydatności drzewostanów, na podstawie spostrzeżeń w Beskidzie zachodnim i w okolicy Podhorzec, uzyskanych staraniem p. A. Nowickiego, który obecnie zbiera dalsze materyały w tym zakresie z Niżu galicyjskiego. Do dalszych studyów nad bydłem krajowem zebrane zostały obfite materyały przez p. Prof. Dra W. Kleckiego przy pomocy uczniów Studyum rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Do Muzeum Komisyi fizyograficznej przybyły w roku zeszłym zbiory zoologiczne złożone przez pp.: J. Dziędzielewicza, Prof. Dra M. Kowalewskiego, Dra E. Niezabitowskiego i F. Schillego, tudzież zbiór geologiczny z tryasu tatrzańskiego, złożony przez p. M. Limanowskiego, dalej zbiory lub okazy zwierząt, roślin i ska-

mielin, podarowane przez pp.: Benedyktowicza w Krakowie, Dra F. Chłapowskiego w Poznaniu, B. Hryniewieckiego w Dorpacie, Prof. Dra E. Janczewskiego, Prof. J. Łomnickiego w Kołomyi, Prof. M. Łomnickiego we Lwowie, Dra E. Niezabitowskiego w Krakowie, Prof. Dra M. Raciborskiego w Dublanach, F. Schillego w Rytrze, L. Sitowskiego w Krakowie, Stan. Stobieckiego w Krakowie, Dra. J. Trzebińskiego w Krakowie, M. Twardowską w Weleśnicy, S. Udzielę w Podgórzu i Prof. Dra T. Wiśniowskiego we Lwowie, książki i mapy, po części zakupione, częścią zaś otrzymane w darze od: c. k. Centralnego Biura hydrograficznego w Wiedniu, c. k. Państwowego Zakładu geologicznego w Wiedniu, Zakładu geograficznego w Uniwersytecie wiedeńskim, Krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie, pp.: M. Rybińskiego w Krakowie i Prof. Dra T. Wiśniowskiego we Lwowie. Krajowe Towarzystwo rybackie uzupełniło pewną ilością okazów swoje zbiory złożone jako depozyt w Muzeum Komisyi fizyograficznej.

W Muzeum Komisyi zestawił p. M. Rybiński zbiór chrząszczów krajowych, złożony z 2927 gatunków, przeznaczony, wraz z innymi mniejszymi zbiorami entomologicznymi, dla Towarzystwa Przyjaciół nauk w Poznaniu, w zamian za otrzymane od tegoż zbiory ś. p. Generała O. Radoszkowskiego. Nadto poczynił p. Rybiński przygotowania do oznaczenia zbiorów koleopterologicznych ś. p. Prof. A. Wagi i oznaczył pewną ilość chrząszczów ze zbioru p. S. Stobieckiego. Rewizyą i uporządkowaniem zbioru błonkówek ś. p. O. Radoszkowskiego zajmowali się pp.: Dr. E. Niezabitowski i Prof. J. Śnieżek. W dziale geologicznym, między innemi, uporząd-

kowano zbiór z kredy podolskiej. Okazy roślin naczyniowych w zielniku krajowym opatrzono w dalszym ciągu znakami muzealnymi do rodziny *Scrophularineae* włącznie; rozpoczęto też spisywanie katalogu kartkowego tego zbioru i doprowadzono go do końca rodziny *Borragineae*. Przy dalszem spisywaniu książek Komisyi fizyograficznej czynnym był p. S. Stobiecki. Konserwowaniem zbiorów i innemi pracami muzealnemi zajmował się zastępca kustosza Prof. W. Kulczyński, przy pomocy stypendystów Akademii Umiejętności, pp. A. Lassona i I. Łukasika, tudzież p. H. Pruszyńskiej i pp. F. Mieszkowskiego i B. Siekierskiego.

Komisya antropologiczna otrzymała do działu czysto-antropologicznego dwie prace Dra A. Bochenka: „Cechy charakterystyki antropologicznej ludności włościańskiej okolicy Kutna i Łęczycy", a następnie: „Cechy charakterystyki antropologicznej ludności włościańskiej powiatu Mławskiego gubernii Płockiej", dalej dwie prace Dra J. Talki Hryncewicza p. t.: „O domniemanych czaszkach Krzywiczan, studyum antropologiczne", oraz „Karaimi v. Karaici litewscy, zarys antropologo-etnologiczny".

Do działu ściśle antropologicznego odnosi się wreszcie także praca p. K. Stołyhwy p. t. „Czaszka wykopana przez S. I. Czarnowskiego w Jaskini Dużej (potrójnej) w wąwozie Korytanii koło Ojcowa".

W dziale archeologii przedhistorycznej złożył Komisyi p. Seweryn Tymieniecki z Kalisza: „Opis zabytków przedhistorycznych nad Nerem i Wartą, a zwłaszcza cmentarzysko w Kwiatkowie".

PP. Maryan Wawrzeniecki i Szczęsny Jastrzę-

bowski nadesłali: „Sprawozdanie ze swoich dalszych poszukiwań archeologicznych w Królestwie Polskiem w gub. Radomskiej, Warszawskiej, Piotrkowskiej i Kieleckiej“; p. Wandalin Szukiewicz z Litwy przedłożył: „Opis bardzo interesującego wykopaliska z Naczy w powiecie Lidzkim, gdzie znalazły się groby ciałopalne z urnami ozdobionemi ornamentem swastyki“.

Dr. Demetrykiewicz zdawał na posiedzeniach Komisyi sprawę ze swoich dalszych systematycznych badań i poszukiwań archeologicznych, podjętych w celu rozjaśnienia epoki przedhistorycznej na obszarze dzisiejszego Królestwa Kongresowego. W tym celu badał szczegółowo bogate zbiory wykopalisk ziemi Płockiej, zgromadzone przez ś. p. Tarczyńskiego w Płocku i zdjął z nich liczne fotografie.

W zbiorach warszawskich badał Dr. Demetrykiewicz szczegółowo charakterystyczne wykopalisko z Łęgonic koło Rawy, obfitujące w oręże żelazne, a ważne dla poznania stosunków 3-go wieku po Chr.

W ziemi Kaliskiej przedsięwziął Dr. Demetrykiewicz osobiście poszukiwania archeologiczne we wsi Tyńcu pod Kaliszem, gdzie się znalazły ślady osady z ostatniej epoki przedhistorycznej z charakterystyczną ceramiką.

Z kolei robił Dr. Demetrykiewicz poszukiwania na zrujnowanem już cmentarzysku, niegdyś obfitem w okazy ceramiki i bronzy, w Szadku nad granicą pruską i stwierdził, że pochodzi z epoki La Tène.

Oprócz tego przestudyował Dr. Demetrykiewicz zbiory p. Kobierzyckiego w Bogumiłowie, obejmujące ważne wykopaliska z cmentarzyska ciałop. epoki La Téne

w Bogumiłowie, oraz z cmentarzyska epoki Hallstatt w Pyszkowie.

W zbiorze p. Alfonsa Parczewskiego w Kaliszu znalazł Dr. Demetrykiewicz piękny skarb bronzowy z okolicy tego miasta, obejmujący 6 naszyjników epoki bronzowej typu skandynawskiego.

Dr. Demetrykiewicz pozyskał nadto liczne fotografie ważnych wykopalisk z Kaliskiego, między któremi podnieść trzeba szczególnie wczesno-historyczne ozdoby srebrne z Izbicy, oraz miecz bronzowy z Wilamowa, pierwszy tego rodzaju zabytek odkryty na obszarze Królestwa.

W Kaliszu przedsięwziął Dr. Demetrykiewicz próbne badania na wczesno-historycznem grodzisku.

W Galicyi robił Dr. Demetrykiewicz poszukiwania archeologiczne w Chłopicach pod Jarosławiem, gdzie znalazły się ślady osad z czasu przejścia epoki Hallstatt do La Tène z fragmentami charakterystycznej ceramiki.

Na posiedzeniach Komisyi omawiał wreszcie Dr. Demetrykiewicz ważne skarby bronzowe, nabyte w roku ubiegłym przez Muzeum narodowe w Krakowie, t. j. z Czubina w gub. Warszawskiej, z Piastowa w gub. Radomskiej i z Błogocic w pobliżu Michałowic.

Do Muzeum archeologicznego przybyły oprócz wykopalisk przywiezionych z wycieczek Dra Demetrykiewicza jeszcze: dwa naszyjniki bronzowe z Kaliskiego, ofiarowane przez p. Alfonsa Parczewskiego, urna gliniana z Grębowa w Tarnobrzeskiem, ofiarowana przez p. Maryę Ruszczyńską, urna z Makocic pod Proszowicami, darowana przez p. Bukowskiego, a wreszcie liczne wykopaliska, zdobyte w czasie wycieczek p. M. Wawrze-

nieckiego w Królestwie Polskiem i urny z miejscowości Gulcz i Rosko nad Notecią w Poznańskiem ofiarowane przez p. W. Kruzińskiego z Warszawy.

W dziale etnologicznym przedłożono Komisyi antropologicznej następujące prace:

1. Dr. Władysław Kosiński: „Materyały etnograficzne, zebrane w różnych okolicach Galicyi zachodniej“.

2. Jan Świętek: „Borowa, drobiazgi etnograficzne“.

3. Kazimierz Kaczmarczyk: „Legendy z okolic Wiśnicza“.

4. Regina Lilienthalowa: „Dziecko żydowskie“.

5. I. Szeptycka z Szembeków: „Przyczynki do etnografii Wielkopolski“.

6. K. Hryncewicz: „Przysłowia Białoruskie“.

7. Aleksander Saloni: „Lud rzeszowski. Materyały etnograficzne“.

8. Józef Kantor: „Czarny Dunajec. Monografia etnograficzna“.

Komisya wydała: Ubiory ludu polskiego, zeszyt I z 8 tablicami przeważnie kolorowemi i 12 rycinami w tekscie przy współpracownictwie i pod kierunkiem artystycznym p. Włodzimierza Tetmajera, który do tego zeszytu przygotował dwie tablice barwne i cały tekst napisał. Wydawnictwo to zostało wszędzie przyjęte bardzo życzliwie i jest nadzieja, że przy materyalnem poparciu publiczności, następne zeszyty będą mogły pojawiać się szybko po sobie, tem więcej, że ma-

teryał do wydania ubiorów ludu krakowskiego jest już przygotowany w całości.

P. Seweryn Udziela przedstawił na posiedzeniu Komisyi pracę: „Budownictwo ludowe w sądeczyźnie“, ilustrowaną 53 tablicami i licznemi fotografiami.

Po ś. p. Oskarze Kolbergu pozostały liczne teki z nagromadzonym materyałem etnograficznym ze wszystkich Ziem polskich. Uporządkowanie tego materyału, spisywanego w znacznej części na drobnych kartkach, wypisywanego z różnych dzieł drukowanych i z dzienników jest bardzo mozolne, więc też postępuje powoli. Obecnie jednak przygotowano już do druku:

1. „Ruś Czerwona“, 2 tomy, opracował W. Grzegorzewski.

2. „Wołyń“, 2 tomy, opracował Stanisław Fischer.

3. „Pokucie“, materyały dotychczas niewydane, opracował Dr. Stanisław Żdziarski.

4. „Śląsk“, opracował Seweryn Udziela.

Komisya bibliograficzna Wydziału matematyczno-przyrodniczego odbywała posiedzenia bieżące co miesiąc w dzień posiedzeń tegoż Wydziału, porządkując na nich i klasyfikując materyał bibliograficzny, wedle skorowidzów Międzynarodowego Katalogu Literatury Naukowej; na podstawie tego materyału ułożono i wydano cztery kwartalne zeszyty „Katalogu literatury Naukowej Polskiej“, mianowicie za ostatni kwartał r. 1902 i trzy kwartały r. 1903. Zeszyty te, podobnie jak i lat poprzednich, służyły jako materyał do zestawienia bibliografii naukowej polskiej za rok ubiegły, i zostały w formie

przepisanej przez Biuro Centralne Katalogu Międzynarodowego w Londynie, t. j. w postaci luźnych kartek bibliograficznych, przesłane do tegoż biura, celem wcielenia do ogólnej światowej bibliografii naukowej.

Pozostaje jeszcze dodać, że przewidziane regulaminem Komisyi rozszerzenie jej działalności w kierunku zajęcia się historyą nauk ścisłych w Polsce, zostało uchwalone przez Wydział Matematyczno-Przyrodniczy i odpowiednia reorganizacya Komisyi jest właśnie w toku.

Biblioteka liczy obecnie dzieł 31.922. W roku ubiegłym otrzymała od 162 osób dary w książkach, między nimi p. Jan Kadłubowski z Niewikla pod Płońskiem ofiarował swoją bibliotekę, liczącą kilkaset cennych dzieł z 17—19 w.

Z czytelni (otwartej przez 6 godzin dziennie) oprócz członków i współpracowników Komisyi korzystało 182 osób 3195 razy. Na zewnątrz wypożyczono 538 książek.

Zbiór rękopisów, dla których sprawiono w ubiegłym roku osobne szafy, dochodzi liczby 1500, nie licząc trzech pak papierów gospodarskich z XVIII i XIX w., ofiarowanych przez dwóch anonimów. Prof. Władysław Szajnocha zasilił również nasze zbiory rękopisami, pozostałymi po ś. p. ojcu swym, Karolu Szajnosze. Rozpoczęta praca nad uporządkowaniem całego zbioru rękopisów i spisaniem katalogu, doprowadzona obecnie do Nr. 500, dobiegnie kresu według wszelkiego prawdopodobieństwa dopiero w roku przyszłym.

Sprawozdanie Stacyi Naukowej Polskiej w Paryżu za rok 1903. Przystępując do sprawozdania z działalności Stacyi za rok ubiegły, zaznaczyć winniśmy ogólnie, że podobnie jak i lat poprzednich, staraliśmy się zaspakajać potrzeby naukowe miejscowej kolonii polskiej, służyć pośrednictwem naszem i informacyami zarówno uczonym z kraju, zwracającym się po nie do Stacyi, jak i cudzoziemcom, zajmującym się badaniami rzeczy polskich. Wymieniamy tutaj osoby następujące, które z usług Stacyi korzystały: X. Wł. Bandurski, R. Birówka, T. Bochwic, Dr. Dobrzycki, Dr. Hahn, Dr. Kallenbach, A. Kraushar, Dr. Krotoski, S. Leszczyński, L. Meyet, J. Mycielski, Ossolineum, Dr. W. Sobieski i inni. Z pośród zaś cudzoziemców: G. Bapst, J. Buffet, P. Pierling, P. Raveggi, hr. Rochambeau, A. Ungherini, G. Iakschitch i inni.

Dwu kandydatów Stacya przedstawiła do stypendyum im. Faucher na Wydziale medycznym Uniwersytetu Paryskiego, obu z pomyślnym skutkiem. Dwudziestu osobom ułatwiono wstęp do Bibliothèque Nationale. Listów w sprawach Stacyi i Biblioteki wysłano ogółem 181.

W dniu 3-im maja odbyło się doroczne posiedzenie publiczne Stacyi, na które przybył czł. kor. Akademii prof. Jerzy hr. Mycielski, który po sprawozdaniu z działalności Stacyi za rok poprzedni, odczytanem przez p. Władysława Mickiewicza, wygłosił odczyt swój o „Malarzach polskich na emigracyi". Wiadomość o przybyciu uczonego krakowskiego wywołała większe niż zazwyczaj wśród kolonii polskiej zajęcie posiedzeniem, i sale biblioteczne zaledwie mogły pomieścić

zebranych w dniu tym słuchaczów, w liczbie przeszło paruset. Po odczycie zgromadzeni zwiedzili otwarte dnia tego po raz pierwszy Muzeum Mickiewiczowskie, o którem poniżej.

W dniu 22-im maja odbyło się w Montmorency doroczne nabożeństwo żałobne za dusze Niemcewicza i Kniaziewicza, urządzane staraniem Stacyi. X. Baudrillart, Oratoryanin, wygłosił w czasie Mszy św. kazanie, wydane następnie drukiem przez autora, p. t. „Mementoti“.

Ruch czytelników w Bibliotece w ciągu r. 1903-go, w zestawieniu z takimże ruchem w roku 1902-im, przedstawia się jak na str. 112.

Razem przeto w ciągu roku 1903 było: dni otwarcia Biblioteki 256 (o 1 mniej, niż w roku poprzednim); osób czytających na miejscu: 1114 (o 95 więcej); osób, biorących książki do domu: 204 (o 48 mniej); książek, udzielonych na miejscu: 2389 (o 656 więcej); pożyczonych do domu: 356 (o 59 mniej). Wogóle zaś, osób korzystających ze zbiorów było: 1318 (o 57 więcej); książek udzielono: 2745 (o 597 więcej, niż w roku poprzednim).

Z powyższego widać, że liczba osób, które Stacya obsługuje, zwiększa się powoli, lecz stale, szczególniej jeżeli uwzględnimy właściwą publiczność, pracującą na miejscu. Zmniejszyła się zato liczba osób, pożyczających książki do domu, co głównie tłómaczy się pilnem przestrzeganiem przepisu, zabraniającego wydawania na miasto książek rzadkich i wyczerpanych w handlu księgarskim, jak również brakiem nowości beletrystycznych. O ile bowiem w roku poprzednim wykazać mogliśmy

Miesiąc	Dni	Osób czytających		Książek udzielono	
		na miejscu	w domu	na miejscu	do domu
Styczeń	23 (25)	115 (124)	26 (39)	189 (135)	41 (67)
Luty	21 (21)	149 (88)	21 (28)	315 (141)	28 (37)
Marzec	24 (22)	131 (97)	23 (22)	242 (183)	38 (33)
Kwiecień	17 (21)	72 (67)	12 (30)	132 (121)	23 (53)
Maj	23 (23)	83 (80)	18 (21)	171 (106)	27 (40)
Czerwiec	25 (24)	101 (93)	17 (18)	247 (131)	33 (34)
Lipiec	26 (25)	100 (85)	21 (24)	257 (210)	46 (51)
Sierpień	Biblioteka zamknięta				
Wrzesień	26 (26)	87 (98)	10 (14)	234 (223)	17 (24)
Październik	27 (27)	102 (97)	20 (17)	197 (162)	28 (27)
Listopad	24 (23)	95 (102)	21 (21)	243 (173)	42 (27)
Grudzień	20 (20)	79 (78)	15 (18)	162 (148)	33 (22)
Razem	256 (257)	1104 (1009)	204 (252)	2389 (1733)	356 (415)

dar poważny trzech firm wydawniczych (Gebethnera, Spółki Wydawniczej i Kasy im. Mianowskiego) oprócz całego szeregu wpływów innych, w roku bieżącym jedna tylko księgarnia S. Dembego z Warszawy powiększyła zbiory nasze swymi nakładami. Zmniejszyła się też liczba nowych nabytków w inwentarzu; gdy w roku poprzednim przybyło 640 dzieł, broszur, druków ulotnych i rycin, rok 1903 przyniósł tylko 437 nowych pozycyj. Pochodzą one ze źródeł następujących: zakupiono dzieł różnych 99; są to przeważnie tomy dalsze dzieł już posiadanych, dalej wydawnictwa bibliograficzne i druki emigracyjne lub francuskie rzeczy polskich tyczące, których zbiór tak bogaty Biblioteka posiada, i na których kompletowanie staramy się kłaść główny nacisk. Z daru zaś przybyło dzieł różnych 338, na które złożyły się oprócz Akademii Umiejętności w Krakowie i Akademii Rumuńskiej w Bukareszcie, następujące osoby i instytucye: p. Wł. Mickiewicz — dzieł 70; p. J. Rusteyko — 62; Redakcya „Przedświtu“ w Londynie — 26; p. J. Malewski — 15; p. A. Kraushar — 9; p. S. Demby — 7; hr. de Charencey. p. J. Dygatówna, i p. K. Woźnicki — po 5; p. W. Cieszkowski — 4; p. J. Lorentowicz, Matica Srpska w Nowym Sadzie, Towarzystwo popierania nauki polskiej i p. K. Wakulski — po 3; p. Begey, p. H. Hankowski, p. Grill, p. Kawczyński, p. Łopaciński, p. Radliński, Scriptor, p. Iakschitch — po 2 i pp. B. Adamowicz, Agence franco-polonaise, D. Anc, M. Bashkirtzeff, Baudrillart, Bohusz, M. Hertel, W. Hryniewiecki, Humięcka, W. Janowski, Kasa im. Mianowskiego, E. Korytko, A. Kurpiel, Lescoeur, S. Leszczyński, L. Meyet, Motteroz, M. Muttermilch, Muzeum Ra-

perswylskie, H. Oettingenowa, Radziszewski, hr. Rochambeau, S. Rzewuski, W. Sieroszewski, G. Simon, Smithsonian Institution, „Spójnia“, W. Strzembosz, Szkoła polska, Szkoła rosyjska, hr. S. Tarnowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Węgierkiewicz, Woyciechowski, D. Zaleski, Zdanowicz, „Zjednoczenie“ i Zukerkandl — po jednym.

Do 46 czasopism, otrzymywanych w r. 1902-gim, przybyło w roku sprawozdawczym pięć nowych, mianowicie: „Ogniwo“ i „Prawda“ z Warszawy, „Gazeta Polska w Brazylii“, „Européen“ i „Letopis Matice Srpske“ z Nowego Sadu. Ubył „Przegląd powszechny“ krakowski, którego redakcya nie zgodziła się nadal przysyłać bezpłatnie, jak to była czyniła przez lat poprzednich dziewiętnaście.

Dary w gotówce na rzecz Biblioteki złożyli: Anonim do rozporządzenia p. W. Mickiewicza — fr. 300, z których część (fr. 155) została użyta na zakup szafy ruchomej (*bibliothèque tournante*), którą zapełniono słownikami i encyklopedyami i postawiono w Izbie publicznej, ułatwiając w ten sposób czytelnikom poszukiwania. Resztę powyższego daru wciągnięto do ogólnych funduszów Stacyi, jak również dary p. Jentysa i p. Łyczkowskiego po fr. 20, p. Dobruckiego — fr. 10 i p. Lisowskiego — fr. 5.

Z robót bibliotecznych, oprócz zaciągania nowych nabytków do katalogów, zajmowano się porządkowaniem czasopism dawnych i oddzielaniem dubletów.

Obrót pieniężny kasy podręcznej Stacyi wyraża się w dochodach sumą — fr. 6316 ct. 25, powstałą z pozycyj następujących: pozostałość kasowa z roku poprze-

dniego — fr. 65 ct. 25, złożone przez Podskarbiego z ogólnych dochodów Stacyi — fr. 5650; dary różnych osób — fr. 360; ze sprzedaży dubletów — fr. 154 ct. 85; zwrócone przez osoby trzecie — fr. 86 ct. 15. Wydatki wyniosły ogółem — fr. 6133 ct. 10. Ważniejsze pozycye przedstawiają się jak następuje: pensye — fr. 4084; oprawy książek i czasopism — fr. 514 ct. 60; zakup książek — fr. 330 ct. 95; obchody (3-go i 22-go maja) — fr. 184 ct. 70; szafa ruchoma — fr. 155; opał — fr. 137 ct. 50; ubezpieczenie — fr. 94 ct. 15 itd. Pozostało na r. 1904 — fr. 183 ct. 15.

W Muzeum Mickiewiczowskiem, otwartem w dniu 3-im maja, uporządkowano systematycznie zbiory i przystąpiono do przygotowania do druku katalogu rozumowego. Do tymczasowego inwentarza nowych nabytków przybyło numerów 58, nie rachując rzeczy składanych przez p. W. Mickiewicza, a dołączanych do ogólnego spisu jego daru poprzedniego, z którego całe Muzeum powstało. Zakupiono przedmiotów muzealnych — 16, w darze zaś otrzymano — 42, od osób następujących: pp. A. Begey, M. Bashkirtzeff, T. Błociszewska, M. Chely, A. Dessus, J. Dygatówna, L. Faucher, K. Gałęzowski Gniewosz, L. Gorecki, M. Gorecka, W. Górski, Fr. Kamieński, A. hr. Krasiński, J. Malewski, A. Maryański S. Matusiak, M. Nabielakówna, A. Niemojewski, S. Novakovič, H. Obrycki, A. Oniegin, P. Raveggi, L. Robecchi, J. Rusteyko. N. Semenoff, J. Siemieński, K. Stryieński, W. Szymanowski, A. Ungherini, M. Wolff, W. Zukerkandl.

Sprawozdanie o pracach naukowych, dokonanych w ubiegłym roku w łonie Akademii lub za jej sprawą, zostało już ogłoszone i znajduje się w odbitce w rękach Dostojnych Gości i Szanownej Publiczności. Na końcu tego sprawozdania pomieszczono bibliografię wydawnictw Akademii, które pojawiły się od ostatniego posiedzenia publicznego. Pod prasą znajduje się kilkanaście tomów, których część ukaże się niebawem w handlu księgarskim.

W ciągu zeszłego roku administracyjnego dotacya krajowa Akademii została podwyższoną o kwotę 18000 koron rocznie. Wdzięczność za tę ponowną hojność należy się Wysokiemu Sejmowi Krajowemu oraz obecnemu Marszałkowi, i jego poprzednikowi na urzędzie marszałkowskim. Również dotacya państwowa została wstawiona do preliminarza budżetu na r. 1904 w kwocie o 10000 koron wyższej niż poprzednio. Niestety z powodu nieuchwalenia dotychczas budżetu przez Radę Państwa, Akademia z tej podwyżki praktycznych korzyści do tej pory nie ma.

Fundusz umieszczony w sprawozdaniu finansowem Akademii pod nazwą „Grabia“ powiększył się o kwotę 50000 koron i wynosi obecnie bardzo już pokaźną kwotę. Z funduszu tego jednak pobiera ofiarodawca dożywotnio odsetki, tak że dopiero w przyszłości zapis ten wpłynie na istotne podwyższenie dochodów Akademii.

Dzięki energii mecenasa Antoniego Osuchowskiego zrealizowany został nareszcie legat ś. p. Malwiny Jankowskiej w sumie blisko 54000 koron. Fundusz ten przeznaczony na stypendya będzie czynnym począwszy od jesieni bieżącego roku.

P. Lubomir Gadon złożył na rzecz Stacyi Paryskiej kwotę wynoszącą bezmała 80000 koron, zastrzegając dla siebie dożywotnie pobieranie procentów i postanawiając, że w razie gdyby Stacya Paryska z tego funduszu nie potrzebowała zaopatrzenia, to służyć on ma na wydawnictwa odnoszące się do rzeczy polskich.

Tak zawsze życzliwy dla Akademii mecenas Osuchowski złożył, bez bliższego określenia celu, kwotę 4000 marek w akcyach Banku ziemskiego w Poznaniu. Kwota ta została wcieloną do funduszu żelaznego.

Nareszcie p. Czerwiński przesłał sumę 1000 rubli przeznaczając ją na nagrodę konkursową za napisanie Historyi sztuki w Polsce.

Zapis ś. p. Mireckiego nie został jeszcze zrealizowany z powodu wdrożenia przez krewnych nieboszczyka procesu w celu obalenia testamentu i udaremnienia legatu uczynionego w kwocie 50000 rubli na rzecz Akademii.

Czynności Akademii rozszerzą się niebawem w pewnym kierunku bardzo znacznie z powodu objęcia całkowitego zarządu nud fundacyą ś. p. Wiktora Osławskiego, dochodzącą obecnie do kwoty 1,600.000 koron. Odsetki od tego kapitału przeznaczone są przeważnie na stypendya oraz na subwencye dla laboratoryów przy katedrach przyrodniczych na Uniwersytetach Krakowskim i Lwowskim, ale przecież w części będą także służyć na ogłaszanie prac naukowych napisanych przez stypendystów.

Działalność naukowa Akademii rozwija się w sposób bardzo pomyślny. Prócz zwykłych wydawnictw, Akademia podjęła trzy publikacye obliczone na bardzo szeroką skalę, a to 1) krytyczne wydanie ustaw pol-

skich począwszy od XVI wieku, pod redakcyą Prof. Balzera; 2) „Ubiory ludu Polskiego“ — którego to wydawnictwa zeszyt I ukazał się niedawno — i „Słownik Staropolski“, do którego prace przygotowawcze przerwane od lat kilku, prowadzi obecnie z całą energią Prof. Jan Łoś. Są widoki, że tego Słownika przynajmniej część pierwsza ukaże się w ciągu najbliższych lat czterech.

Komisya antropologiczna została zreorganizowaną i podzieloną na dwie odrębne sekcye. Komisya literacka, która dawniej nie wyczerpywała swej dotacyi, wykazuje znaczne przekroczenia w wydatkach za r. 1903.

Komisya historyi sztuki uzyskała wprawdzie na r. 1904 wyższe uposażenie, ale i to jeszcze nie jest dostateczne wobec szerokiego zakresu, jaki ta Komisya w badaniach swoich roztacza.

Zarząd Akademii ubolewa przedewszystkiem nad tem, że nie może w sposób odpowiedni zorganizować pracy naukowej w kierunku poszukiwań archeologicznych. Do tego potrzebne są tak znaczne fundusze, że na razie poprzestać się musi na uwzględnieniu doraźnem rzeczy najważniejszych, wyrzekając się metodycznego prowadzenia wykopalisk do czasów pomyślniejszych.

W ostatniej chwili Akademia uzyskała wiadomość, że z prywatnej a bardzo poważnej inicyatywy wyszła myśl zawiązania „Towarzystwa popierania prac i wydawnictw Akademii“. Podobno już nawet zgłosiła się znaczniejsza ilość członków, których dotychczasowe całkowicie wniesione wkładki mają wynosić 40000 koron.

Objaw to bardzo pocieszający, świadczący o życzliwości, jaką społeczeństwo polskie żywi dla Akade-

mii. Jeżeli fundusze na tej drodze zebrane dojdą do pokaźniejszej cyfry, to może te liczne postulaty, które Zarząd musi regestrować corocznie, nie mogąc im zadośćuczynić, wchodzić zaczną powoli na drogę urzeczywistnienia.

W roku ubiegłym Akademia powzięła dwie ważne uchwały: 1) zwołania Zjazdu historyczno-literackiego im. Mikołaja Reya w ciągu r. 1905, i 2) ogłoszenia Encyklopedyi rzeczy polskich w opracowaniu najwybitniejszych uczonych naszych.

Pierwsze przedsięwzięcie o tyle jest nowem, że chodzi o próbę skupienia badaczów polskich około XVI stulecia, które ma przedewszystkiem być ze wszystkich stron na zjeździe omawiane. Przy tej sposobności będzie poruszona kwestya ustalenia ortografii polskiej, i wygotowanie programu do Encyklopedyi.

Plan wydania Encyklopedyi rzeczy polskich nasunął się Akademii z powodu konieczności zrobienia pewnego obrachunku z tych wszystkich wiadomości, które po kilkudziesięciu latach krytycznej i naukowej pracy, uważać można jako trwale zdobyte i które w formie ścisłej, ale przystępnej ująć i rozpowszechnić należy.

W innych krajach podobne zadania biorą na siebie wielkie firmy księgarskie. U nas Akademia jest zmuszoną wyręczyć inicyatywę prywatną, ale liczy się zupełnie jasno z trudnościami, które w ciągu przygotowań do tej publikacyi piętrzyć się będą.

Trzeba się jednak spodziewać, że dobre chęci Akademii znajdą u szerokich kół publiczności polskiej należyte uznanie i zrozumienie oraz poparcie w tych tak szeroko zakreślonych planach.

Zagraniczne filie Akademii tj. Ekspedycya rzymska i Stacya naukowa w Paryżu funkcyonowały w r. zeszłym normalnie. W Rzymie pracowano nawet więcej niż w ostatnich dwóch latach. Organizacya Stacyi Paryskiej nie uległa zmianie, a tak jak w r. 1903 Prof. Mycielski z ramienia Akademii wygłosił na uroczystem posiedzeniu odczyt, tak w roku obecnym uczynił to Prof. Kazimierz Morawski.

Na posiedzeniu administracyjnem w dniu 17 maja następujące wybory zostały dokonane:

I. Na Wydziale filologicznym wybrani zostali:

a) członkiem czynnym krajowym:

Dr. Wilhelm Creizenach, Prof. Uniw. Jagiell.,

b) członkiem czynnym zakrajowym:

Dr. Ludwik Ćwikliński, Szef Sekcyi w c. k. Ministerstwie Wyznań i Oświaty.

II. Na Wydziale historyczno-filozoficznym wybrani zostali:

a) członkiem korespondentem:

Dr. Ludwik Pastor, Prof. Uniw. w Innsbrucku i Dyrektor „Istituto austriaco di studii storici“ w Rzymie.

Dr. Edmund Krzymuski, Prof. Uniw. Jagiell.

III. Na Wydziale matematyczno-przyrodniczym wybrani zostali:

a) członkiem korespondentem:

Dr. Józef Nusbaum, Prof. Uniw. lwowskiego.

Na tem zamykamy sprawozdanie niniejsze, a uproszony na obecne posiedzenie prelegent Prof. N. Cybulski odczyta jeszcze swą pracę p. t. „O współczesnym witalizmie i mechanizmie“.

DODATEK DO SPRAWOZDANIA.

Wydawnictwa Akademii Umiejętności

od 1 maja 1903 do 30 kwietnia 1904.

I. Wydział filologiczny.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II. Tom XXI. Ogólnego zbioru tom 36; 8-o, str. 417. Cena 8 kor. 50 hal.

Treść: Stan. Windakiewicz: Teatr ludowy w dawnej Polsce (str. 1—231). — Ks. Jan Fijałek: Jan Argyropul i promocya jego doktorska w Padwie w lipcu 1444 r. Przyczynek do dziejów humanizmu włoskiego w XV wieku (str. 232—250). — Tad. Sinko: De Romanorum viro bono (str. 251—300). — Kaz. Morawski: Ovidiana (str. 301—314). — Leon Sternbach: Nicolai Calliclis carmina (str. 315—392). — A. Miodoński: Philippi Callimachi et Gregorii Sanocei carminum ineditorum corollarium (str. 393—417).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział filologiczny. Serya II. Tom XXIII. Ogólnego zbioru tom 38; 8-o, str. 397. Cena 8 koron.

Treść: J. Tretiak: Juliusz Słowacki. Historya ducha poety i jej odbicie w poezyi. Część I i II (str. 1—291). — A. Brückner: Przyczynki do słownictwa polskiego (str. 289—397).

Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce, tom X, 8-vo, str. 631. Cena 13 koron.

Treść: Dr. Rudolf Abicht: Życiorys Andrzeja Zbylitowskiego (str. 1—35). — Dr. Z. Celichowski: Polskie indeksy książek zakazanych. Rozprawka bibliograficzna (str. 35—46). — Protokoły procesu X. Czarnkowskiego z 1549 i 1550 r., wydał Dr. Antoni Karbowiak (str. 46—70). — Wizyta szkół gimnazyalnych w czterech nowych departamentach Księstwa Warszawskiego w r. 1810, wydał Dr. Antoni Karbowiak (str. 70—159). — Pięć listów Łukasza Górnickiego do Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła, wydał Dr. Antoni Maryan Kurpiel (str. 159—168). — Akta sądowe z w. XVI, użyte jako materyał do życiorysu Jana Kochanowskiego, wydał Roman Plenkiewicz (str 168—305). — Józefa Twardowskiego Wizyta jeneralna szkół i zakładów edukacyjnych w gubernii Mińskiej odbyta w r. 1819, wydał J. Twardowski (str. 305—631).

Biblioteka pisarzów polskich. Nr. 46; 8-o, str. 366. Cena 3 korony.

Treść: Goffred abo Jeruzalem Wyzwolona Torquata Tassa — przekładania Piotra Kochanowskiego Sekretarza J. K. M. — wydał Dr. Lucyan Rydel.

Nr. 47; 8-o, str. 202. Cena 2 korony.

Treść: Facecye polskie z roku 1624, wydał A. Brückner.

Nr. 48; 8-o, str. 107. Cena 1 korona.

Treść: Co nowego. Zbiór anegdot polskich z roku 1650, wydał A. Brückner.

J. Karłowicz: Słownik gwar polskich. Tom III. L do O. 8-o, str. 1—502. Cena 10 koron.

II. Wydział historyczno-filozoficzny.

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II. Tom XIX. Ogólnego zbioru tom 44; 8-o, str. 405. Cena 8 koron.

Treść: St. Kutrzeba: Handel Krakowa w wiekach średnich na tle stosunków handlowych Polski (str. 1—196). — L. Boratyński: Stefan Batory i plan ligi przeciw Turkom (1576—1584) (str. 197—347). — W. Czermak: Sprawa równouprawnienia schizmatyków i katolików na Litwie (1433—1563) (str. 348—405).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II. Tom XX. Ogólnego zbioru tom 45. Z 2-ma mapami. 8-o, str. 356 Cena 8 koron.

Treść: Stan. Zakrzewski: Malowidła w podziemnej bazylice św. Klemensa w Rzymie (str. 1—37). — Stan. Zakrzewski: Opactwo benedyktyńskie śś. Bonifacego i Aleksego na Awentynie w latach 977—1085 (str. 38—124). — Wojciech Kętrzyński: O powołaniu Krzyżaków przez ks. Konrada (z mapą) (str. 125—230). — St. Kutrzeba: Starostowie. Ich początki i rozwój do końca XIV w. (str. 231—348). — Wojciech Kętrzyński: Ziemia Michałowska. Przyczynek do historyi fałszerstw Krzyżackich (z mapą) (str. 349—356).

Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział historyczno-filozoficzny. Serya II. Tom XXI. Ogólnego zbioru tom 46; 8-o, str. 339. Cena 8 koron.

Treść: O. Balzer: Przyczynki do historyi źródeł prawa polskiego (str. 1—151). — S. Kętrzyński: Ze studyów nad Gerwazym z Tilbury. (Mistrz Wincenty i Gerwazy — Provinciale Gervasianum) (str. 152—189). — F. Bujak: O średniowiecznych mapach żeglarskich (z dwiema mapami) (str. 190—264). — S. Zakrzewski: Ossyak i Wilten. Przyczynek do poznania związków dynastycznych Bolesława Śmiałego (str. 265—339).

Archiwum Komisyi historycznej (Collectanea ex Archivo Collegii historici), tom IX, 8-o, str. 522. Cena 10 kor.

Treść: Sprawozdanie z poszukiwań w archiwach i bibliotekach rzymskich w latach 1896/7 i 1897/8. O materyałach do dziejów polskich w wiekach średnich, opracował Wład. Abraham (str. 1—234). — Materyały do dziejów pospolitego ruszenia z lat 1497

i 1509 zebrane w części przez ś. p. Adolfa Pawińskiego, uzupełnił i wydał Dr. St. Kutrzeba (str. 235—388). — Wykaz urzędów i służby dworu królewskiego w Polsce z czasów Henryka Walezego, wydał Dr. St. Kutrzeba (str. 389—406). — Akta odnoszące się do stosunków handlowych Polski z Węgrami, głównie z archiwum koszyckiego z lat 1354—1505, wydał Dr. St. Kutrzeba (str. 407—485). — Dyaryusz zjazdu protestantów w Radomiu 1591, wydał prof. Wincenty Zakrzewski (str. 486 —522).

L. Finkel: Bibliografia historyi polskiej — wspólnie z Dr. H. Sawczyńskim i członkami Kółka historycznego uczniów Uniwersytetu lwow. zebrał i ułożył... Część III, zeszyt I, zawiera „Historyę polityczną"; 8-o, str. 1143 —1414. Cena 7 kor. 50 hal.

III. Wydział matematyczno-przyrodniczy.

Sprawozdania Komisyi fizyograficznej obejmujące pogląd na czynności dokonane w ciągu roku 1901 oraz Materyały do fizyografii krajowej. Tom XXXVII, 4 tablice i 2 ryciny, 8-o, str. XXV + 215 + 175 + 243. Cena 14 koron.

Treść: Przegląd czynności Komisyi fizyograficznej w ciągu 1901/1902 (str. I—XXV). — Materyały do fizyografii krajowej. Część I. Materyały zebrane przez Sekcyę meteorologiczną w r. 1901 (str. [1—202]). — Spostrzeżenia pojawów w świecie roślinnym i zwierzęcym w r. 1901 (str. [203—215]). — Część II. Materyały zebrane przez Sekcye: geologiczną, botaniczną i zoologiczną: E. Niezabitowski: Materyały do fauny kręgowców w Galicyi. Zwierzęta kręgowe okolic Rytra (z 2-ma tabl.) (str. 3—14). — M. Rybiński: Chrząszcze nowe dla fauny galicyjskiej. Wykaz II. (str. 15—30). — A. M. Łomnicki: Fauna Lwowa i okolicy. I. Chrząszcze (*Coleoptera*). Tęgoskrzydłe. Część II. (str. 31—56). — M. Rybiński: Wykaz chrząszczów zebranych na Podolu galicyjskiem przy szlaku kolejowym Złoczów—

Podwołoczyska w latach 1884—1890 (str. 57—175). — Część III. Materyały zebrane przez Sekcyę rolniczą: W. Klecki: Studya nad rasami i odmianami bydła rogatego w Polsce (2 tabl.) (str. 3—206). — S. Krzemieniewski: Łąki i pastwiska w Tatrach (str. 207—215). — A. Nowicki: Wydatność drzewostanów w naszych lasach w chwili ich sprzętu. IV. (str. 216—243).

Katalog literatury naukowej polskiej wydawany przez Komisyę bibliograficzną Wydz. matem.-przyrodn. Akad. Umiej. Tom III, rok 1903, 8-o, zeszyt I i II, str. 1—43. Cena roczna 3 korony.

Ubiory ludu polskiego. Zeszyt I, 4-o, str. 16, 8 tablic (częścią kolorowych) i 12 rycin. Cena 5 koron.

Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1902/3; 8-o, str. 176 i 8 tablic. Cena 1 kor. 20 hal.

Treść: Skład Akademii (str. 1—66). — Posiedzenie publiczne Akademii (str. 67—76). — Sprawozdanie Sekretarza Generalnego (str. 77—128). — Statut fundacyi imienia Dra Jonatana Warschauera (str. 129—131). — Bibliografia od 1/V 1902 do 30/IV 1903 (str. 132—143). — Nagrody i konkursa (str. 144—154). — Wykaz stosunków Akademii z innemi instytucyami naukowemi (str. 155—175). — Sprawozdanie ze stanu i użycia funduszów w roku 1902 (8 tablic).

Sprawozdania z czynności i posiedzeń Akademii Umiejętności. Rok 1903, Nr. 1—10; rok 1904, Nr. 1—4. (Numer pojedynczy 50 hal.).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. I. Classe de philologie. II. Classe d'histoire et de philosophie. Année 1903, 8-o, p. 152. (Numer pojedynczy 80 hal.).

Bulletin international de l'Académie des Sciences de Cracovie. III. Classe des Sciences mathématiques et naturelles. Année 1903, 8-o, p. 847. (Numer pojedynczy 80 hal.).

Nadto ukazały się następujące odbitki:

a) z Rozpraw Wydziału filologicznego:

A. Brückner: Przyczynki do słownictwa polskiego. 8-o, str. 109. Cena 2 kor. 20 hal.

M. Kawczyński: Amor i Psyche w poezyi starofrancuskiej. II. Pieśń o rycerzu z łabędziem w połączeniu z cyklem poematów odnoszących się do pierwszej krucyaty. Streścił, rozebrał i objaśnił... 8-o, str. 296. Cena 6 koron.

A. Miodoński: Philippi Callimachi et Gregorii Sanocei carminum ineditorum corollarium. 8-o, str. 25. Cena 50 hal.

K. Morawski: Ovidiana. 8-o, str. 16. Cena 30 hal.

L. Puszet: Studya nad polskiem budownictwem drewnianem. I. Chata. 8-o, str. 94. Cena 3 korony.

T. Sinko: De Romanorum viro bono. 8-vo, str. 52. Cena 1 korona.

L. Sternbach: Nicolai Calliclis Carmina. 8-o, str. 80. Cena 1 kor. 60 hal.

J. Tretiak: Juliusz Słowacki: Historya ducha poety i jej odbicie w poezyi. Część I i II, 1809—1842. 8-o, str. 291. Cena 6 koron.

W. Vondrák: Zachodnio-europejskie postanowienia pokutne w języku cerkiewnosłowiańskim. 8-o, str. 67. Cena 1 kor. 40 hal.

b) z Rozpraw Wydziału historyczno-filozoficznego:

W. Czermak: Sprawa równouprawnienia schizmatyków i katolików na Litwie. 8-o, str. 60. Cena 1 kor. 20 hal.

Stanisław Kętrzyński: Ze studyów nad Gerwazym z Tilbury (Mistrz Wincenty i Gerwazy: — Provinciale Gervasianum). 8-o, str. 40. Cena 80 hal.

Wojciech Kętrzyński: O powołaniu Krzyżaków przez Ks. Konrada. 8-o, str. 106. Cena 2 korony.

Wojciech Kętrzyński: Ziemia Michałowska. Przyczynek do historyi fałszerstw krzyżackich, 1 mapa. 8-o, str. 8. Cena 60 hal.

St. Kutrzeba: Starostowie. Ich początki i rozwój w XIV w. 8-o, str. 120. Cena 2 kor. 40 hal.

St. Zakrzewski: Ossyak i Wilten. Przyczynek do poznania związków dynastycznych Bolesława Śmiałego. 8-o, str. 76. Cena 1 kor. 50 hal.

c) z Rozpraw Wydziału matematyczno-przyrodniczego:

J. Brzeziński: Rak drzew, jego przyczyny i przejawy (z 23 rycinami.) 8-o, str. 65. 1 kor. 30 hal.

Dzieła osobno wydane:

St. Ciszewski: Ognisko. Studyum etnologiczne. 8-o, str. 238.

Fr. Gabryl: Metafizyka ogólna czyli nauka o bycie. 8-o, str. 528.

Fr. Papée: Polska i Litwa na przełomie wieków średnich. Tom I. Ostatnie dwunastolecie Kazimierza Jagiellończyka. 8-o, str. 425, z mapą.

IV.

Nagrody i konkursa.

Akademia Umiejętności przyznała następujące nagrody na posiedzeniu walnem dnia 17 maja 1904:

1) Nagrodę z fundacyi ś. p. Probusa Barczewskiego za pracę historyczną w kwocie 2250 koron p. Prof. Drowi Aleksandrowi Brücknerowi za dzieło p. t.: *„Dzieje literatury polskiej w zarysie“* tomów dwa;

2) Nagrodę z fundacyi ś. p. Probusa Barczewskiego za dzieło malarskie w kwocie 2250 koron p. Prof. Leonowi Wyczółkowskiemu za obraz p. t.: *„Portret własny“*;

3) Nagrodę z konkursu im. Lindego w kwocie 675 rubli p. Prof. Adamowi Antoniemu Kryńskiemu za dzieło p. t. *„Gramatyka języka polskiego“* wyd. III;

4) Dwie nagrody z konkursu im. Juliana Ursyna Niemcewicza: pierwszą w kwocie 2000 franków p. Drowi Wacławowi Tokarzowi za pracę p. t.: *„Ostatnie lata Ks. Hugona Kołłątaja“*; drugą w kwocie 1000 franków p. Drowi Jerzemu Kieszkowskiemu za pracę p. t.: *„Krzysztof Szydłowiecki“*.

Co podając do publicznej wiadomości przypomina się zarazem konkursa ogłoszone dawniej lub obecnie, a mianowicie:

1) Konkurs z zapisu ś. p. jenerała Oktawiusza Augustynowicza:

„Dzieje zniesienia zależności poddańczej i uwłaszczenia włościan w krajach, które niegdyś w skład byłej Rzeczypospolitej Polskiej wchodziły, poprzedzone historycznym poglądem na wytworzenie się klasy włościańskiej w dawnej Polsce, jej rozwój i stopniowy upadek, z uwzględnieniem wszelkich objawów tak w literaturze naszej jak i w samem społeczeństwie, mających na celu polepszenie losu tej klasy“.

Temat powyższy rozdziela się na następujących pięć części:

1. Dzieje ludności włościańskiej w dawnej Polsce Piastowskiej, mianowicie w Wielkopolsce, Małopolsce, na Mazowszu, Kujawach i na Śląsku;

2. Dzieje ludności włościańskiej na Rusi i Litwie;

3. Dzieje zniesienia zależności poddańczej w krajach byłej Rzeczypospolitej, przyłączonych do Cesarstwa rosyjskiego, z uwzględnieniem także Inflant i Kurlandyi;

4. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Królestwa pruskiego, mianowicie w Prusiech królewskich i w Ks. Poznańskiem; wreszcie

5. Dzieje zniesienia tejże zależności w krajach przyłączonych do Cesarstwa austryackiego.

W części czwartej i piątej należy uwzględnić także Śląsk jako integralną część Polski Piastowskiej.

W części pierwszej i drugiej, obejmującej historyę ludności wieśniaczej w dawnej Polsce, winny być dokładnie wyjaśnione fakta, z których wywiązała się za-

leżność poddańcza, oraz stosunek wieśniaka do gruntu przezeń posiadanego, jaki istniał pierwiastkowo. Literaturę, odnoszącą się do kwestyi rozwiązania i uregulowania stosunków włościańskich, należy uwzględnić w trzech ostatnich częściach.

Temat powyższy może być opracowany bądź w całości, bądź też każda część osobno. Jednolite opracowania, bądź całego tematu, bądź też pierwszych dwóch lub trzech ostatnich części razem, przedewszystkiem zaś pierwszych dwóch razem, będą mieć pierwszeństwo do nagrody przed równie dobremi opracowaniami osobnemi pojedynczych części.

Za najlepsze opracowanie uznane będą tylko takie, które nie tylko celować będą między innemi pracami nadesłanemi, ale nadto będą odpowiadać dzisiejszem wymaganiom nauki.

Nagrody ustanawia się jak następuje:

a) za część 1 i 2-gą po 2.000 koron;

b) za część 3-cią 3.200 koron;

c) za częć 4-tą 2.400 koron;

d) za część 5-tą 2.800 koron.

Nagrodzone opracowania winny być ogłoszone drukiem. Na ten cel przeznacza się fundusz 2.600 koron; gdyby ten fundusz nie wystarczył na pokrycie kosztów druku, autorowie winni pokryć nadwyżkę ze swego, w stosunku do objętości swoich prac.

Opracowania należy nadsyłać do Akademii Umiejętności najdalej do końca grudnia 1904.

2) Akademia Umiejętności ogłasza konkurs im. Lindego.

Do konkursu tego dopuszcza się prace z zakresu

języka polskiego, a mianowicie: prace leksykograficzne z zakresu gramatyki, historyi języka i dyalektologii polskiej, oraz rozprawy odnoszące się do związku języka polskiego z innymi słowiańskimi. Prace te mogą być według aktu fundacyi drukowane lub też w rękopisie nadesłane do Akademii; powinny odznaczać się metodą ściśle naukową i każda ma stanowić zaokrągloną i skończoną całość.

Nagroda 675 rubli.

Termin konkursu 31 grudnia 1906.

3) Akademia Umiejętności w Krakowie ogłasza niniejszem konkurs im. ks. Adama Jakubowskiego na następujący temat: „*Mikołaj Rey. Historyi jego życia i działalności literackiej*".

Nagroda 1400 koron.

Termin konkursu 31 grudnia 1904 r.

4) Akademia Umiejętności w Krakowie ogłasza niniejszem konkurs im. Józefa Majera na następujący temat: „*Zebrać i opracować dotychczasowe spostrzeżenia nad elementami magnetyzmu ziemskiego w Polsce oraz dopełnić je (o ile możności) spostrzeżeniami własnemi*".

Nagroda za najlepsze opracowanie wynosi 2.000 koron.

Termin konkursu: 31 grudnia 1905 roku.

5) Akademia Umiejętności w Krakowie ogłasza niniejszem konkurs im. Mikołaja Kopernika na dwa następujące tematy:

a) temat pierwszy: „*Opracować stosunki klimatyczne Galicyi, ze szczególnem uwzględnieniem wpływu Karpat na wiatry i opady*".

Nagroda wynosi 1.000 koron.

Termin konkursu po koniec lutego 1906.

b) temat drugi: *„Zbadać metodą wskazaną przez M. Schustera* (patrz czasopismo „Terrestrial Magnetism“, 1898) *lub podobną, o ile okresy zmian szerokości geograficznych, podane przez Chandlera, Kimurę i in. są istotne — czy nie.*

Nagroda wynosi 1.000 koron.

Termin konkursu 31 grudnia 1908.

Autor pracy uwieńczonej nagrodą zatrzymuje jej własność. Gdyby jednak w przeciągu roku od wypłacenia mu nagrody pracy uwieńczonej drukiem nie ogłosił, natenczas uczynić to może sama Akademia, ale autor traci prawo własności swej pracy na rzecz Akademii.

Zarówno autor, jak i Akademia, składają cztery egzemplarze wydrukowanej pracy Gminie miasta Krakowa. (Nr. Dz. p. 2788/904).

6) Akademia Umiejętności w Krakowie ogłasza niniejszem konkurs im. Czerwińskiego na napisanie *„Historyi sztuki w Polsce“*. Warunki konkursu są następujące;

1. Historya sztuki w Polsce ma uwzględnić wszystkie Ziemie dawnej Polski łącznie z Litwą i Rusią;

2. powinna objąć czas od przyjęcia chrześcijaństwa przez Polskę aż po koniec stylu empire;

3. ma być syntezą dotychczasowych badań na tem polu; samodzielnych rezultatów się nie wymaga, są jednak pożądane;

4. układ i rozmiary dzieła pozostawia się autorowi;

5. fotografij ani rysunków autor nie jest obowiązanym dołączyć do rękopisu;

6. do konkursu dopuszczone mogą być prace zbiorowe, ewentualnie przez kilka autorów wykonane, jednakże jednolitej redakcyi;

7. termin konkursu upływa z dniem 31 grudnia 1906 r.

Nagroda wynosi 1000 rubli. (Nr. Dz. p. 2828/904).

7) Akademia Umiejętności ogłasza niniejszem konkurs im. Juliana Ursyna Niemcewicza na dwa następujące tematy:

1. *„Historya ustroju Królestwa Kongresowego (1815—1830)“.*

Nagroda 2.500 franków.

Termin: 31 grudnia 1905 roku.

2. *„Historya obyczajów społeczeństwa szlacheckiego w Polsce w końcu XVI i na początku XVII w. w obrębie obranego terytoryum (co najmniej województwa) Rzeczypospolitej“.*

Nagroda 2.500 franków.

Termin: 31 grudnia 1907 roku.

Nadroda może być podzieloną na dwie, niekoniecznie równe części. (Nr. Dz. p. 2944/904).

8) Akademia Umiejętności w Krakowie podaje do wiadomości, iż z legatu ś. p. Kaspra Bieleckiego, obywatela krakowskiego, będą udzielone w roku przyszłym (1905) uczniom Uniwersytetu Jagiellońskiego trzy nagrody w wysokości 330, 220 i 110 koron za pracę napisaną na którykolwiek z trzech podanych tematów:

1. *Pojęcia religijne Reya na tle współczesnych stosunków religijnych;*

2. *Forma poetyczna Reya ze szczególnem uwzględnieniem rymu;*

3. *Pojęcie Reja dotyczące Polaka, Polski i państwa.*

Ostatatni termin składania prac: koniec lutego 1905 r. (Nr. Dz. p. 2834/904).

Prace konkursowe należy nadsyłać do Akademii Umiejętności w Krakowie bezimiennie, pod godłem obranem przez autora, z dołączeniem koperty opieczętowanej, zawierającej wewnątrz nazwisko autora i jego adres a opatrzonej tem samem godłem.

Według § 18. Regulaminu Akademii wypłata wszelkich nagród konkursowych następuje dopiero po ogłoszeniu drukiem pracy uwieńczonej nagrodą.

Nadto ogłoszone zostały następujące konkursa na stypendya;

9) Akademia Umiejętności w Krakowie ogłosiła konkurs na stypendyum im. Adama Mickiewicza w kwocie 2000 koron z fundacyi śp. P. Radzimińskiej.

O stypendyum powyższe mogą się ubiegać kandydaci, którzy otrzymali stopień naukowy na Uniwersytecie Jagiell., a pragną studya swoje dopełnić w pewnym szczegółowym kierunku za granicą. Pomiędzy kandydatami, posiadającymi równe kwalifikacye, pierwszeństwo mieć będą kandydaci pochodzący z Królestwa Polskiego.

Podania zaopatrzone należytemi załącznikami wnosić należy do Akademii Umiejętności w Krakowie po dzień 15 czerwca 1904 roku.

Stypendym powyższe wypłaci Kasa Akademii w dwóch równych ratach za kwitami ostemplowanymi, a mianowicie pierwszą ratę dnia 1 października 1904, drugą zaś dnia 1 kwietnia 1905. Wypłata drugiej raty zależną jednak będzie od wyniku sprawozdania z prze-

biegu studyów za pierwsze półrocze, które to sprawozdanie kandydat ma nadesłać do Akademii przed końcem marca 1905 (Nr. Dz. p. 2796/904).

Zarząd Akademii Umiejętności na posiedzeniu dnia 12 lipca 1904 przyznał powyższe stypendyum p. Drowi Antoniemu Kurpielowi, profesorowi gimnazyum im. Sobieskiego w Krakowie.

2) Zarząd Akademii Umiejętności ogłosił konkurs na dwa stypendya w celu dopełnienia studyów za granicą. Stypendya przeznaczone wyłącznie dla mających stopień naukowy.

a) stypendyum im. Śniadeckich z fundacyi ś. p. Seweryna Gałęzowskiego w kwocie 5.000 franków, i

b) stypendyum z fundacyi ś. p. Zenona Pileckiego w kwocie 2.400 koron.

Podań o powyższe stypendya wpłynęło 9. Zarząd Akademii na wniosek Komitetu stypendyjnego nadał w dniu 2 lipca 1904 r. stypendya im. Śniadeckich p. Bolesławowi Hryniewieckiemu, docentowi botaniki Uniwersytetu w Dorpacie, a styp. im. śp. Pileckiego p. Kazimierzowi Wójcikowi, asystentowi przy katedrze geologii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

SPRAWOZDANIE I WNIOSKI

w przedmiocie nagród fundacyi ś. p. Barczewskiego.

1. Za pracę historyczną.

W ciągu r. 1903 pojawił się znaczny bardzo szereg prac naukowych, które komitet ustanowiony dla rozdania nagrody z fundacyi ś. p. Probusa Barczewskiego, musiał wziąść pod pilną uwagę.

Z zakresu historyi literatury polskiej ukazały się monografie 1) Prof. Kallenbacha: „Młodość Zygmunta Krasińskiego“ T. I; 2) Prof. Tretiaka: „Juliusz Słowacki“ Część I i II; 3) p. Maurycego Manna: „Wincenty Pol“ T. I; 4) Dr. K. Hecka: „Szymon Szymonowicz. Jego żywot i dzieła“; 5) p. Wilhelma Feldmanna: „Współczesna literatura Polska (1880—1900)“, a wreszcie 6) Prof. Aleksandra Brücknera: „Dzieje literatury Polskiej“ T. II, stanowiący zakończenie dzieła, którego Tom I ukazał się w roku zeszłym. Pierwsze trzy na wstępie wymienione książki, mimo wartości naukowej i zalet literackich, nie mogą na razie wchodzić w rachubę, gdyż stanowią tylko początek obszerniejszych opracowań, których dokończenia należy oczekiwać w najbliższym czasie.

Historyi politycznej poświęcone są dzieła: 1) Dr. Fryderyka Papée: „Polska i Litwa na przełomie wieków średnich T. I; 2) p. Wł. Smoleńskiego: „Konfederacya Targowicka“; 3) Prof. Szymona Askenazy'ego: „Dwa stulecia XVIII i XIX. Badania i przyczynki“. wyd. II, oraz 3) monografie p. Adama Szelągowskiego: „Sprawa północna w w. XVI i XVI (część I. Walka o Bałtyk; Część II. Ślązk i Polska wobec powstania czeskiego) i „Wzrost państwa polskiego w XV i XVI w.“

W dziedzinę badań nad kulturą polską wkraczają prace: 1) P. Antoniego Karbowiaka: „Dzieje wychowania i szkół w Polsce“ T. II (1364—1432) oraz p. Władysława Łozińskiego: „Prawem i lewem“ dająca pod tym tytułem obraz stosunków społecznych w dzisiejszej wschodniej Galicyi w XVI i XVII stuleciu.

Ważny dział z historyi sztuki w Polsce omawia obszerne i bogato illustrowane dzieło p. Kazimierza Mokłowskiego: „Sztuka ludowa w Polsce“.

Wymienić nadto należy książkę prof. A. Brücknera: „Starożytna Litwa; ludy i bogi“, poświęconą tak mało u nas uprawianym studyom mitologicznym; dwie prace odnoszące się do historyi Żydów w Polsce: p. Pazdry: „Organizacya i praktyka żydowskich sądów podwojewodzińskich 1770—1772“ i Dr. Schorra: Żydzi w Przemyślu do końca XVIII w.“, p. Dr. St. Grabskiego: „Zarys rzzwoju idei społeczno-gospodarczych w Polsce od pierwszego rozbioru do 1831 r.“ T. I., a wreszcie dzieło p. Aleksandra Jabłonowskiego: „Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. Ziemie Ruskie, Ruś Czerwona“, nagrodzona już z fundacyi ś. p. Kochmana.

Komitet rozpatrzywszy się na podstawie szczegółowych referatów w treści i wartości przytoczonych książek musi przedewszystkiem wyrazić ubolewanie, że rozporządza jedną tylko nagrodą, gdy właściwie kilka przynajmniej dzieł zasługiwałoby na odznaczenie.

W tem przymusowem położeniu komitet usuwając w myśl rozporządzeń fundacyi i dotychczasowej praktyki dzieła bądź nieukończone, bądź te, które inną już uzyskały nagrodę zwrócił swą uwagę na trzy przedewszystkiem prace t. j.: Prof. Brücknera, p. Mokłowskiego i Dr Karbowiaka. Pierwsza będąca rozszerzeniem wydanej poprzednio po niemiecku historyi literatury polskiej jest owocem samodzielnych i długoletnich badań, z których przebija się w wysokim stopniu znacząca indywidualność autora. Można się w wielu punktach z p. Brücknerem nie zgadzać tak co się tyczy podziału przedmiotu jak charakterystyki pojedyńczych pisarzy i utworów, ale w każdym razie książka ta stanowi istotny postęp w dotychczasowych badaniach i szkoda tylko, że autor żadnymi jej nie chciał opatrzyć przypiskami. Dodany do tego dzieła aparat naukowy ułatwiłby w znacznej mierze naukową i krytyczną ocenę badań oryginalnych złożonych przez Prof. Brücknera w wymienionej książce, i dlatego komitet wyraża nadzieję, że autor temu powszechnemu życzeniu w najbliższem wydaniu uczyni zadość.

Praca p. Mokłowskiego jest pocieszającem i niezmiernie pożądanem zjawiskiem. Oparty li tylko na własnych środkach, autor ogarnia obszerną i trudną do opanowania dziedzinę, zbiera rozrzucony materyał i stwarza całość, która dla dalszych w tym kierunku badań

zachowa długo wielką doniosłość. Uwzględniając skrzętnie krajową i obcą literaturę p. Mokłowski zużytkowuje ją zazwyczaj w odpowiedni sposób, mniej jest jednak szczęśliwym, kiedy wkracza na pola leżące po za zakresem jego studyów np. dochodzeń lingwistycznych.

Stanowi to pewną ujmę dla wartości książki nawet w zakresie badań nad historyą sztuki, i psuje znacznie wrażenie ogólne, wykazując braki, których autor mógł się z łatwością ustrzedz pozostając w granicach swojej niezaprzeczonej fachowości.

P. Karbowiak zamierzył napisać dzieło olbrzymie i doniosłe. Już pierwszy tom tego wydawnictwa zwrócił uwagę ścisłością i dokładnością badania i przedstawienia. Tom II, który sięga po r. 1432 zawiera mnóstwo cennych spostrzeżeń, a przedewszystkiem daje obraz w kierunku dziejów wychowania bardzo pełny i wiarygodny. Tom następny zapewne obejmie koniec wieków średnich i zaokrągli przedmiot opracowany w wydanych dotychczas częściach.

Zestawiając trzy przytoczone dzieła komitet, w niczem nie ujmując zasług pp. Mokłowskiemu i Karbowiakowi, uznał wszakże jednomyślnie, że w stopniu najwyższym na nagrodę im. Barczewskiego zasługuje w danym roku dzieło Prof. Brücknera, zwłaszcza że przez to uwieńczoną będzie długoletnia i skrzętna działalność naukowa autora; stosownie też do tego przekonania przedstawia Walnemu zgromadzeniu wniosek udzielenia nagrody Barczewskiego za pracę historyczną: Prof. A. Brücknerowi za dwutomową Historyę literatury polskiej.

2. Za dzieło malarskie.

Komitet złożony z pp. Dr. K. M. Górskiego, L. Lepszego, prof. J. hr. Mycielskiego, Ed. hr. Raczyńskiego, prof. M. Sokołowskiego i Dr. S. Tomkowicza zebrał się w dniach 27 lutego tudzież 6 marca b. r. i wybrawszy przewodniczącym prof. Maryana Sokołowskiego a sekretarzem p. Leonarda Lepszego zastanawiał się nad wszystkiemi dziełami malarskiemi, które w r. 1903 powstały i były wystawione w Krakowie na widok publiczny.

Z pośród artystów, którzy liczbą i jakością wykonanych w ubiegłym roku obrazów wyróżnili się, w szczególniejszy sposób zasługuje na podniesienie odznaczony już r. 1899 nagrodą Barczewskiego prof. Józef Mehoffer. Jego kartony do witrażów, jakoteż pomysły polichromii nosiły znamienne piętno wyższej kultury. Drobny rozmiarami a pełen poezyi i wyborny w kolorycie witraż z błog. Kadłubkiem, szlachetne w pomyśle witraże dla zamku w Baranowie, bujne fantazyą kolorowe okna do Jutrosina lub oryginalnie pomyślana dekoracya dla niewykonanej polichromii katedry płockiej były produktem znakomitego talentu. Wielce również interesującym i stylowo pojętym był jego projekt fresku św. Trójcy.

Obok poprzedniego, już trzykrotnie nagradzany, p. Jacek Malczewski stworzył w roku ubiegłym cały szereg niezwykłych swą pomysłowością i przepyszną techniką portretów, między którymi portret jubileuszowy Dr. Kwaśnickiego żywo interesował chrakterystyką indywidualności. Portrety inne ożywił p. Malczewski wprowadzeniem symbolów i alegoryi. Z obrazów maluje Polo-

nię, otoczoną trzema skutemi w kajdany męzkiemi postaciami i w formie pociągającej oryginalnością wypowiada swe wizye pełne fantazyi.

Spokój i cisza odznacza prace p. Józefa Pankiewicza, a choć utwory zeszłoroczne nie dosięgły poziomu dzieł jego z lat poprzednich, to akwarela „Katedra w Chartres“ świadczy o wielkim talencie. Na niedużem płótnie zatytułowanem „Mgła“ utrwalił artysta jedno ze zjawisk naszej jesiennej pory. W obrazie tym wykonanym z niezwykłą subtelnością techniki dał wyraz głębszego odczucia natury. Namalował na nim mgławicę polską z podobną siłą i prawdą jak Fałat maluje śnieg, Ruszczyc roztopy wiosenne lub Chełmoński łąki wśród lata.

Mistrz zimowych widoków, dyrektor Julian Fałat, wystawił wybornie oddany „Pierwszy śnieg“, dalej śnieżny krajobraz oświetlony promieniami wschodzącego słońca „Z nad Berezyny“ oraz uroczy, świeżości pełen „Dworek zakopiański“.

Poetycznym nastrojem i wdzięcznymi typami kobiecymi odznaczał się „Smutek“ prof. Teodora Axentowicza; niemniej portret dzieci własnych dobrze zapisał się w pamięci wdziękiem i swobodą układu. Poeta i malarz Stanisław Wyspiański dał nam studya i odznaczające się oryginalnością portrety, między którymi dziewczynka na tle ściany, finezyą kolorytu i rysunku przypominała wybitniejsze utwory sztuki japońskiej. Z pośród prac młodszych malarzy zwróciły na siebie uwagę obrazy: Edwarda Trojanowskiego, Stanisława Kamockiego i Józefa Czajkowskiego.

W końcu Komitet poświęcił dłuższy rozbiór twórczości prof. Leona Wyczółkowskiego. Znakomity

obraz tego malarza „Portret prof. Laszczki“ podniosło ze szczególnym naciskiem zeszłoroczne sprawozdanie Komitetu. Wyborny obserwator światła, koloru tudzież indywidualności ludzkiej, Wyczółkowski wystawił również w tym roku oprócz ciekawego efektami oświetlenia obrazu „Kopanie buraków“ wyróżniający się portret p. K. Najbardziej jednak odznaczającym był jego przepyszny, pełen żywiołowej siły i epicznego charakteru portret własny na tle bezbrzeżnego stepu. Czuć w tym portrecie zbratanie się artysty z naturą i dostrojenie wykonania do wywołanych przez nią wrażeń. Komitet zatem uznając wysokie przymioty tego utworu i zważywszy jak wielkie zasługi na polu artystycznem położył prof. Wyczółkowski, który duszę całą poświęcił wyłącznie sztuce, postanowił przedstawić portret własny Wyczółkowskiego do nagrody z fundacyi Barczewskiego za rok 1903.

V.

O współczesnym witalizmie i mechanizmie.

Przez

Napoleona Cybulskiego.

Odczyt wygłoszony na publicznem posiedzeniu Akademii Umiejętności w dniu 18 maja 1904 r.

Od pierwszej chwili istnienia otaczają nas nieskończone, nieprzerwane szeregi zjawisk, które poznajemy za pomocą zmysłów. Wrażenia i czucia, które w nas powstają, zmuszają uważać te zjawiska, ten świat rozmaitych rzeczy i ich cech, jako świat realny, istniejący poza nami. Nie zagłębiając się w filozoficzne rozważania teoryj poznania świata zewnętrznego i nie tracąc czasu na zastanawianie się nad tem, czy i o ile nasza znajomość otoczenia odpowiada rzeczywistości, uznajmy ten świat naiwnie za realnie istniejący.

Najprostsze, najbardziej powierzchowne zastanowienie się nad światem rzeczy i zjawisk wskazuje, że możemy go podzielić na 2 duże grupy: jedną z nich nazywamy przyrodą martwą, i ją przeciwstawiamy drugiej którą uważamy za przyrodę żywą. Ten podział rzeczy i zjawisk w przyrodzie istnieje od wieków i zdawać by się mogło, że nie może być żadnych wątpliwości co do tego, że to są dwa różne, zupełnie odrębne szeregi.

W rzeczywistości jednak, pomimo wszystkich dotychczasowych zdobyczy umysłu ludzkiego w dziedzinie nauki, nieskończenie trudno jest wskazać takie zasadnicze różnice, któreby ten podział jestestw i zjawisk na naturę martwą i żywą pozwalały ugruntować na ścisłych podstawach.

Wynalezienie i zastosowanie mikroskopu do badań naukowych, nieznane dawniej ułatwienia w porozumiewaniu się ludzi ze sobą oraz rozwój środków komunikacyjnych na lądzie i morzu rozszerzyły kolosalnie środki badania przyrody wogóle, a jestestw żywych w szczególności. Badania te wykazały, że do jestestw żywych wypada zaliczyć prawie nieskończone szeregi jeszcze takich, które możemy dostrzedz tylko za pośrednictwem mikroskopu, a które niekiedy są tak drobne, że i pod największemi powiększeniami zaledwo są dostępne naszej obserwacyi. Na tem rozszerzonem polu badania spotykamy tedy jestestwa, których cechy życia redukują się zaledwo do kilku objawów, które tylko na podstawie długich i mozolnych studyów upoważniają nas zaliczyć je do jestestw żywych. Nadto i w szeregu jestestw bardziej dostępnych naszej obserwacyi spotykamy takie, u których wśród pewnych warunków nie możemy dostrzedz nawet najmniejszych objawów życia, jak np. w suchych ziarnach roślin, w zarodnikach bakteryj, w wysuszonych wymoczkach i t. p., a jednak możemy się łatwo przekonać, że w odpowiednich warunkach życie w tych jestestwach może się obudzić i przejawić w całej pełni.

Oprócz wymienionych dwóch kategoryj zjawisk przyrody, które tworzą nasze otoczenie, nasz świat zewnętrzny, najzupełniej zdajemy sobie sprawę, że istnieje

jeszcze trzeci szereg zjawisk, które zupełnie się różnią od poprzednich, a które odczuwamy bezpośrednio. Jest to świat naszych czuć, wyobrażeń, uczuć i popędów, słowem świat świadomych stanów psychicznych. Stany te mogą być w nas wywołane otaczającemi zjawiskami, lecz mogą powstawać i niezależnie od wpływów zewnętrznych w danej chwili: możemy myśl naszą przenosić w przeszłość lub przyszłość, odtwarzać wrażenia przeżyte lub w wyobraźni snuć nowe, a przynajmniej wyobrażać je w nowych, odmiennych od przeżytych, kombinacyach. Ta trzecia grupa zjawisk — grupa stanów psychicznych albo duchowych — jest nam dostepną tylko w osobistem odczuciu, i o tem, czy i o ile zjawiska te istnieją poza nami, możemy sądzić tylko przez analogię. O ile więc możemy się opierać na analogii, możemy twierdzić, że stany świadomości, podobne do naszych osobistych, istnieją tylko u człowieka i u zwierząt wyższych, o ile zaś są właściwe także zwierzętom niższym i roślinom, chociażby w najbardziej elementarnych przejawach, ocenić faktycznie nie jesteśmy w stanie.

Poznając i obserwując zjawiska natury martwej, umysł ludzki od początku zwracał uwagę na rozmaite cechy tych zjawisk; powoli odnajdywał cechy wspólne, charakteryzujące pewne ich grupy, rozdzielał zjawiska i klasyfikował podług tych cech i stwarzał różne dziedziny wiedzy ludzkiej. Już bardzo wcześnie w swej pracy badawczej zwrócił on uwagę na jednę cechę, którą można nazwać najogólniejszą, a mianowicie spostrzegł, że zjawiska w naturze nie powstają przypadkowo, lecz występują w szeregach następczych lub współczesnych, w łańcuchach stale i ściśle ze sobą związanych, słowem, spostrzegł, że pomiędzy zja-

wiskami istnieją pewne stałe stosunki, pewne stałe zależności. Ten wniosek, to przekonanie, że zjawiska nie są czemś oderwanem, od niczego niezależnem, lecz, że wszystko, co się dzieje, ma stały, niezmienny związek, przedstawia stałą zależność od czegoś, co istniało lub istnieje, stało się i pozostaje dotychczas główną podstawą badań naukowych. Gdybyśmy nie mieli pewności, że taka zależność stała między zjawiskami istnieje, gdybyśmy nie mieli tego przekonania, że zawsze, wśród pewnych określonych warunków, wystąpi pewne zjawisko i dziś i jutro i zawsze, ile razy ułożą się te same warunki, nie bylibyśmy w stanie dokonywać żadnych badań, żadnych spostrzeżeń; gdyby istniała zupełna dowolność między zjawiskami, wszelkie badania nie miałyby nawet żadnego celu i byłyby tylko niepotrzebną stratą czasu. Wszystkie dziedziny nauk, obejmujących najrozmaitsze strony zjawisk natury: fizyka, chemia, astronomia, geologia i t. d., powstały, rozwinęły się i rozwijają się coraz dalej tylko dzięki tej okoliczności, że dotychczas nigdzie i nigdy nie stwierdzono wyjątku od powyższej zasady i że przeciwnie, badania w tych wszystkich kierunkach utwierdzają nas coraz bardziej w przekonaniu, że ta zasada jest prawdziwą. Zasadzie tej zawdzięczamy też, że nie tylko wiedza istnieje, lecz także, że się wciąż rozwija: fakta, ustalone i stwierdzone przez jedno pokolenie, stają się własnością następnego, a gromadząc się coraz bardziej, wytwarzają coraz obszerniejszy gmach wiedzy ludzkiej, którego obecne rozmiary wprost przerażają nas swoim ogromem.

Badania więcej dokładne zjawisk pozwoliły następnie stwierdzić nie tylko ich stałe stosunki, stałe wzajemne

zależności, ale także wskazały, że można mierzyć ich natężenie i w ten sposób w wielu razach wzajemny stosunek pomiędzy zjawiskami określić ilościowo (mechanika, energetyka, chemia, elektrochemia i t. d.).

Nie mam bynajmniej zamiaru zastanawiać się obecnie nad cechami zjawisk, które je charakteryzują tylko z pewnego punktu widzenia, natomiast pragnąłbym jeszcze zwrócić uwagę na jednę cechę lub zasadę, której znaczenie dla badań naukowych może być równie doniosłe.

Każde zjawisko występuje, jak zaznaczyliśmy wyżej, tylko wśród pewnych, ściśle określonych warunków, lecz z kolei samo może być, i zwykle bywa, jednym z warunków innego zjawiska. Ponieważ pojęcie o świecie zewnętrznym urabiał człowiek na podstawie osobistego doświadczenia, osobistych odczuć, ponieważ w każdej zmianie, zachodzącej w jego otoczeniu, którą sam powodował, uważał siebie za przyczynę zmiany; więc to pojęcie przyczyny przenosi i na zjawiska świata zewnętrznego, na naturę martwą, na naturę materyalną lub próżnię. W ten sposób urobiło się pojęcie przyczynowości. Zwykle jeden z warunków obserwowanego zjawiska, najbardziej rzucający się w oczy, uważamy za przyczynę samego zjawiska, i jakkolwiek z czasem, w miarę, jak coraz dokładniej poznajemy zjawisko i jego stosunek do innych, możemy się łatwo przekonać, że wszystkie warunki są równoważne, jak to już zresztą zaznaczał Lotze, że każdy z warunków kolejno może być uważany za przyczynę, to jednakże zasada przyczynowości (Causalität) utrzymuje się nadal i jest uważana niejako za przyrodzoną cechę naszego umysłu.

Zastanówmy się jednak głębiej nad tą zasadą i roz-

ważmy, czy to, niewątpliwie antropomorficzne, pojęcie jest w nauce potrzebne i czy jest w jakimkolwiek względzie pożyteczne. Zaznaczyliśmy wyżej, że najelementarniejsze obserwacye i doświadczenie pouczało człowieka, że zjawiska w naturze, otaczającej go, są w stałej wzajemnej zależności od siebie, że wszystko, co się dzieje naokoło niego, dzieje się z jakąś nieubłaganą koniecznością i inaczej dziać się nie może. Badania naukowe całego szeregu generacyj, wszystkie środki i sposoby, któremi się nauka do dziś dnia posługuje, doprowadzają nas do przekonania, że w naszych środkach poznawczych natury, że w sobie, nie posiadamy żadnych danych do wyjaśnienia istoty rzeczy i zjawisk, że natomiast możemy zbadać i wyjaśnić stosunki pomiędzy niemi i ich wzajemne zależności i w ten sposób sformułować prawa dla każdego danego szeregu, który zależnie od stanu nauki może być mniej lub więcej obszerny; możemy również dokładnie wykazać i wyjaśnić stosunki i zależności pomiędzy danymi szeregami zjawisk i w ten sposób sformułować mniej lub więcej ogólne zasady, według których zjawiska w naturze się odbywają (prawo zachowania materyi, energii, prawo entropii itp.). Lecz na tem się i kończy nasza możność poznania natury. Przyczyny tego lub innego stosunku zjawisk: dlaczego naprzykład uderzenie dwóch materyalnych układów wywołuje ciepło, a nie inny rodzaj energii, dlaczego istnieją te, a nie inne rodzaje zjawisk — nauka nam nie wyjaśnia, wyjaśnić nie może i nie usiłuje, słowem, nauka już dawno zrezygnowała z szukania ostatecznej przyczyny zjawisk, i zachowuje zasadę przyczynowości tylko, gdy idzie o zjawiska odosobnione.

Jeżeli każde zjawisko stale i ściśle jest zestosunkowane z innemi zjawiskami, które odgrywają rolę warunków, jeżeli każde zjawisko występuje nieubłaganie, gdy wszystkie warunki niezbędne są spełnione, trudno zrozumieć, jaką korzyść przedstawia w sprawie wyjaśnienia zjawiska pojęcie przyczynowości i który z warunków należy uznać za przyczynę.

Trzymając się zasady przyczynowości, nie mamy innego wyjścia, jak, albo każdemu badaczowi pozostawić wybór przyczyny do woli i upodobania, albo wykazać jakieś nowe prawo, któreby z góry określało, który z warunków ma być za przyczynę uznany. Pierwsza ewentualność, jak to każdy łatwo zrozumie, wprowadzałaby do badań naukowych niejasność i niedokładność, niejako pewien pierwiastek osobistego upodobania, druga faktycznie jest niewykonalną dla braku podstaw w naturze samych zjawisk.

Skoro zawsze, gdy są dane warunki niezbędne, zjawisko występuje, skoro nie możemy nigdy, wśród tych niezbędnych warunków wykazać jakiegoś szczególnego wpływu jednego z nich, pozostaje jako najprostszy wniosek przypuszczenie, że, gdy się składają niezbędne i konieczne warunki, zjawisko występuje samoistnie, lub samodzielnie, a skoro tak się dzieje zawsze, to musimy tę samodzielność uznać również za cechę ogólną wszystkich zjawisk. Tę cechę proponowałbym nazwać S p o n t a n i z m e m. Używając tego wyrażenia tylko dla oznaczenia naszego pojęcia o akcie powstawania zjawisk, które ma jedynie oznaczać, że gdy są dane warunki niezbędne, zjawiska występują nieubłagalnie, zupełnie samodzielnie, możemy się pozbyć reszty jakiegoś cienia metafizycznego, który się

kryje w pojęciu przyczynowości, i uwolnić się ostatecznie z pod wpływu antropomorfizmu w nauce.

Tak samo wydaje mi się zupełnie zbytecznem w badaniach naukowych odróżnianie warunków głównych i drugorzędnych, uwzględnienie momentów wyzwalających itp.; gdy znamy zjawisko dokładnie, możemy wskazać jego niezbędne i konieczne warunki, gdy go nie znamy — nie znamy też warunków, wystąpienie zjawiska staje się zależnem od przypadku, od przypadkowego zbiegu warunków znanych i nieznanych; w każdym razie momenta wyzwalające są tak samo ważne, tak samo niezbędne, jak każdy inny warunek.

Zasada spontanizmu zjawisk, pojęta w sposób, który wyżej określiłem, ma jeszcze tę dodatnią stronę, że niejako wskazuje nam drogę badania naukowego; z tej zasady wynika, że w badaniach ścisłych musimy mieć na względzie tylko samo zjawisko i jego stały stosunek do innych, już skądinąd znanych zjawisk; z chwilą, gdy ten stosunek potrafimy ustalić, dokładnie określić, możemy uważać zjawisko za zbadane i wyjaśnione.

Równocześnie z badaniem zjawisk natury martwej i rozwojem nauk fizycznych odbywało się badanie zjawisk biologicznych i psychicznych. Jeżeli i w dziedzinie tych zjawisk zostały osiągnięte pewne rezultaty, zostały poznane i ustalone pewne prawdy i zasady, to oczywiście, trzeba przyjąć, że i te kategorye zjawisk podlegają tym samym ogólnym zasadom, które uwarunkowały rozwój nauk fizycznych, t. j. że i tu muszą istnieć stałe i ściśle określone stosunki i zależności, i tu każde zjawisko występuje tylko wśród pewnych i ściśle określonych warunków, pomimo, że wzajemna zależność zjawisk pozwoliła

na uszeregowanie ich w zupełnie odrębne łańcuchy. Gdy sadzę ziarno do ziemi, muszę mieć pewność, że w danych, znanych mi warunkach, ono wzejdzie, że z niego się wykształci roślina, która wyda plon; również, gdy kładę do wylęgarni jajo, muszę mieć pewność, że wśród określonych warunków z niego wylęgnie się kurczę, które następnie gdy mu stworzę odpowiednie warunki, wyhoduję na dorosłe zwierzę i t. p., słowem, już obecna znajomość zjawisk biologicznych pozwala z całą stanowczością twierdzić, że zjawiska te podlegają tym samym zasadom, którym podlegają zjawiska świata fizycznego, t. j. przedstawiają stałe zależności i są spontaniczne; różnią się natomiast od zjawisk fizycznych tem, że z jednej strony warunki, wśród których one powstają, są o wiele więcej skomplikowane, z drugiej, że obok warunków fizyko - chemicznych: pewnej temperatury, pewnej wilgotności, pewnego chemicznego składu otoczenia itp. wymagają jeszcze zawsze pewnego pierwiastka biologicznego t. j. materyi o pewnym szczególnym układzie i pewnych cechach: jajo, mięsień, nerw, lub dorosłe jestestwo. Chociaż zjawiska biologiczne zachodzą tylko w materyi żywej, charakter ich zasadniczo niczem się nie różni od innych zjawisk i mimo swoich odrębnych cech podlegają one w zupełności ogólnym prawom materyi martwej.

Zjawiska psychiczne występują tylko na tle zjawisk biologicznych i, zdaniem niektórych biologów, wyłącznie tylko z udziałem układu nerwowego. Jeżeli zjawiska biologiczne nie mogły być dotychczas wywołane za pośrednictwem samych tylko warunków fizyko-chemicznych, i jeżeli dotychczas nie jesteśmy w stanie wyjaśnić, kiedy,

w jaki sposób i wśród jakich warunków życie na powierzchni kuli ziemskiej powstało, słowem, wśród jakich warunków powstały pierwsze zawiązki żywej materyi, to tem trudniej zrozumieć i wytłómaczyć stosunek zjawisk psychicznych do spraw materyalnych w mózgu i ich wzajemną zależność; jednakże i te zjawiska, przynajmniej co do zasady stałej zależności, nie przedstawiają wyjątku. Zależność ta jest oczywistą z jednej strony pomiędzy pewnymi stanami mózgu i stanami świadomości, z drugiej — między samymi stanami świadomości.

Cała historya ludzkości, nauka, życie społeczne i towarzyskie, wszystko za tem przemawia. Czyż, gdyby było inaczej, byłaby możliwą sama nauka, opierająca się wyłącznie na zdolności spostrzegania, na naszem myśleniu i wnioskowaniu, czyż gdybyśmy nie mieli pewności, że w naszej myśli, w naszych motywach do czynów istnieje pewna stałość, pewna prawidłowość — moglibyśmy tworzyć jakieś układy stosunków społecznych, towarzyskich, rodzinnych i t. p.? Czyż, gdyby nie było tej stałej zależności, bylibyśmy w stanie odtworzyć w naszej myśli stan duszy drugiej osoby, znajdującej się wśród pewnych warunków, jak to czynią powieściopisarze i poeci?

Jest rzeczą oczywistą, że jeżeli w sferze zjawisk biologicznych nasuwają się nieraz nieprzezwyciężone trudności, gdy idzie o wykazanie pewnego stosunku pomiędzy objawami życiowemi lub objawami życiowemi i światem fizycznym, to tembardziej utrudnione będziemy mieli zadanie w badaniach zjawisk psychicznych, a ta trudność wypływa nie tylko z natury samych zjawisk, ale zależy także i od środków, któremi rozporządzamy w badaniu; i rzeczywiście, chociaż stany psychiczne są nam dane

bezpośrednio, chociaż badania psychologiczne rozpoczęły się znacznie wcześniej, niż badania innych zjawisk przyrody, przeszkody w badaniach zjawisk psychicznych są tak wielkie, że obecny stan psychologii bardzo mało się różni od jej stanu w czasach Arystotelesa.

Przepaść, która oddziela zjawiska biologiczne od zjawisk fizycznych i samo życie jako zjawisko, oczywiście oddawna zwracały na siebie uwagę badaczy; historya nauki przedstawia bardzo długi szereg usiłowań, które miały na względzie z jednej strony przerzucenie mostu nad tą przepaścią, a z drugiej samo wyjaśnienie zjawisk życia.

Jeżeli pominiemy wieki dawniejsze i zatrzymamy się tylko nad tym okresem, w którym biologia pojęta w najobszerniejszem słowa znaczeniu t. j. jako całość nauki o życiu, weszła na tory nauk ścisłych, to stwierdzimy, że wciąż walczą ze sobą dwa kierunki — jeden, który zjawiskom życia przyznaje jakiś pierwiastek odrębny, jakąś osobną zasadę, której nie spotykamy w świecie fizycznym, i drugi, który, pozostawiając na uboczu zjawiska psychiczne, usiłuje zjawiska biologiczne zredukować do zjawisk fizyko-chemicznych tak, iżby według wyrażenia Verworna „życie bez reszty się rozpuściło w zjawiskach chemicznych“. Ten spór toczy się oddawna z przewagą w ciągu pewnych okresów pierwszego lub drugiego kierunku. Był okres, w którym pierwsi, t. zw. vitaliści, stanowczo mieli przewagę, następnie, mniej więcej od końca 1-ej połowy XIX w., z rozwojem nadzwyczajnym fizyki i chemii coraz bardziej brali przewagę, tak zw. mechaniści, i można było mieć nadzieję jeszcze przed niewielu laty, że niedaleki jest czas, kiedy kierunek

mechanistyczny stanie się wszechwładnym panem sytuacyi. Jednakże rozwój badań biologicznych, ogromny rozrost faktów nowych, które ze stanowiska mechanistycznego lub materyalnego stawały się zupełnie niezrozumiałemi, obudził na nowo kierunek witalistyczny zmodernizowany, liczący się z najnowszemi zdobyczami fizyki i chemii, oraz samej biologii, który nazwano neowitalistycznym. Mniej więcej od lat 10, rozognia się coraz silniejsza walka między tymi dwoma kierunkami, której rezultatem, trzeba przyznać, jest wzrost obozu neowitalistycznego. Obecnie literatura polemiczna między tymi obozami prawie z każdym dniem się wzbogaca; jedni i drudzy założenia swoje opierają przeważnie na przypuszczeniach, na odmiennem tłomaczeniu faktów, na tworzeniu nowych pojęć i nowych nazw dla nich i do zakończenia sporu prawie się nie zbliżają.

Wprzód nim przejdziemy do rozpatrzenia zasadniczych podstaw obu kierunków, pragnąłbym w krótkim zarysie podać przynajmniej charakterystykę jestestw żywych i wskazać te główne momenty, które uważamy za odróżniające je od jestestw martwych. Takiemi charakterystycznemi cechami są: 1) rozmnażanie się, t. j. pochodzenie od jestestw podobnych, 2) ciągła przemiana materyj kosztem otoczenia, 3) pewien określony, dla każdego jestestwa właściwy cykl rozwojowy: oddzielenie się od macierzystego ustroju w postaci komórki, względnie jaja, wzrost i rozwój, w rezultacie którego w pewnym mniej więcej określonym czasie powstaje określony co do kształtu i wielkości twór, który istnieje przez pewien oznaczony czas, w końcu, albo się przekształca w dwa lub kilka nowych osobników, albo stopniowo wskutek zaniku objawów

życiowych ulega śmierci, i 4) pewną określoną budowę nie tylko gatunkowo, ale nawet indywidualnie różną tak pod względem formy, jako też składu chemicznego, ztąd pojęcie o pewnej organizacyi każdego jestestwa żyjącego i nazwa organizmu.

Każdy taki organizm przedstawia szereg czynności, które, ze względu na rezultat, możemy określić jako czynności skierowane do 2-ch celów: do zachowania gatunku t. j. przedłużenia życia w potomkach, i do jaknajdłuższego zachowania życia własnego, t. j. ochrony swego organizmu.

Jeżeli będziemy mieli na względzie organizmy wyższe, to znajdziemy, że każda mniej więcej wyodrębniona składowa część tego organizmu wypełnia tylko pewną czynność, jak się wyrażamy, spełnia pewną funkcyę, oraz że wszystkie te czynności również skierowane są do służenia dwom wspomnianym wyżej celom.

Oczywiście, że te zasadnicze cechy, są głównym przedmiotem sporu między mechanistami i witalistami. Mechaniści porównywają organizm z maszyną i wszystkie funkcye uważają jako konieczny wynik układu tej maszyny. Porównanie to, o ile jest bardzo stare, o tyle jest najzupełniej nieuzasadnione i oczywiście witaliści najbardziej ten punkt atakują. Organizm żyjący wykonywa wprawdzie pewne czynności, może nawet z większą dokładnością, niż automat odpowiednio zbudowany, lecz na tem i kończy się całe podobieństwo. Automat musiał być przez kogoś obmyślany, jego czynność z góry przewidziana, musiał być przez kogoś zbudowany z materyałów, które mogą być wybrane dowolnie; automat siłę czerpie z zewnątrz, uszkodzony musi być na-

prawiony i t. d. W organizmie wszystko się dzieje odwrotnie: organizm sam się kształtuje, energię czerpie bezpośrednio z siebie samego i tylko pośrednio z otoczenia sam się reparuje, czynność swoją przystosowuje do warunków zewnętrznych i może ją zasadniczo zmieniać itd.

Dowody mechanistów w rzeczywistości nie dotyczą zjawisk życia jako takich: ich tłómaczenia mechanistyczne odnoszą się zwykle tylko do czynności, które faktycznie odbywają się w ustrojach w myśl zasad fizykochemicznych, np. krążenie krwi, powstawanie obrazów w oku itp., natomiast gdy idzie o zjawiska ściśle biologiczne, mechaniści ograniczają się tylko do wypowiadania nadziei, opartej niejako na osobnem wierzeniu, że z rozwojem fizyki i chemii uda się także wszystkie inne czynności biologiczne, a więc i rozmnażania się, i przyswajanie i wzrost, i kształtowanie się organizmu zredukować także do zasad fizycznych i chemicznych. Neowitaliści tę ewentualność zupełnie odrzucają, twierdzą, że wszystkie zjawiska życiowe są wynikiem jakiejś szczególnej zasady, której nie ma w świecie zjawisk fizycznych „das eigenthümliche Etwas“ i tem się różnią od starych witalistów, którzy mieli ściśle określone pojęcie, *siłę życiową*. Żaden z neowitalistów, oczywiście, nie zaprzecza, że w jestestwach żywych istnieje zasada stałej zależności zjawisk, jak i w świecie fizycznym, i nie ma śmiałości obecnie twierdzić, jak to czynił jeszcze Johannes Müller [1]), że „ta rozumna twórcza siła życiowa działa w każdem jestestwie według ścisłych praw, jest osobną

---

[1]) Handbuch den Physiologie des Menschen (1833—1840).

siłą natury, jest niemateryalną i znika wraz ze śmiercią bez śladu", lecz żaden z nich nie zgodzi się z Hertwiegiem, jakoby zjawiska życia wypadało rozpatrywać „nur als chemisch-physikalisches Problem", przeciwnie, oni wskazują, że nawet sami mechaniści przyznają, że w organizmach, dzięki ich szczególnej chemicznej strukturze, zachodzą sprawy, których gdzieindziej w naturze nie spotykamy. Wogóle, jednakże i zapatrywania witalistów na zjawiska życia i ich tłomaczenie są w wysokim stopniu ciemne i niejasne, a przedewszystkiem są nienaukowe.

Tak Driesch, który zalicza siebie do witalistów, na podstawie swych badań nad dzielącem się jajem i regeneracyą zarodków jeżowców oraz wykształconych tubularyj, określa je jako „harmonische aequipotentielle Systeme [1]". Ma to oznaczać, że jajo jeżowców i pierwsze jego pochodne odosobnione, oraz komórki na powierzchni przecięcia tubularyj mogą się rozwinąć w odpowiednich warunkach bez jakichkolwiek wpływów nowych, pierwsze w cały organizm, drugie w rozmaite tkanki, uzupełniające w ten sposób odciętą część ustroju, słowem w danych przypadkach, jak się Driesch wyraża: „jedes Element kann jedes [2]". Jednakże tę własność posiadają nie wszystkie ustroje, u innych odosobniona komórka z pierwszych okresów podziału jaja, lub komórki z powierzchni przecięcia, przekształcają się tylko w pewne elementa. Taką własność komórek charakteryzuje Driesch jako „de-

---

[1]) Die Lokalisation morphogenetischer Vorgänge. Driesch. Leipzig 1899. S. 72.

[2]) l. c. str. 73.

terminirt-aequipotentielle Lebenssysteme". Takie a nie inne formowanie się ustroju jest następstwem właściwej mu Arystotelesowskiej entelechii w przeciwstawieniu do siły (δύναμις). „Ciało żywe już w sobie i dla siebie jest czemś, co nasuwa przypuszczenie wielkiego szeregu zmian przedtem, niż ono się staje tem, czem jest", powiada Driesch i w szeregu rozpraw wyjaśnia, że jego entelechia jest czemś w rodzaju stałych fizycznych, której działanie w ustrojach jest mu jakoby zrozumiałe. Ta stała własność ma być tem czemś nowem, co istnieje tylko w żyjących ustrojach (nawet tylko w złożonych organizmach), a co znika ze śmiercią ustroju. Wobec okoliczności, że entelechia przejawia się nie tylko w rozwoju zarodka z całego jaja, lecz także w pierwszych komórkach, powstałych z podziału jaja, Driesch upatruje w tym fakcie dowód autonomii procesów życiowych i na tej podstawie zalicza siebie do witalistów, zaznaczając przytem, że jego entelechia niema nic wspólnego z energią. „Jeżeli jednakże przyjmiemy entelechię, to jest coś, co sprawia, że zarodek rozwija się tak, a nie inaczej, przybiera ten a nie inny kształt, to musimy przyjąć, że to coś wywiera jakiś wpływ, a więc musi być czemś w rodzaju energii życiowej", jak powiada Schneider [1]).

Oba obozy stoją prawie bezradnie wobec faktu, że w rozwoju całego zarodka lub regeneracyi pewnych części ustroju, oraz w szeregu funkcyj ustroju występuje wybitnie piętno celowości. Jeżeli, jak to czynił Driesch przetniemy w równiku wykształconą gastrulę sphaere-

---

[1]) „Vitalismus Elementare Lebensfuktion". Leipzig-Wien. 1903. str. 12.

chini granularis tak, że w każdej połowie będziemy mieli połowę ektodermy i połowę kiszki pierwotnej, to obie połowy się zamykają, rany się goją, kiszka w obu częściach nietylko się rozwija dalej, lecz zupełnie prawidłowo dzieli się na kiszkę przednią, środkową i końcową. Tu już nie wystarcza przypuszczenie jakiejś formującej podniety (formative Reiz), fakt ten wskazuje, jak sądzi Driesch, na coś, co jest specyficznie witalnem, (specifisch vitaler Art), na ową entelechię.

Skoro jednak z zasadniczo różnych części powstają te same twory, trudno przypuścić, ażeby w tem odegrywały rolę te same czynniki, te same stałe. Czy entelechię będziemy pojmowali jako „konstanty“, czy jako pewien układ warunków, w żadnym razie nie możemy zrozumieć, w jaki sposób one mogą wpływać na rozwój zarodka, jako świadome regulatory i wpływy, określające miejsce podczas rozwoju zarodka.

To, co powiedzieliśmy o entelechii Driescha, stosuje się w zupełności do dominant Reinecke'go [1]. Autor dominant popełnia jeszcze ten zasadniczy błąd, że uważa je jako czynniki inteligentne. Dominanty działają na energię i zużywają ją do pewnego określonego celu. Działanie ich jest podobne do działania sił, lecz one nie mogą być źródłem pracy mechanicznej [2].

W ustroju dominantami są siły psychiczne i tu ma Reinecke głównie na względzie instynkt. Autor posuwa się nawet tak daleko, że nie widzi różnicy między siatką,

---

[1]) „Ueber die in den Organismen wirksamen Kräfte“. Berlin, 1901. Biologisch. Centralblatt, XXI, N. 19.

[2]) l. c. 596.

którą buduje pająk, a powstawaniem gruczołów, szczęk lub nóg tegoż samego pająka, lub borsukiem, który na zimę składa zapas tłuszczu pod skórą, a chomikiem, który gromadzi pożywienie w postaci ziaren i t. p. Wszystkie sprawy ustroju, według Reinecke'go, ostatecznie reguluje instynkt. Jest to zapatrywanie zupełnie oryginalne, które być może daje prawo zaliczyć go do witalistów, jak to czyni Schneider, wbrew woli Reinecke'go, który pragnie uchodzić za mechanistę, lecz nie przyczynia się w niczem do rozszerzenia naszej wiedzy o zjawiskach życia.

Wolf [1]) uważa celowość jako zasadniczą cechę żywej materyi. Każda czynność, każda sprawa, która zachodzi w żyjącej istocie, ma swój określony cel. Tego, co obserwujemy w ustrojach, w ich rozwoju i czynności, nie można wytłómaczyć przypadkowym zbiegiem warunków chemicznych i fizycznych. Autor polemizuje następnie i z Bütschli'em, który celowości nie uznaje, i Driesch'em, który ją za mało uwzględnia. „Różnica zapatrywań" powiada autor „polega w rzeczywistości nie na kwestyi, czy celowość istnieje, lecz w tem, jak się wobec tego faktu człowiek zachowuje. Mechaniści i witaliści stoją wobec tego samego faktu; mechanista powiada: fakt ten można wytłómaczyć mechanistycznie, witalista zaś twierdzi, że takie tłómaczenie nikomu się jeszcze nie udało, jedyną próbą była teorya Darwina, którą, według zdania przeważnej części biologów, wypada uważać za chybioną" [2]). Wolf celowość zjawisk biologicznych, podobnie jak i C.

---

[1]) „Mechanismus und Vitalismus". 1902. Leipzig.
[2]) l. c. str. 35.

von Baer [1]), zdaniem którego: „Celu nie możemy inaczej sobie wyobrazić, jak wynik woli i świadomości“, przypisuje także czynnikom psychicznym.

Cosman [2]) formułuje nowe własne teleologiczne prawo natury; każde zjawisko biologiczne składa się z trzech ogniw: antecedens, medius i succedens. Środkowe jest zależne nietylko od 1-go, ale także od trzeciego.

Bunge, najbardziej gorący zwolennik witalizmu i najmniej jasno określający swoje zapatrywania, reasumuje swoje witalistyczne poglądy w następującem zdaniu: „w czynności tkwi zagadka życia“....

Schneider [3]), jeden z najmłodszych witalistów, uznaje także celowość, jako zasadniczą cechę życia, i obszernie się zastanawia nad tem, czy ją można wytłómaczyć na podstawie zasad mechaniki. Celową, według niego, nazywamy każdą czynność, która bywa wykonywaną ze względu na określony cel. Jako dowód istnienia takiej celowości w ustroju wskazuje na znane doświadczenia Wolfa nad regeneracyą soczewki z nabłonka tęczówki u trytona i u larw płazów ogoniastych (Wolf i Fischel). Samego wyjęcia soczewki niepodobna przecież uważać jako przyczynę, tembardziej, że normalnie soczewka z tego nabłonka się nie rozwija, a więc musi tu zachodzić jakiś wpływ organizmu, a przynajmniej gałki ocznej, która tę czynność powoduje, ażeby osiągnąć pewien cel; celem tym w danym przypadku jest uczynić oko zdolnem do widzenia.

---

[1]) Roden II, str. 473.

[2]) „Empirische Teleologie“. Stuttgart 1899.

[3]) „Vitalismus etc.“ Leipzig-Wien, 1903.

Wprawdzie, nawet u niższych zwierząt, jak to wskazuje Kupfer [1]) i cały szereg innych autorów, w bardzo wielu przypadkach takiej celowej regeneracyi nie obserwujemy, jednakże ten fakt zwolennicy celowości tłómaczą na swoją korzyść: być może, nowo powstały twór ma także swój cel, którego my na razie nie możemy wskazać. Lecz nawet Kupfer, wybitny zwolennik kierunku mechanistycznego, nie zaprzecza, że doświadczenie Wolfa wskazuje na czynność życiową, której celowość możemy zupełnie dobrze zrozumieć, której jednakże przyczyna jest ciemna i dotychczas w morfologii pozostaje odosobnioną. Typowy bieg ontogenii jest przerwany, dziedziczność wyłączona.

Na podstawie innych doświadczeń (Milne Edwardsa, Herbsta i innych) Kupfer sądzi, że w tym przypadku, być może, odgrywało rolę światło, i że wypada doświadczenie więcej urozmaicić.

Najbardziej jednakże na korzyść celowości w czynnościach ustroju przemawiają oddziaływania wszystkich ustrojów, a w szczególności najwyższych na tak zwane toksyny. Sprawa ta jest obecnie, według mego zdania, jednem z najważniejszych zagadnień biologicznych. Jest faktem zastanowienia godnym, że obok prawie nieskończonej rozmaitości gatunków jestestw żywych, spotykamy w nich stosunkowo bardzo małą rozmaitość form tkanek, a obok tego, ogromne podobieństwo chemiczne. Otóż te podobieństwa, wprost nie pozwalają zrozumieć, w jaki sposób z tworów zupełnie podobnych chemicznie, wskutek rozwoju, powstają nowe, odrębne ustroje, w jaki spo-

---

[1]) „Verhandlungen der Anatomischen Gesellschaft“, April, 1896. Str. 2 i następne.

sób np. z jaja kurzego, które się prawie niczem nie różni od jaja indyczki, wylęga się zawsze kurczę a nie jakikolwiek inny ptak? Ten fakt, oczywiście, od dawna zniewalał do przypuszczenia, że tu muszą zachodzić różnice, których nasze sposoby badania nie pozwalają wykryć. Te różnice zachodzą nietylko w tworach, które są uorganizowane, posiadają pewne formy, lecz także w rozmaitych substancyach fizyologicznych. Tak już dawno Rollet wykazał, że, jeżeli zmięszamy barwik krwi dwóch rozmaitych zwierząt, u których ten barwik krystalizuje się niejednakowo, to, gdy go wykrystalizowujemy ponownie, każdy barwik krystalizuje się we właściwej sobie formie.

Wiadomo także od dawna, że zwierzęta i człowiek, po przebyciu pewnych chorób zakaźnych, nabywają odporności przeciwko tym chorobom. Organizm pozostaje ten sam, w nim nie jesteśmy w stanie wykazać najmniejszych różnic, a mimo to, on zupełnie nie ulega tym zarazkom, którym już raz uległ. Zagadnienie to wymagało wyjaśnienia i wyniki przeprowadzonych w tym celu bardzo licznych badań są wprost imponujące. Jeżeli, jak to czynił Pfeiffer, wstrzykujemy do jamy brzusznej morskiej śwince bakterye choleryczne w ilości, która jej nie zabija, to, po przebyciu pewnych zaburzeń, zwierzę wraca do stanu prawidłowego, lecz zwierzę takie staje się odpornem na wszelkie ilości bakteryj cholerycznych. Wszystkie soki tego zwierzęcia nasamprzód unieruchamiają bakterye, następnie zamieniają je w kule, w końcu zupełnie niszczą. Oczywiście więc, w sokach tego zwierzęcia musi się znajdować coś, czego nie było przedtem i to coś nazwano *substancyą ochronną*. Substancya ta działa specyficznie tylko na ten rodzaj bak-

teryj i na żaden inny. W ten sposób wytworzone substancye ochronne działają nietylko na same bakterye, ale także i na wytworzone przez nie trucizny. (Behring, surowica antidyfterytyczna). Ta przeciwtrutka działa również tylko na trucizny użytych bakteryj, jest ona jednakże substancyą inną, odmienną od substancyi ochronnej, ponieważ wcale nie działa na same bakterye.

W tej reakcyi ustroju trudno zaiste nie dopatrzyć się czynności celowej, tembardziej, gdy się używa bakteryj, których ustrój przedtem wcale nie spotykał. Fakta te na pierwszy rzut oka wydają się przemawiającemi bardzo na korzyść witalistów.

Dalsze badania wykazały, że nietylko bakterye i ich trucizny, lecz że to samo wywołują wszelkie inne komórki, wprowadzone w stanie zniszczczonym lub całym do innego ustroju, wszelkie trucizny, nawet roślinne, jak abryna i rycina (Ehrlich). Wprowadzamy np. królikowi krew końską: po upływie 10 dni krew takiego królika nabywa zupełnie nowych własności względem krwi końskiej; surowica krwi użytego do doświadczenia królika z początku wywołuje aglutynacyę ciałek krwi końskiej, a w końcu zupełnie je rozpuszcza, nie działa natomiast na żadne inne ciałka. Jeżeli do surowicy krwi króliczej dodamy surowicy krwi końskiej, to powstaje osad. Znajdujemy więc naraz aż trzy substancye: *haemaglutyninę, haemolizynę i precypitynę*. Jeżeli jakiemuś zwierzęciu wprowadzimy miąższ gruczołów ślinianekowych, wątroby, lub nerki zwierzęcia innego gatunku, to we krwi pierwszego powstaną t. zw. cytotoksyny. Krew lub surowica tego zwierzęcia, wprowadzona do ustroju zwierząt tego gatunku, z którego były wzięte tkanki, wywołuje znisz-

czenie tych tkanek, które były użyte do doświadczenia, a więc zniszczenie gruczołów ślinniankowych, wątroby lub nerek i nie działa na inne tkanki tego samego zwierzęcia, oraz na wszystkie inne gatunki zwierząt. W tych faktach mamy niewątpliwy dowód różnorodności homologicznych tworów u rozmaitych gatunków.

Obermayer, Pick, Michaelis, Rostoski, wstrzykiwali białko surowicze krwi wolej innym zwierzętom; powstałe we krwi tych zwierząt substancye (Antikörper) działały nietylko na białko surowicze, ale także na globulinę krwi wolej i nie działały na krew innych zwierząt. Z faktu tego można wnosić, że białko surowicze krwi wolej i globulina posiadają wspólną cechę, która charakteryzuje gatunek-wół. Von Dungern wykazał, że injekcya mleka krowiego wywołuje lacto-serum, które działa nietylko na mleko, ale także na czerwone ciałka i na nabłonek tchawicy; fakt ten wskazuje, że rozmaite komórki i ciecze ustroju tego samego gatunku, posiadają kompleksy, które tylko im są właściwe. Elementa więc każdego ustroju posiadają własności biochemiczne, które w rozmaitych gatunkach są różne.

Z badań tych również wynika, że przyswajanie ciał obcych, np. pokarmów, musi polegać na syntezie ciał prostszych, a stąd wynika potrzeba trawienia, przeistoczenia ciał białkowych w prostsze kompleksy. W ten sposób doświadczalnie stwierdzono, że rozmaite gatunki jestestw żywych różnią się nietylko zewnętrzną formą i wejrzeniem, lecz także biochemiczną budową swoich elementów. Różnice te nawet istnieją w obrębie osobników tego samego gatunku, nawet tej samej rasy, tylko w mniejszym stopniu. Każdy obcy składnik, zaburza gatunkową właściwość

biochemicznej konstrukcyi elementów anatomicznych. W zwykłych warunkach zaburzenia te bywają wyrównywane przez elementa tkaninowe, które ten obcy związek modelują i nadają mu cechy danemu osobnikowi właściwe. Posiadamy więc assymilacyę prawdziwą, w ścisłem tego słowa znaczeniu. Narząd trawienia wraz ze swemi narządami dodatkowemi występuje jako narząd ochronny organizmu; w nim bowiem głównie odbywa się owa assymilacya dla całego ustroju. Poza przewodem pokarmowym czynność tę spełniają jeszcze wątroba i leukocyty.

W tym fakcie mamy też wyjaśnienie, dlaczego nie możemy immunizować przez żołądek, dla czego substancye białkowe, wprowadzone do krwi, zmieniają się bardzo powoli; surowica np. antidyfteryczna pozostaje we krwi leczonych dzieci całemi tygodniami. W czynności tej Hamburger upatruje jakieś osobne zagadkowe siły, które obce związki azotowe przerabiają na właściwe danemu gatunkowi i pragnie w tem widzieć główną cechę charakterystyczną świata organicznego w porównaniu ze światem fizycznym.

Spostrzeżenia tylko co przytoczone rzucają także pewne zupełnie nowe światło na fakt dziedziczności. Dwie komórki, z których nowy osobnik powstaje, muszą posiadać tę samą, gatunkowi temu właściwą, budowę, obok różnic indywidualnych. Nowa komórka, a właściwie jej jądro, będzie posiadała, obok cech właściwych gatunkowi, indywidualne także właściwości obu osobników. W dalszym swoim rozwoju, przyswajając nowe substancye białkowe, komórka je modeluje według swych właściwości; w rezultacie w nowym, złożonym organizmie,

powstaje jakby nowe państwo komórek, posiadających właściwości gatunku, oraz zupełnie nowe właściwości indywidualne, które są mieszaniną osobniczych cech rodzicielskich. W ten sposób nowy osobnik będzie w rzeczywistości różnym od innych osobników tego samego gatunku i każda nowa generacya będzie się różniła od poprzedniej.

Ostatni szereg faktów, jak widzimy, o wiele więcej niż wszystkie poprzednie doświadczenia z dziedziny embryologii i regeneracyi wskazuje, że zjawiska życia w rzeczywistości wypada uważać jako szereg odrębny wśród zjawisk chemicznych i fizycznych; takich bowiem reakcyj na związki azotowe, jaką znajdujemy w ustroju zwierzęcym dotychczas nie spotykamy nigdzie poza ustrojem; jednakże badania te, jak np. z mlekiem lub innemi substancyami obojętnemi, bynajmniej nie przemawiają na korzyść celowości. Można tylko powiedzieć, że tu istnieje jakieś stałe prawo w zakresie substancyj azotowych, według którego organizm reaguje. Jednakże dotychczasowe badania mechanizmu tej reakcyi wcale nie wyjaśniają.

Również niewyjaśnionym i zagadkowym jest fakt, że nawet najniższe ustroje, przynajmniej znaczna ich liczba, mają ograniczone zdolności rozrodcze, wystarczające zwykle tylko na pewną ilość generacyj, poczem ta zdolność znika, jeżeli nie nastąpi nowe połączenie się dwóch komórek ze sobą.

Wobec wszystkich tych faktów, zdaje mi się, nie można w żaden sposób się zgodzić z mechanistami, jakoby ustrój zwierzęcy był tylko mechanizmem złożonym, podobnym do maszyny, produktu umysłu i rąk ludzkich.

W organizmach zwierzęcych niewątpliwie spotykamy urządzenie maszynowe; takiem urządzeniem jest np. każdy łuk odruchowy: tu działanie jest zawsze jednakowe, może być zawsze przewidziane i występuje z taką samą mechaniczną koniecznością, jak czynność lub ruch sprężynowego automatu, lecz i tu spotykamy fakty, które tę analogię mocno poddają w wątpliwość, jak np. hamowanie odruchów wskutek współczesnych nowych podrażnień, wskutek woli, jak zmiana pobudliwości w całym łuku odruchowym pod wpływem pewnych substancyj, np. strychniny i t. d., lecz przytoczonych wyżej faktów za odruch ustroju w żaden sposób uważać nie można; żaden mechanizm sztuczny nie zmienia swej czynności wskutek nowych, nieprzewidywanych podczas budowy tego mechanizmu warunków, żaden mechanizm przecież nie da się dowolnie podzielić na kilka części, w których każdaby funkcyonowała jak całość. Pod tym względem niewątpliwie witaliści mają słuszność, odrzucając w zupełności maszynowość w biologii, lecz widząc braki w teoryi mechanistów, nie zdają sobie sprawy z tych błędów, niedokładności, braku uzasadnienia w teoryach, które sami proponują.

I tak Schneider bardzo stanowczo, a cały szereg autorów w sposób mniej wyraźny przypuszcza, że wszystkie przytoczone wyżej fakta można wytłómaczyć, jeżeli przyjmiemy jakiś szczególny rodzaj energii witalnej, która się przejawia we wszystkich cząstkach żywej materyi. Zastanówmy się więc nad kwestyą, czy taka hypoteza wogóle jest dopuszczalną. Pojęcie energii jest tak ściśle w fizyce określone i tak powszechnie znane, że jego w innem znaczeniu, niż przyjmują fizycy, używać nie wolno. We-

dług tego określenia „energia jest to zdolność do wykonywania pracy mechanicznej, wydawania ciepła, albo jakiegokolwiek innego równoważnika pracy i nic nadto“, powiada prof. Witkowski [1]). Pojęcie więc energii, jak widzimy, nie zawiera w sobie żadnych z tych momentów, które do wytłómaczenia podanych faktów mogłyby służyć, a przedewszystkiem, energia nie może być czynnikiem regulującym wzrost ustroju, lub owe reakcye chemiczne, które przejawia ustrój wobec pewnych czynników chemicznych, jest to więc w rzeczywistości tylko wyraz bez treści.

Oprócz przytoczonych faktów w rozprawach autorów witalistycznych można znaleść jeszcze cały szereg innych, które pomijam, ponieważ one albo nie posiadają większego znaczenia dla samej teoryi, albo nie są zupełnie pewne. Obok mniej lub więcej ważnych faktów znajdujemy w pracach witalistów cały szereg wyrazów, które niby mają coś oznaczać lub wyjaśniać, jak potencya, dominanty, bionty, katalizatory (Ostwald) i t. p., w rzeczywistości jednak niczego nie wyjaśniają i tylko utrudniają pracę przyszłym badaczom. Mimo to wszystko trzeba przyznać, że poglądy i rozumowania witalistów niewątpliwie w wysokim stopniu się przyczyniły do rozszerzenia przekonania, że zjawiska życia wbrew twierdzeniu mechanistów, wypada rozpatrywać, jako zjawiska osobnego szeregu.

Na zakończenie jeszcze raz pozwolę sobie wrócić do faktów. Jakkolwiek Engelman udowodnił, że w roślinach podczas redukcyi CO^2 (pod wpływem zieleni)

---

[1]) „Cosmos“, 1901, I.

ilość O zostaje w ścisłej zależności od ilości zużytej energii świetlnej, to jednakże Reinecke spostrzegł, że redukcya pod wpływem zieleni nie następuje bez udziału żywej substancyi; widocznie więc żywa materya w jakiś sposób zmienia CO^2 i czyni ten związek mniej stałym. Można przypuścić, że CO^2 łączy się z żywą materyą, stanowi jej składową i dopiero pod wpływem światła od tego nowego związku oddziela się tlen, podobnie jak w płytach fotograficznych. Redukcya jest procesem entotermalnym, tj. wymaga dopływu energii z zewnątrz; podobna redukcya CO^2 może się odbywać i bez światła, jak np. podczas utleniania w ziemi związków azotowych (np. NH_3) na kwas azotawy i azotowy, pod wpływem nitrobakteryj, w procesie tym bakterye zużytkowują energię cieplną, wytwarzającą się pod wpływem utlenienia związków azotowych. W obu tych przypadkach, jak twierdzi Schneider, mamy do czynienia z procesem czysto witalnym; lecz zdaniem tego samego autora, i wszystkie procesy fermentacyjne ektotermalne, nie mniej są zagadkowe i witalne, jak procesy syntetyczne lub redukcyjne i jeżeli pod tym względem można mieć pewne wątpliwości, to niepodobna się nie zgodzić z autorem, że wytwarzanie fermentów jest zjawiskiem czysto biologicznem. Tak Openheimer przytacza fakty, z których wynika, że wytwarzanie fermentu na skutek podrażnienia występuje tylko wobec potrzeby odpowiedniego pokarmu; pleśniowce np. hodowane na odpowiednich pożywkach, nie wytwarzają wcale fermentu i odwrotnie, zaczynają wytwarzać ferment proteolityczny, skoro je umieścimy na białku, lub diastazę, gdy się znajdują na skrobi.

Pozostaje mi jeszcze wskazać na jedną cechę rozwoju ustrojów. Każdy, nawet najbardziej złożony ustrój, w początku swego istnienia, jest tylko komórką. Rozwój polega na podziale i przekształcaniu się następnych generacyi tej komórki w tkanki i narządy; otóż to przekształcanie się idzie zawsze tylko w jednym kierunku, nigdy nie widzimy cofania się wstecz, nigdy nie widzimy, ażeby stary lub dojrzały organizm zamienił się w młodszy. U niektórych zwierząt, jak już nadmieniliśmy wyżej, komórki młode posiadają jednakową zupełnie zdolność dalszego rozmnażania się, u innych, chociaż dwa pierwsze meroblasty są zupełnie równe, mają jednakową zdolność, lecz rozdzielone, rozwijają się wprawdzie w dwa zupełnie prawidłowe organizmy, tylko dwa razy mniejsze; jeszcze u innych już dwie piersze komórki są niejednakowe, np. u nematody (Bowery) z jednej wykształcają się tylko narządy płciowe, z drugiej wszystkie inne elementy ciała. Są w końcu takie, w których usunięte pojedyncze komórki w pierwszych okresach życia zarodkowego posiadają rozwój tylko częściowy, albo rozwój tylko pewnych narządów. Pierwsze nazwano jajami equipotencyonalnemi, drugie mozaikowemi. Widzimy więc, że komórki zarodkowe z pierwszych okresów rozwoju jaja, a nawet ich pierwsza generacya są w różnych gatunkach różnowartościowe, lecz we wszystkich posiadają zdolność dalszego rozwoju i w najgorszym razie zdolność wytwarzania przynajmniej pewnych narządów. Otóż ta tajemnicza zdolność komórek jest przedmiotem najrozmaitszych hypotez, ze strony witalistów. Jedni, jak n. p. Driesch, jak to widzieliśmy wyżej, zaopatruje je entelechią. Drudzy, jak n. p. Schneider sądzi, że tem

przekształcaniem się komórki kieruje jakiś pierwiastek psychiczny, że każda komórka ma swoją duszę (Zellpsyche), której siedliskiem jest jądro; — w rzeczywistości, trudno nadążyć za grą fantazyi rozmaitych autorów, którzy wciąż nowemi cechami zaopatrują najprostsze elementa ustroju: od entelechii i witalnej energii do komórkowej duszy, i kończą, jak Schneider, zdaniem „es giebt überhaupt Nichts anderes als Bewustsein“.

Na wstępie niniejszego odczytu starałem się wskazać zasady, które muszą być podstawą każdego badania naukowego. Jeżeli ze stanowiska tych zasad będziemy oceniali nie fakty, lecz rozmaite teorye i zapatrywania witalistów i materyalistów, czy mechanistów, to będziemy zmuszeni przyjść do przekonania, że ten, od bardzo dawna toczony spór, może nie był zupełnie bezużyteczny dla nauki, lecz w gruncie rzeczy jest pozbawiony wszelkich podstaw naukowych. Jednakże wypada w tem miejscu zaznaczyć, że nawet ci sami badacze, którzy bardzo wybitne stanowisko zajmują w omawianym sporze, w badaniach swoich specyalnych czynili zadość wszelkim wymaganiom metody naukowej, tak, iż spór ten czysto teoretyczny w gruncie rzeczy dla rozwoju biologii był obojętnym I rzeczywiście, i w czasach prawie powszechnego mechanizmu wieku XVII. i witalizmu w wieku XVIII., i w czasach poprzedzających epokę dzisiejszą, kiedy przewagę stanowczo mieli także mechaniści, były czynione spostrzeżenia pierwszorzędnej doniosłości. Stwierdzano fakta, które dawały podstawę do dalszego rozwoju nauki. Jeżeli dawniej i w czasie panowania witalizmu w wieku XVIII. i w początkach XIX. tempo rozwoju biologii było znacznie wolniejsze niż w następnym okresie, to okoliczność tę łatwo możemy

wytłómaczyć różnicą warunków, w których pracowali pierwsi i drudzy. Jeszcze w początku XIX. w. chemia i fizyka stały na tym poziomie, że biologia z tych nauk mogła korzystać tylko w bardzo małym stopniu, a obok tego środki naukowe były bardzo szczupłe, liczba osób pracujących nieporównanie mniejsza, nic więc dziwnego że czasy późniejsze były obfitsze w rezultaty pod każdym względem; dlatego powoływanie się mechanistów, na okoliczność, że jakoby ich kierunek przyczynił się do rozwoju biologii, wydaje mi się najzupełniej nieuzasadnionym. Rozwój biologii odbywał się niezależnie od tego lub innego panującego zapatrywania na zjawiska życia, Badano pojedyncze objawy i starano się poznać warunki. określić podobnie, jak w innych naukach pewne stałe zależności zjawisk, i te drobne specyalne badania składały się na zbudowanie tego obszernego gmachu faktów, które reprezentują obecnie: biologia, ogólna anatomia, embryologia i fizyologia.

Te poznane szeregi faktów uprawniają jedynie do wniosku, że zjawiska życia, podlegając w zupełności prawom zjawisk natury martwej, posiadają jednakże pewne odrębności, pewne cechy, których nie spostrzegamy poza jestestwami żyjącemi. Odrębności te się ujawniają w pochodzeniu jestestw żywych, w ich rozwoju i w czynnościach przemiany materyi: assymilacyi i dyssymilacyi. O ile dotychczasowe, wprawdzie bardzo jeszcze niedokładne, badania pozwalają sądzić, jestestwa żywe, dzięki przyswajaniu pewnych związków chemicznych, posiadają w sobie pewien zapas energii, przypuszczalnie w postaci energii chemicznej, którą zużytkowują do swoich czynności, i w ten sposób wciąż ją wyładowują w roz-

maitych postaciach: w postaci pracy mechanicznej, ciepła, światła lub energii elektrycznej. Próby badań kalorymetrycznych nad ustrojami, jakkolwiek dotychczas nie liczne i nie bardzo dokładne, przemawiają za tem, że cały zapas energii czerpią ustroje z otoczenia tylko w postaci związków chemicznych.

Rozwój ustrojów, regeneracya niektórych odjętych narządów, oddziaływanie na substancye azotowe obce (antytoksyny, cytotoksyny, precypityny i in.) oraz przemiana materyi wskazują na istnienie w materyi żywej osobnej zasady, która występuje jako czynnik regulacyjny, a której nie można się dopatrzyć w naturze martwej. Lecz ta odrębność zjawisk biologicznych, ta tylko im właściwa cecha, wobec wspólności wielu innych ze zjawiskami natury martwej, wobec zależności zjawisk życia od zjawisk fizycznych, nie może w niczem zmienić zadania badań naukowych i wcale na te badania nie powinna mieć wpływu.

W badaniach tych może być mowa jedynie tylko o pewnej modyfikacyi metod, które muszą się liczyć z naturą zjawisk, i z jednej strony zapewniać możność poznawania coraz to nowych zjawisk i ich przejawów, z drugiej pozwalać na dokładne wyjaśnienie ich zależności bądź od warunków fizycznych, bądź od warunków biologicznych w samem jestestwie żywem.

Szukanie przyczyn tych zjawisk, podobnie jak w naukach fizycznych, musimy pozostawić tylko bardzo ciekawym metafizykom, badania zaś nasze ograniczyć do wyjaśnienia tego prostego zagadnienia: w jaki sposób i wśród jakich warunków te lub inne zjawiska zachodzą i o ile zmiana warunków zewnętrznych lub wewnętrznych je mo-

dyfikuje. Przystępując do badań biologicznych bez żadnego uprzedzenia, stwierdzamy zawsze i wszędzie, że wszystkie zjawiska biologiczne, t. j. zjawiska, zachodząca w jestestwach żywych, lub w żyjącej materyi, zachodzą także tylko wśród warunków scisłe określonych i niezbędnych, i gdy te warunki są dane, występują z taką samą prawidłowością i tak samo spontanicznie, powiedziałbym nawet z tą samą koniecznością, jak zjawiska natury martwej. Dopatrywanie się więc w przebiegu zjawisk biologicznych jakichś celów, jak również szukanie specyalnej przyczynowości nie w znaczeniu stałych zależności jest tylko resztką, jakimś zabytkiem tej antropomorfizacyi, tej dążności człowieka urabiania natury na obraz i podobieństwo swoje, którą znajdujemy w początkach każdej nauki i od której każda nauka, w miarę swojego rozwoju usiłuje coraz bardziej się wyzwolić, jak to widzimy na przykładzie fizyki i chemii. Celowość i przyczynowość w nauce stają się dogmatyzmem, który tamuje postęp i zacieśnia pole badania. Możemy i musimy tworzyć hypotezy i teorye, lecz te hypotezy i te teorye mają racyę tylko wtedy, jeżeli one odgrywają rolę drogowskazów dla dalszych badań i jeżeli przez to przyczyniają się i ułatwiają rozwój danej nauki. Tych cech niestety i tych korzyści w teoryach witalistów i mechanistów dopatrzyć się nie można.

VI.

WYKAZ

STOSUNKÓW AKADEMII

Z INNEMI INSTYTUCYAMI NAUKOWEMI.

WYKAZ

dotychczasowych stosunków Akademii z zakładami naukowymi.

(W.) oznacza, że Akademia przesyła wszystkie swoje wydawnictwa: (1.) wydawnictwa Wydziału filologicznego; (2.) historyczno-filozoficznego; (3.) matematyczno-przyrodniczego; (Kl.) Komisyi literackiej; (Kj.) Komisyi językowej; (Khs.) Komisyi historyi sztuki; (Kh.) Komisyi historycznej; (Kp.) Komisyi prawniczej; (Kan.) Komisyi antropologicznej; (Kf.) Komisyi fizyograficznej; (Ag.) Atlas geologiczny; (B.) Bulletin international; (A.) Anzeiger; (Kb.) Komisyi bibliograficznej*).

Amsterdam. Koninklijke Akademie van Wetenschappen. B. Kb.
Arcachon. Laboratoire zoologique maritime. B. Kb.
Ateny. Bibliothèque Nationale. B. Kb.
— École française d'Athènes. B.
— K. deutsches archäologisches Institut. B. Kb.
Baltimore. Johns Hopkins University. 3. B. Kb.
— American Journal of Philology. B.
— Maryland Geological Survey. B. Ag. Kb.
Barcelona. Real Academia de buenas letras. B. Kb.
— Real Academia de ciencias y artes. B. Kb.
Batavia. (Jawa). Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. 1. 3. Kj. B. Kb.
Bazylea. Universitätsbibliothek. A. Kb.
— Naturforschende Gesellschaft. Kf. A. Kb.
Belgrad. Кр. Српска Академија. W.
— Српско археолошко друштво. Kan. B. Kb.
Bergamo. „La Geographia per tutti“. B.

---

*) Wykaz ten nie obejmuje 55 galicyjskich szkół średnich, którym posyła się wszystkie wydawnictwa Akademii.

Berlin. Königl. Akademie der Wissenschaften. W.
— Königliche Bibliothek. W.
— Centralbureau der internationalen Erdmessung A. Kb.
— Deutsche geologische Gesellschaft. A. Kb.
— Deutsche botanische Gesellschaft. A. Kb.
— Deutsche Literaturzeitung. A. Kb.
— Deutsche chemische Gesellschaft. A. Kb.
— Geologische Landesanstalt und Bergakademie. A. Kb.
— Gesellschaft für Antropologie. Kan. A. Kb.
— Gesellschaft naturforschender Freunde. A. Kb.
— Gesellschaft für Erdkunde. A. Kb.
— K. Deutsches archäologisches Institut. A. Kb.
— K. preuss. geologische Gesellschaft. A.
— Naturwissenschaftliche Wochenschrift. A.
— Physikalischer Verein. A. Kb.
— Universitätsbibliotek. A. Kb.
— Deutsche physikalische Gesellschaft. B.
Berno szwajcarskie. Schweizerische Gesellschaft für Naturwissenschaft. 3. Kf. Ag. A. Kb.
— Naturhistorischer Verein. A. Kb.
— Universitätsbibliothek. A. Kb.
Berno. Matice Moravská. W.
— Knihovna Bohoslavců brněnskych. Kp. Kl. Kh. Khs. B. Kb.
— Museum Franciscеum. B. Kb.
— K. k. Mährisch-schlesische Gesellschaft für Ackerbau, Natur- und Landeskunde. Historisch-statistische Section. 2. A.
— Naturforschender Verein. 3. Kf. Ag. A. Kb.
— Papezka hnihtiskarna rajhradskych Benediktinu. B. Kb.
Bolonia. Academia Adamo Mickiewicz di storia litteraria polacca. B. Kb.
— R. Deputazione di storia patria per le provincie di Romagna. B.
Bombay. Educational Department. B.
Bonn. Universitätsbibliothek. A. Kb.
— Naturhistorischer Verein des preuss. Rheinlandes. A. Kb.
Bordeaux. Académie des sciences, belles lettres et arts. B. Kb.
— Société Linnéenne des sciences physiques et naturelles. 3. B. Kb.
Boston. American Academy of arts and sciences. B. Kb.

Boston. Society of natural history. B. Kb.
Braunsberg. Historischer Verein für Ermeland. Kh. A.
Braunschweig. Verein für Naturwissenschaft. 3. Kf. Kb.
Brooklyn. The Brooklyn Institute of Arts and Sciences. B.
Bruksella. Académie royale de Belgique. W.
— Musée royal d'histoire naturelle de Belgique. B. Kb.
— Société royale de botanique. B. Kb.
— Société belge de microscopie. B. Kb.
— Société belge de géologie. 3. Kf. Ag. B. Kb.
— Société des Bollandistes. B.
— Institut Salvey. B. Kb.
— Société belge d'Astronomie. B. Kb. Kf.
Bucarest. Academia Romana. W.
— Laboratorul de Botanica. B. Kb.
Budapeszt. Magyar Tudományos Akadémia. W.
— Magyar nemzeti Muzeum. A. B. Kb.
— Königl. ungar. geologische Anstalt. 3. Kf. Ag. A. Kb.
— K. M. Termésszettudományos Társulat. 3.
— Magyar történelmi Társulat. 3.
— Ethnologische Mittheilungen aus Ungarn. Kan.
— Ungar. Landesbibliothek im National-Museum. Kan.
— Naturwissenschaftliche Abtheilung des National-Museums. B.
— Société des sciences naturelles. B.
Budziszyn. Matica Serbska. 1. 2. Kp. Kh. Khs. Kl. Kj. B. Kb.
— Die naturwissenschaftliche Gesellschaft „Isis". A. Kb.
Buenos Aires. Universidad. B. Kb.
Buffalo. Society of natural sciences. B. Kb.
Buitenzorg (Jawa). Jardin botanique. B. Kb.
Bytom. Redakcya „Katolika". W.
Cambridge (Anglia). University. B. Kb.
Cambridge (U. S. N. A. Massachusetts). Library of Harvard University. B. Kb.
— Museum of comparative Zoology. B.
Catania. Società degli spettroscopisti italiani. 3. B. Kb.
Charków. Uniwersytet. B. Kb.
Cheorburg. Société des Sciences naturelles. 3. Kf. B. Kb.
Chicago. Academy of Sciences. B. Kb.

Chicago. The Journal of geology. B.
Christiania. Académie des sciences. W.
— Uniwersytet. B. Kb.
— Videnskabsselskabet. B. Kb.
— Norsk Folkenmuseum. B. Kb.
Cincinnati. The Lloyd Museum and Library. B. Kb.
Coimbra. Universidade. B. Kb.
Colima. Mex. Observatorio meteorologico y vulcanologico del Seminario. B.
Cordoba (Argentina). Academia nacional de ciencias. 3. Kf. B. Kb.
Cöthen. Chemiker-Zeitung. A. Kb.
Czasław (Czechy). Musejni archeologický Spolek, „Vcela Časlavska". Kan. B.
Czernichów. Szkoła rolnicza. 3. Kf. Ag. Kan. Kb. B.
Czerniowce. Uniwersytet. W.
— Czytelnia polska. 2. Kan. B. Kb.
— Bukowiner Landes-Museum. Khs. B. Kb.
Dobromil. Monastyr św. Onufrego. Kh.
Dorpat. Uniwersytet. 2. Kh. A. Kb.
— Naturforschende Gesellschaft bei der Universität. 3. Kf. A. Kb.
— Gelehrte esthnische Gesellschaft. 1. 2. Kj. A. Kb.
— Rédaction de „Uczenyja zapiski". 2.
Dublany. Akademia rolnicza. 3. Kf. Ag. B. Kb. Kan.
Dublin. Royal Irish Academy. B. Kb.
Edynburg. Royal Society. 1. 2. 3. Kf. Khs. Kl. Ag. Kj. B. Kb.
— Botanical Society. Kf. B. Kb.
Erlangen. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
Filadelfia. Academy of Natural Sciences. B. Kb.
— The American philosophical Society. 2. B. Kb.
Florencya. Accademia della Crusca. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.
— Biblioteca Nazionale (Uffizzj). B. Kb.
— Società italiana d'antropologia. Kan. B. Kb.
— Sovraintendenza degli Archivi di Stato. B.
— R. Istituto di studi superiori pratici e di perfezionamento. B. Kb.
— Archivio storico italiano. B.

Frankfurt a/M. Seckenbergische naturforschende Gesellschaft. A. Kb.
Frankfurt a/O. Naturwissenschaftlicher Verein. 3. A. Kb.
Fryburg Bryzgowski. Biblioteka Uniwersytetu A. Kb.
Fryburg Szwajcarski. Uniwersytet. W. Kb.
Gandawa. Uniwersytet. B. Kb.
Gdańsk. Naturforschende Gesellschaft. 3. A. Kb.
— Westpreussischer Geschichtsverein. Kh. A.
Genewa. Uniwersytet. B. Kb.
— Institut national genevois. 3. B. Kb.
— Société de physique et d'histoire naturelle. B. Kb.
Genua. Uniwersytet. B. Kb.
— Società ligustica di Scienze naturali e geografiche. 3. Ag.
— Archivio di stato. B.
— Società di lettere e conversazioni scientifiche. B. Kb.
— Società ligura di storia patria. B.
Getynga. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— K. Gesellschaft der Wissenschaften. W.
Giessen. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Oberhessischer Geschichtsverein. A.
— Oberhessische Gesellschaft für Natur- und Heilkunde. A. Kb.
Glasgów. Uniwersytet. B. Kb.
Gothenburg. Kongl. Vetenskaps-och Vitterhetssamhälet. B. Kb.
Graz. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Historischer Verein für Steiermark. 1. 2. Kb. Khs. Kp. Kl. Kj. A.
— Naturwissenschaftlicher Verein für Steiermark. A. Kb.
Gryfia. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
Haarlem. Musée Teyler. 3. Kf. Kan. B. Kb.
— Hollandsche Maatschappij der Wettenschappen. 3. B. Kb.
Halle. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Naturforschende Gesellschaft. A. Kb.
— Kais. Leopoldino - Carolinische Akademie der Naturforscher. 3. A. Kb.
Hamburg. Verein für naturwissenschaftliche Unterhaltung. Kf. A. Kb.
Harrisburg (N. America). Geological Survey of Pennsylvania. B. Kb.
Heidelberg. Biblioteka Uniwersytetu. W.

Heidelberg. Physikalisch-medicinische Gesellschaft. A. Kb.
Helsingfors. Sällskapet pro fauna et flora fennica. 3. Kf. B. Kb.
— Finska Vetenskaps-Societeten. B. Kb.
— Geografiska Föreningen. B. Kb.
Innsbruck. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Ferdinandeum. 1. 2. 3. Ag. Kj. A. Kb.
Irkuck. Восточно-сибирскій Отдѣлъ имп. русск. географич. Общества. B. Kb.
Ithaca. (N. Y. U. S. N. A.). Cornell University. B.
— Journal of phisycal chemistry. B. Kb.
Jena. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Verein für thüringische Geschichte und Alterthumskunde. Kh. A.
— Jenaische Gesellschaft für Medicin u. Naturwissenschaft. A. Kb.
Kassel. Verein für Naturkunde. 3. A. Kb.
— Botanisches Centralblatt. A. Kb.
Kazań. Uniwersytet. B. Kb
— Société physico-mathématique à l'Université Impériale. 3. B. Kb.
— Redakcya „Uczenyja Zapiski“ na Uniwersytecie. 1. Kj.
Kijów. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Кіевское общество естевство-испытателей. 3.
— Rédaction de „Kijewskaja Starina“. 1. 2. Kj. Kan.
Kilonia. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Naturwissenschaftlicher Verein von Schleswig-Holstein. 3. Kf. Ag. A. Kb.
— Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte. 2. Kh. A.
Klausenburg. Siebenbürgischer Museum-Verein. 3.
Knin (Dalmacya). Staro-Hrvatska-Prosvjeta. Khs. Kan.
Kopenhaga. K. Danske Videnskabernes Selskab. W. Kb.
— Société royale des antiquaires du Nord. Khs. B.
— Société d'histoire naturelle. B. Kb.
Kołomyja. Muzeum Pokuckie. W.
Kórnik. Biblioteka Kórnicka. W.
Kraków. Archiwum krajowe. Kh. Kp.
— Archiwum aktów dawnych m. Krakowa. Kh. Kp. Khs. Kl.
— Biblioteka XX. Czartoryskich. W.

Kraków. Biblioteka Ks. Misyonarzy. 1. 2. Kh. Khs. Kl. Kj.
— Czytelnia alumnów książęco-biskupiego seminaryum. 2.
— C. k. Urząd górniczy okręgowy. Kf.
— Gabinet geologiczny U. J. 3. Kf. Ag. Kb.
— Gabinet historyi sztuki. U. J. Khs.
— Redakcya „Przeglądu powszechnego". 1. 2. Kh. Kl. Kj.
— Seminaryum filologiczne słowiańskie. U. J. 1. Kl. Kj. B.
— Seminaryum historyczne. U. J. 2. Kh. Khs. Kp. Kl.
— Stowarzyszenie nauczycielek. Kl.
— Towarzystwo lekarskie krakowskie. 3. Kf. Kan. Kb.
— Towarzystwo numizmatyczne. Khs. Kan.
— Towarzystwo rolnicze. B. Kb.
— Towarzystwo tatrzańskie. Kf. Kb.
— Towarzystwo techniczno-przemysłowe. 3. Kf. B. Kb.
— Zakład kliniczny. 3. Kb.
— „Architekt" Kb.
— „Kronika farmaceutyczna". Kb.
— „Ogrodnictwo". Kb.
— „Okólnik Tow. rybackiego". Kb.
— „Postęp okulistyczny". Kb.
— Biblioteka uczniów prawa U. J. 2. Kh. Kp.
— „Krytyka". W.
— „Czas". Kl. Kb. B.
— „Głos Narodu". Kl. Kb. B.
— „Nowa Reforma". Kl. Kb. B.
— Zakład anatomii porównawczej. B.
— Szkoła przemysłowa. W.

Królewiec. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Staatsarchiv. Kp. Khs.
— Alterthumgesellschaft „Prussia". A. Kb.
— Physikalisch-ökonomische Gesellschaft. 3. A. Kb.
— Altpreussische Monatsschrift. A.

Lancaster. The physical Reviev. B. Kb.

Lausanne. Société Vaudoise des Sciences naturelles. Kf. B. Kb.

Lavrence. (Kansas, U. S. A.) University of Kansas. B. Kb.

Leide. Rédaction des Archives d'étnographie. Kan. Kb.
— Universiteit. B. Kb.

Leoben. Czytelnia polskich akademików górniczych. Kf. Ag. B. Kb.
— Towarzystwo akademickie „Czarnohora“. Ag.
Liége. Uniwersytet. B. Kb.
— Société royale des sciences. B. Kb.
Lille. Société de Géographie. B.
Lima. Escuela especial de Ingenieros y de Minas. 3. B. Kb.
Linc. Verein der Techniker in Oberösterreich. A. Kb.
— Museum Francisco-Carolinum. 1. 2. 3. Ag. Kan. Khs. Kl. Kf. A.
Lipsk. K. Sächsische Gesellschaft der Wissenschaften. W.
— Museum für Völkerkunde. Kan. A. Kb.
— Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Naturforschende Gesellschaft. 3. A. Kb.
— Akadem. Verein „Unitas“. B. Kb.
— Literarisches Centralblatt. A. Kb.
— Beiblätter zu den Annalen der Physik. B.
Lizbona. Academia real das Sciencias. 1. 2. 3. Ag. Kj. B. Kb.
— Direcçao dos trabalhos geologicos de Portugal. Kf. Ag. B. Kb.
— Real Observatorio astronomico. B. Kb.
Londyn. British Museum. W. Kb.
— British Museum of natural history. B. Kb.
— British Association for the Advancement of Science. B. Kb.
— Antropological Institute. Kan. B. Kb.
— Chemical Society. B. Kb.
— Geological Society of London. 3. B. Kb.
— Physical Society. B. Kb.
— Zoological Society. Kf. B. Kb.
— Royal astronomical Society. B. Kb.
— Royal botanic Society. B. Kb.
— Royal geographical Society. Kf.
— Royal Museum. B. Kb.
— Royal Society. 3. Kb.
— The Royal Institution of Great Britain. B. Kb.
— „Nature“. B.
— „The Athaeneum«. B. Kb.
— „Science abstracts“. B. Kb.
Louvain. Université Catholique. 1. 2. 3. Kh. Ag. Kj. B. Kb.
— „La Cellule“. 3. B. Kb.

Löcse. Ungarischer Karpathen-Verein. Kf.
Lötzen. Literarische Gesellschaft „Masovia“. A. Kb.
Lubeka. Hansischer Geschichtsverein. 2. Kh. A.
Lublana. Rudolphinum. Kf. B. Kb.
Lucca. R. Accademia lucchese di scienze, lettere ed arti. B. Kb.
Lugdun. Bulletin historique du Diocèse de Lyon. B.
Lund. Uniwersytet. W. Kb.
— Société royale physiographique. B. Kb.
Lwów. Archiwum krajowe. W.
— Biblioteka c. k. Szkoły politechnicznej. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Biblioteka Ossolińskich. W.
— Czytelnia Akademicka. B. Kb.
— Kółko historyków. 2.
— Krajowa szkoła gospodarstwa leśnego. 3. Ag. Kf. B. Kb.
— Czasopismo techniczne. Kb.
— „Hodowca drobiu“ Kb.
— „Łowiec“. Kb.
— „Przegląd weterynarski“. Kb.
— „Rolnik“. Kb.
— „Sylwan“. Kb.
— Redakcya „Dziennika polskiego“. B. Kl. Kb.
— Redakcya „Gazety lwowskiej“. Kl. B. Kb.
— Redakcya „Gazety Narodowej“. B. Kb.
— Redakcya „Kwartalnika historycznego“. 1. 2. Kh. Khs. Kl. Kj. B.
— Redakcya „Muzeum“. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.
— Redakcya „Przeglądu“. Kl.
— Redakcya „Przeglądu sądowego i administracyjnego“. 2.
— Szkoła weterynarska. 3. B. Kb.
— Towarzystwo ludoznawcze. Kf. Kan. Kb.
— Towarzystwo Bratniej Pomocy słuchaczów Politechniki. 2. 3. Kb.
— Towarzystwo naukowe im. Szewczenki. W.
— Towarzystwo prawnicze. Kb.
— Zakład fizyczny c. k. Uniwersytetu. 3. Kf. Kb.
— Галицко-русска Матица. B. Kb.

Madison. (Wis. U. S. A.). Wisconsin Academy of Sciences, arts and letters. B. Kb.

Madryd. Real Academia de la historia. Kh. B.

— Comission del mapa geologico de España. B. Kb.

— Real Academia de ciencias morales y politicas. B.

— Sociedad Española de Historia natural. B. Kb.

— Universidad. B. Kb.

Marburg. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.

Marsylia. Bibliothèque de la faculté des Sciences. B. Kb.

Medyolan. R. Istituto lombardo di scienze e lettere. W.

— Archivio storico lombardo. B.

— Archivio di Stato. B.

— Biblioteca Ambrosiana. B. Kb.

— Società storica lombarda. B.

Melbourne. The public library of Victoria. B. Kb.

Mexico. Academia Mexicana de ciencias exactas fisicas y naturales. B. Kb.

— Museo Nacional. B. Kb.

— Observatorio meteorologico-magnetico central. B. Kb.

— Sociedad cientifica „Antonio Alzate“. 3. B.

— Sociedad Mexicana de Historia natural. B. Kb.

Milwauke (Wis. U. S. A.). Public Museum. B. Kb.

Minneapolis (U. S. A.). Minnesota Academy of Natural Sciences. 3.

Missoula (Mont. U. S. A.). The University of Montana. B.

Mitawa. Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst. Khs. Kh. B.

Modena. R. Academia delle scienze, lettere ed arti. B. Kb.

— R. Deputazione di storia patria per le provincie dell'Emilia. B.

— Società dei naturalisti. B. Kb.

Monachium. Akademie der Wissenschaften. W.

— Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.

— Historische Kommission bei der Akademie der Wissenschaften. A.

— Sybel's historische Zeitschrift. A.

— Chemische Gesellschaft. A.

Montevideo. Museo Nacional. B. Kb.

Montreal (Kanada). Royal Society of Canada. B. Kb.

— Société de numismatique et d'archéologie. B.

Moskwa. Ces. moskiewskie Towarzystwo archeologiczne. 1. 2. Kh. Kl. Kj.
— Rédaction de „Uczenyja Zapiski“. 1. 2. B. Kj. Kb.
— Muzeum Rumiancowa. B. Kb.
— Société Imp. des naturalistes. 3. B. Kb.
— Société d'antropologie. B.
— Observatoire magnétique et météorologique. Kf.
— Rédaction de „Russkij Archiv“. B.
— Етнографическій Отдѣлъ Импер. Общества любителей естествознанія, антропологіи и етнографіи. Kan. Kb.
— Московское психологическое Общество. B.
Mulhouse. Société industrielle de Mulhouse. B. Kb.
Münster i. W. K. Akademie. A. Kb.
— Westfälischer Provinzial-Verein für Wissenschaft und Kunst. 3. Khs. Kan. A. Kb.
Nancy. Académie de Stanislas. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.
— Société des sciences. B. Kb.
Neapol. Academia di scienze morali e politiche. B.
— Academia delle scienze fisiche e matematiche. 3. Kf. B. Kb.
— Biblioteca Nazionale. B. Kb.
— Deputazione neapolitana di storia patria. B.
— R. Sovraintendenza degli Archivi di Stato. B.
— Società di storia patria. B.
— Stazione zoologica. 3. B. Kb.
Neuchâtel. Société de Géographie. B. Kb.
Nev Haven (U. S. A.). Yale psychological Laboratory. B. Kb.
New York. Academy of Sciences. B. Kb.
— Academy of Medicine. B. Kb.
— The American Museum of Natural history. 3. B. Kb.
— American Geographical Society. B.
— American Mathematical Society. B. Kb.
Nieżin. Istoriko-fiłołogiczeskij Institut Kniazia Bezborodko. 1. 2. B.
Nowy Sącz. Kollegium OO. Jezuitów. W.
Norymberga. Germanisches Nationalmuseum. 2. Kh. A. Kb.
Odessa. Uniwersytet. B. Kb.
— Société des naturalistes de la nouvelle Russie. 3. Kan. B. Kb.

Ó-Gyalla. Bibliothèque de l'observatoire météorologique et magnetique de l'Institut royale météorologique. Kf. B.
Ołomuniec. Selský archiv. B.
Omsk. Société géographique. B. Kb.
Opawa. Czeskie gimnazyum. W.
— K. Franz Josefs-Museum für Kunst und Gewerbe. B. Kb.
Oxford. University Museum. B. Kb.
— Bodleian Library. B. Kb.
Padwa. Academia di scienze, lettere et arti. B. Kb.
— Società Veneto-Trentina di scienze naturali. 3. B. Kb.
Palermo. R. Accademia di Scienze, lettere e belle arti. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.
— Circolo matematico. 3. B. Kb.
— Società siciliana per la storia patria. Kb. Kl. Kh. Khs. B.
Para (Brazylia). Museu Paraense. B. Kb.
Parma. Deputazione di storia patria per le provincie di Parma e Piacenza. B.
Paryż. Institut de France: Académie des Sciences. 3. Kf. Kan. Ag. B.
— Institut de France: Académie des inscriptions et belles lettres. 1. Kl. Kj. B.
— Institut de France: Académie des Sciences morales et politiques. 2. Kh. Khs. Kb. B.
— Association française pour l'avancement des sciences. B. Kb.
— Biblioteka polska. W.
— Bibliothèque Nationale. B. KB.
— École nationale des chartes. B
— Gazette archéologique. B. Kb.
— Gazette des beaux-arts. B.
— Institut Pasteur. B. Kb.
— „La Nature". B. Kb.
— Ministère de l'instruction publique. W.
— Museum d'histoire naturelle. 3. Kf. Kan. B. Kb.
— Société nationale des Antiquaires de France. Khs.
— Société d'antropologie. Kan. B. Kb.
— Société astronomique. B. Kb.
— Société centrale d'horticulture. 3. Kf. B. Kb.
— Société entomologique de France. 3. Kf. B. Kb.

Paryż. Société géologique de France. 3. Kf. B. Kb.
— Société d'histoire diplomatique. B.
— Société mathématique de France. B. Kb.
— Société française de physique. 3. B. Kb.
— Société zoologique de France. Kf. B. Kb.
— La Revue. B. Kb.
— Revue de deux mondes. B. Kb.
— Revue de la Science Nouvelle. B.
— Revue critique d'histoire et de littéráture. A.
— Revue française. B. Kb.
— Revue générale des sciences pures et appliquées. B. Kb.
— Association pour l'enseignement des sciences anthropologiques B.

Petersburg. Akademia nauk. W.
— Ces. biblioteka publiczna. W.
— Redakcya „Kraju" W.
— Rédaction du Journal du Ministére de l'instruction publique. 2. Kp. Kh. Khs. Kl.
— Uniwersytet. 1. 2. 3. Kf. Kh. Kj. Kl. B. Kb.
— Instytut medycyny doświadczalnej. 3. B. Kb.
— Археографическая Коммисія. 2. Kp. Kl. Khs. B. Kb.
— Общество любителей древней писменности. 1. Kl. Kj.
— Имп. Русск. Географ. Общество. Kf. Kan. B.
— Физическое Общество. B. Kb.
— Антропологическое Общество. B. Kb.
— Ogród botaniczny. 3. Kf. B. Kb.
— Comité géologique. 3. Kf. Ag. B. Kh.
— Археологическій Институтъ. Kan. B.
— Имп. минералогическое Общество. 3. B. Kb.
— Société de l'ancienne littérature. A.
— Rédaction de „Swêt". Kan.
— Книжный Вѣстникъ. B.
— Rédaction de „Искусство и художественная промышленность". Khs. B. Rocz. Kb.
— „Les trésors d'Art en Russie". B. Khs.

Pietermaritzbourg. Government Geologist, Surveyor General's Office. B. Kb.

Pisa. R. Università. B. Kb.

— Società Toscana di scienze naturali. 3. Kf. B. Kb.

— Reg. Scuola normale superiore. B. Kb.

— Biblioteca della Scuola Normale. B.

— Il Nuovo Cimento. B. Kb.

Podgórze. Przewodnik ceramiczny. Kb.

Pola. K. u. k. Marine- Technisches Comité. A. Kb.

Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W.

— „Kuryer Poznański". Kl. B.

— „Dziennik Poznański" Kl. B. Kb.

— Königl. Staatsarchiv. A. Kh. Kp.

Praga. Akademia im. ces. Franciszka Józefa. W.

— Česka společnost nauk. W.

— Biblioteka Uniwersytetu. 1. 2. 3. B.

— Czeskie Archiwum ziemskie. Kh. Kp. B.

— Společnost přatel starožitnosti českych. Kan. Kh.

— Jednota českich matematiků. 3. B. Kb.

— Redakcya czasopisma „Krok". 1. 2. Kp. Kl. Kj. B.

— Redakcya „Listu filologickych". 1. Kl. Kj. B.

— „Česki Lid". Kan.

— Česky Časopis historycký. Kh.

— Historycký Seminář. Kh.

— »Véstnik slovenských starožitnosti". Kan. B. Kb.

— Narodopisné Muzeum česko-slowanské. Kan.

— „Slovanský Prêhled". B. Kb.

— Časopis Lekařů českých. B. Kb.

— Lese- und Redehalle der deutschen Studenten. A. Kb.

— Museum Kralostvi Českeho. 1. 2. 3. Khs. Kh. Kan. B.

Preszburg. Orvos természettudomanyi Egyesület. B. Kb.

Princeton (N. Jersey U. S. A.). The american Journal of Archeology. B.

Przybram. Czytelnia polska akademików górniczych. Kf. Kb.

— Tow. ruskich akademików górniczych „Watra". Ag.

Raigern (pod Bernem mor.). Redakcya „Studien und Mittheilungen". B. Kb.

Rapperswyl. Muzeum Narodowe. W. Kb.
Rio-Janeiro. Observatoire. 3. B. Kb.
Rjeka (Fiume). Naturwissenschaftlicher Club. B.
Rostock. Biblioteka Uniwersytetu A. Kb.
Rovereto. J. R. Accademia di scienze, lettere ed arti degli agiati B. Kb.
Ryga. Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde der Ostseeprovinzen. 2. Kp. Kh. Khs. A.
— Arconia. 3. B. Kb.
Rzym. Reale Accademia dei Lincei. W.
— Accademia di conferenze storico-giuridiche. Kp. Kh. B.
— Accademia pontificia dei nuovi Lincei. B. Kb.
— Archivio segretto della Santa Sede. Kh. B.
— Biblioteca Vaticana. 2. Kp. Kh. B.
— Biblioteca Casanatense. B. Kb.
— Biblioteca Vittorio Emmanuele. B. Kb.
— École de Rome. B.
— Istituto di diritto Romano. B.
— Rasegna delle scienze geologiche. Ag. B. Kb.
— „La Cultura“. Rivista di scienze, lettere ed arti. B. Kb.
— R. Comitato geologico d'Italia. B. Kb.
— Specola Vaticana. 3.
— Società italiana d'antropologia. B. Kb.
— R. Società Romana di storia patria. Kl. Kp. Kh. Khs. B.
— Società geologica italiana. B. Kb.
— Società geografica italiana. B. Kb.
San Francisco. Academy of Sciences. B. Kb.
Santiago. Biblioteka Uniwersytetu. B. Kb.
San José. Museo Nacional. B. Kb.
Saint Louis. (M. O. U. S.). Academy of Sciences. 3. B. Kb.
Sassari. Studi Sassaresi. B. Kb.
Schwerin. Verein für Meklenburgische Geschichte. Kh. A. Kb.
Sarajevo. Zemaljski Muzej za Bosnu i Hercegowinu. W.
Siena. R. Accademia dei fisiocratici. 3.
Soalheira (Portugalia). „Broteria“. B.
Spalato. Museo Archeologico. Khs.

Sredec (Sofia). Bułgarsko knižowno drużestvo. 1. Kj. Kl. Khs. B. Kb.

Stanisławów. Filia „Proświty". Kan.

Stockholm. Kongl. Svenska Vetenskaps-Akademien. W.

— Geologiska Föreningen. Kf. Ag. B. Kb.

— Kongl. Vitterhets-Historie-och-Antikvitets-Akademien. B. Kb.

— Nordiska Museet. 1. 2. Kj. Kl. Kh. Khs. Kp. B. Kb.

— Société d'antropologie A.

— Sv. Sällskapet för Antropologi och Geografi. B. Kb.

— Svenska Turistföreningen. B. Kb.

Strassburg. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.

— Commission für die geologische Landesuntersuchung von Elsass-Lothringen. 3. Kf. Ag. A. Kb.

— Société des Sciences, agriculture et arts de la Basse Alsace. B. Kb.

Sydney. Australian Museum. B. Kb.

— Geological Survey of New-South-Wales. Departement of mines. 3. Ag. B. Kb.

— Royal Society of New-South-Wales. B. Kb.

— Australian Association for the advancement of science. B. Kb.

Tyflis. Commission archéologique. B.

— Société archéologique. B.

Tylża. Tevynes Sargas. B.

Tôkyô. The imperial University. B. Kk.

Torino. R. Accademia delle Scienze. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.

— Deputazione sopra gli studi di storia patria. B.

— Società di archeologia e belle arti. B. Kb.

— Revue des mathematiques. B.

Toronto (Kanada). The Canadian Institute. 1. 2. 3. Kj. B. Kb.

Toruń. Towarzystwo przyjaciół nauk. W.

— Towarzystwo naukowe. B. Kb.

— Copernicus-Verein für Kunst und Wissenschaften. Kh. Kl. A. Kb.

Toulouse. Académie des Sciences, belles-lettres et inscriptions. 1. 2. Kj. B. Kb.

— Société des sciences physiques et naturelles. B. Kb.

Troickosawsk (Syberya). Société géographique. B. Kb.

Tromsö (Norwegia). Museum. 3. Kf. B. Kb.
Trondjem. Kgl. norske Videnskabers Selskabs. B. Kb.
Tufts (U. S. A.). College Mass. B. Kb.
Turciansky Sv. Martin. Museálna Slovenska Spolecnost. 1. 2. 3. Kf. Kan. B. Kb.
— Redakce „Slovenskych Pohladov". 1. Kj. Kan. B. Kb.
Tybinga. Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— „Der Naturforscher". A. Kb.
Upsala. Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Svenska Landsmaelen. 1. Kj. Kl. Khs. B. Kb.
— Société royale des Sciences. B. Kb.
Utrecht. Rijks-Universiteit. B. Kb.
— Institut royal météorologique. B. Kb.
Warszawa. Biblioteka Krasińskich. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Biblioteka Ord. Zamoyskich. Kl.
— Czytelnia naukowa. 1. 2. 3. Kj.
— Komitet Kasy imienia Mianowskiego. W.
— Pracownia fizyczna. 3. Kf.
— „Przegląd filozoficzny". B.
— Redakcya „Biblioteki Warszawskiej". W.
— Redakcya „Gazety polskiej". Kl.
— Redakcya „Kuryera codziennego". Kl.
— Redakcya „Kuryera warszawskiego". Kl.
— Redakcya „Pamiętnika fizyograficznego". 3. Kf.
— Redakcya „Prac filologicznych". 1. Kj. Kl. Kan.
— Redakcya „Prac matematyczno-fizycznych". 3.
— Redakcya „Słowa". Kl.
— Redakcya „Słownika geograficznego" Kf. Kan.
— Redakcya „Wieku". Kl.
— Redakcya „Wisły". Kl. Kan.
— Redakcya „Wszechświata". 3. Kf.
— Towarzystwo lekarskie. 3.
— Towarzystwo ogrodnicze. B. Kb.
— Ежегодникъ по геологіи и минералогіи Россіи. B.
— „Chemik polski". B. Kb.
— „Książka". W.

Warszawa. „Gazeta lekarska“. B.
— Centralna Stacya meteorologiczna przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. 3. Kb. B. Rocznik.
Washington. Antropological Society. B. Kb.
— Smithsonian Institution. W.
— Surgeon general's Office. 3. B. Kb.
— National Academy of Sciences. B. Kb.
— United States Bureau of Education. B. Kb.
— United States Geological Survey. 3. Kf. Ag. B. Kb.
Wenecya. Archivio di Stato. Kh. B.
— Biblioteca S. Marco. B. Kb.
— R. Istituto Veneto di Scienze, lettere ed arti. W.
— R. Deputazione di storia patria. B.
Wiedeń. K. Akademie der Wissenschaften. W.
— K. u. k. Kunsthistorisches Hofmuseum. Khs.
— Administrative Bibliothek des k. k. Ministeriums des Innern. W.
— K. k. Archiv der ehemaligen Hofkammer. W.
— Institut für österreichische Geschichtsforschung. 2. Kh. A.
— K. k. Haus- Hof- und Staatsarchiv. 2. Kh. A.
— Seminaryum filol. słowiańskiej. 1. 2. Kl. Kj. Kan. A.
— K. k. Naturhistorisches Hofmuseum. 3 Kf. Kan. A.
— K. k. Statistische Central-Commission. W.
— K. k. Technische Hochschule. 3. Khs. Kf. Ag. A.
— Biblioteka Uniwersytetu. W.
— Geographisches Institut an der Universität. Kf. Ag.
— K. u. k. Militär-Geographisches Institut. Kf. Ag. A. Kb.
— K. k. österr. Gradmessung-Bureau. 3. Kf.
— K. k. Hofbibliothek A.
— Ognisko. A. Kb.
— Oesterreichisch-ungarische Revue. A. Kb.
— Oesterr. Museum für Kunst und Industrie. A.
— Zoologisch-Botanische Gesellschaft. A. Kb.
— Verein zur Verbreitung naturwissenschaftlicher Kenntnisse. A. Kb.
— K. k. Centralcommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst und histor. Denkmale. A.

Wiedeń. Gesellschaft für Sammlung und Conservirung von Kunst- u. histor. Denkmälern zur Geschichte des Judenthums. A.
— K. k. Finanz-Ministerium. A. Kb.
— Zeitschrift für die landwirthschaftlichen Versuchswesen in Oesterreich. A. Kb.
— K. k. Hochschule für Bodencultur. A. Kb.
— Abgeordnetenhaus. A. Kb.
— K. k. Ministerium für Cultus und Unterricht. A. Kb.
— K. k. Geologische Reichsanstalt. 3. Kf. Ag. A. Kb.
— K. k. Naturhistor. Hofmuseum (Anthrop.-ethnograph. Abteilung). Kan. Kb. A.

Wiesbaden. Nassauischer Verein für Naturkunde. 3. A. Kb.
— Verein für nassauische Alterthums- und Geschichtsforschung. 2. Kh. Kp. A. Kb.

Wilno. Wilenskaja Kommisja dla razbora drewnich aktow. Kh. Kl.

Wolfenbüttel. Herzogliche Bibliothek. A. Kb.

Wrocław. Schlesisches Museum für Kunstgewerbe u. Alterthümer. W.
— Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Seminaryum filologii słowiańskiej. 1. Kj. Kl. Kan. B.
— Schlesische Gesellschaft für vaterländische Cultur. 3. Ag. B.
— Verein für die Geschichte und Alterthum Schlesiens. 2. Kh. Khs. Kp. A. Kb.
— Verein für vaterländische Cultur Schlesiens. Kl. A. Kb.

Würzburg. Biblioteka Universytetu. A. Kb.

Zagrzeb. Jugoslavenska Akademia znanosti. W.
— Hrvatsko naravoslowno družtwo. Kan. B. Kb.
— Hrvatsko archeologicko družtwo. Kan. B. Kb.

Zakopane. Muzeum Tatrzańskie im. Chałubińskiego. Kf. Ag. Khs. B.

Zgorzelice. Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften. 1. 2. Khs. Kl. Kj. A. Kb.

Zürich. Naturforschende Gesellschaft. A. Kb.
— Biblioteka Uniwersytetu. A. Kb.
— Allgemeine Schweizerische Gesellschaft für die gesammten Naturwissenschaften. A. Kb.
— Schweizerisches Landesmuseum. B. Kb.

VII.

SPRAWOZDANIE

ZE STANU I UŻYCIA FUNDUSZÓW

W ROKU 1903.

(8 tablic).

Tablica I.

Zestawienie rachunków za rok 1903.

Fundusz obrotowy (wspólny).

PRZYCHÓD.

Preliminowano Szczegółowo K.	h.	Preliminowano Razem K.	h.	Przedmiot	Wpłynęło Szczegółowo K.	h.	Wpłynęło Razem K.	h.
				I. Dotacye.				
40000	—			Uposażenie ze Skarbu Państwa . . .				
52000	—			» z funduszu krajowego . .				
1000	—			Zasiłek gminy miasta Krakowa . . .				
		93000	—				93000	—
		13200	—	**II. Odsetki.**				
				Od funduszu żelaznego	9393	30		
				» » obrotowego	3647	16	13040	46
		2500	—	**III. Sprzedaż publikacyj.**				
				Od księgarni Spółki Wydawn. polsk.			3598	61
		2000	—	**IV. Dochody różne.**				
				Zwrot z funduszu im. Majera	—	—	2000	—
				V. Na cele Wydziału I i II.				
1000	—			Dochód z domu Wereszczyńskiego w Szczawnicy	1000	—		
362	—			Odsetki od funduszu Brodczakowej .	362	—		
1556	—			» » » Waltera . . .	1556	—	2918	—
		2918	—					
		113618	—	**Przewyżka dochod. nad prelimin. wynosi K. 939·07**			114557	07

ROZCHÓD.

Preliminowano Szczegółowo K.	h.	Preliminowano Razem K.	h.	Przedmiot	Wydano Szczegółowo K.	h.	Wydano Pozycye K.	h.	Wydano Kategorye K.	h.	Przekroczenie K.	h.	Oszczędność K.	h.
				I. Wydatki administracyjne.										
17486	—			1. Płace i wynagrodzenia . . .			16366	69					1119	31
2400	—			2. Dyety			2408	52			8	52		
2630	—			3. Kancelarya i ekspedycya:										
				Potrzeby kancelaryjne	571	09								
				Druki administracyjne	142	50								
				Litografowanie okólników. . . .	367	40								
				Porta i frachty	2112	47								
				Oprawy ozdobne dla Najj. Pana itd.	105	20	3298	66			668	66		
1800	—			4. Opał i światło:										
				Oświetlenie	536	60								
				Zakupno węgli	1638	50	2175	10			375	10		
				5. Porządki domowe i wydatki nieprzewidziane:										
2000	—			Drobne wyd. na porządki domowe	644	63								
				Roboty stolarskie	75	—								
				» ślusarskie	56	10								
				» blacharskie	142	39								
				Naprawa dachu	590	90								
				Koszta prawne	435	—								
				Abonament telefonu	35	—								
				Wieńce i nabożeństwa żałobne . .	50	—								
				Wynagrodzenia dodatkowe . . .	855	—	2884	02			884	02		
584	—	26900	—	6. Ciężary domowe			642	27	27775	26	58	27		
											1994	57	1119	31
				II. Wydatki naukowe.										
1000	—			7. Biblioteka:										
				Zakupno książek	429	25								
				Oprawy	740	20	1169	45			169	45		
700	—			8. Rocznik:										
				Druk			1226	50			526	50		
1000	—			9. Sprawozdania:										
				Biuletyn: Honorarya	157	02								
				» druk	1781	19								
				» rozsyłka	1075	82								
				Sprawozdania (polskie) druk . . .	1120	69	4134	72			3134	72		
2300	—			10. Biblioteka pisarzy polskich:										
				Honorarya	1453	78								
				Druk	1808	54	3262	32			962	32		
3600	—			11. Subwencye na dzieła obszerniej.									3600	—
3000	—			12. » » Bibliografią pols.			3400	—			400	—		
1200	—			13. » » wydawn. przekładów pisarzy greckich i łacińskich									1200	—
1000	—			14. Dotacya funduszu im. Majera . .			1000	—						
37918	—			15. » Wydziału I-go i II-go .			37918	—						
35000	—	86718	—	16. » » III-go . . .			35000	—	87110	99				
		113618	—						114886	25	7187	56	5919	31

Tablica II.

Zestawienie rachunków za rok 1903.

Fundusze Wydziałów.

A) WYDZIAŁ I i II.

Preliminowano					Wydano				Przekroczenie		Oszczędzono	
Szczegółowo		Razem										
K.	h.	K.	h.		K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
		7250	—	1. **Publikacye Wydziału I.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	4483	21						
				Honorarya	2325	20						
				Rewizya językowa	400	—						
				Druk i broszurowanie . .	5374	72	12583	13	5333	13		
7250	—											
400	—[3])	7650	—	2. **Publikacye Wydziału II.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	2707	40						
				Honorarya	2622	—						
				Rewizya językowa	400	—						
				Druk i broszurowanie . .	3366	80	9096	20	1446	20		
		5556	—	3. **Komisya historyi sztuki.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	1793	44						
				Honorarya	1415	62						
				Wynagrodzenie Sekretarza	600	—						
				Reprodukcye i odpisy . .	827	38						
				Druk i broszurowanie . .	1110	92	5747	36	191	36		
2000	—											
220	59[1])	2220	59	4. **Komisya literacka.**								
				Honorarya	236	50						
				Druk i broszurowanie . .	3277	27	3513	77	1293	18		
		7662	—	5. **Komisya historyczna.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	1285	43						
				Koszta przepisywania . .	573	84						
				Honorarya	1369	—						
				Wynagr. Dyrekt. Wydawn.	800	—						
				Druk i reprodukcye . . .	1341	27	5369	54			2292	46
3000	—											
2000	—[1])	5000	—	6. **Komisya prawnicza.**								
				Honorarya	650	—						
				Koszta administracyjne . .	127	—						
				Odpisy	320	—						
				Druk	450		1547	—			3453	—
		2000	—	7. **Komisya językowa.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	557	97						
				Honorarya	350	—						
				Sekretarz	200	—						
				Druk	1960	30	3068	27	1068	27		
		1200	—	8. **Sekretarz Wydziału I.**			1200	—				
		1200	—	9. **Sekretarz Wydziału II.**			840	—			360	—
		400	—[4])	10. **Korekta.**			400	—				
		40138	59[2])				43365	27	9332	14	6105	46

[1]) Z oszczędności z 1902 roku K. 2220.59.
[2]) W tem preliminowane K. 37918 — i powyższe K. 2220.59.
[3]) Przeniesiono z dotacyi na korektę.
[4]) Resztę przeniesiono na dotacyę Publik. Wydz. II.

B) WYDZIAŁ III.

Preliminowano					Wydano				Przekroczenie		Oszczędzono	
Szczegółowo		Razem										
K.	h.	K	h.		K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
		23000	—	1. **Publikacye Wydziału.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	17140	51						
				Honorarya . , ...	3761	—						
				Rewizya językowa	600	—						
				Druk i broszurowanie . .	15483	33						
				Tablice i ryciny	1151	86	38136	70	15136	70		
5200	—											
10000	—[1])	15200	—	2. **Komisya fizyograficzna.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	2201	70						
				Wycieczki naukowe . . .	2000	—						
				Honorarya	295	—						
				Potrzeby sekcyi meteorologicznej	750	—						
				Druk »Sprawozdań« . . .	4413	43						
				Muzeum:								
				Zakupno przedmiotów muzealnych	428	75						
				Utrzymanie	2020	—						
				Porządkowanie	2132	—						
				Kustosz	800	—						
				Wynagrodzenie Sekretarza	600	—	15640	88	440	88		
		5000	—	3. **Komisya antropologiczna.**								
				Przekroczenie z 1902 r. . .	888	04						
				Honorarya	446	—						
				Druk wydawnictw	3777	58						
				Tablice i rysunki	455	66						
				Muzeum:								
				Kustosz	920	—						
				Wynagrodzenie Sekretarza	400	—						
				Utrzymanie	108	52	6995	80	1995	80		
		1200	—	4. **Sekretarz Wydziału III.** .			1200	—				
		600	—	5. **Korekta wydawnictw** . .			600	—				
		45000	—				62573	38	17573	38	—	—

[1]) Przeniesiono z nadzwyczajnej dotacyi państwowej.

Przekroczenie z końcem roku 1903	K.	h.
W wydatkach administracyjnych (wspólnych) .	875	26
» naukowych («) .	5192	99
» Wydziału I i II	9332	14
» » III	17573	38
Razem . .	32973	77

Oszczędność z końcem roku 1903	K.	h.
W dochodach (nadwyżka nad preliminarz) . .	939	07
W wydatkach naukowych (wspólnych) . . .	4800	—
» Wydziału I i II . . . . , . .	6105	46
Razem . .	11844	53

Tablica III.

Zestawienie rachunków za rok 1903.

Fundusze osobne.

I. Fundusze na wydawnictwa i badania naukowe.

1. Fundusz Atlasu geologicznego.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	6682	36	Druk i broszurowanie	—	—	1953	16
Subwencya krajowa za 1903	—	—	5000	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	10142	15
Narosłe odsetki	—	—	412	95					
			12095	31				12095	31

2. Fundusz Bełzy.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	12200	—	5381	34	Druk i honoraryum	—	—	851	56
Kupony za 1903	—	—	487	20	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	5240	67
Narosłe odsetki		—	223	69	oraz 4% oblig. poż. kraj. galic.	4400	—	—	—
					« 4% list. zast. galic. Banku hip.	3800	—	—	—
					« 4% « « « Tow. kred. ziemsk.	4000	—	—	—
	12200	—	6092	23		12200	—	6092	23

3. Fundusz Brodczakowej.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	9200	—	86	80	Wypłacono Komisyi historycznej	—	—	362	—
Kupony za 1903	—	—	366	40	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	91	20
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	8000	—	—	—
					« 4% obligacye poż. kraj. gal.	1000	—	—	—
					« 4% listy zast. galic. Banku hipot.	200	—	—	—
	9200	—	453	20		9200	—	453	20

4. Fundusz Edwarda Czabana.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	126400	—	10310	64	Wydano na druk	—	—	1952	25
Kupony i narosłe odsetki	—	—	5266	84	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	13625	23
					oraz 4% listy zast. galic. Tow. kred. ziem.	126400	—	—	—
	126400	—	15 77	48		126400	—	15577	48

5. Fundusz Curzydły.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	80000	—	5023	66	Wydano oblig. propin. galic.	74000	—	—	—
Kupony za 1903	—	—	3263	—	Wydatki na wydawnictwa	—	—	3110	—
Narosłe odsetki	—	—	177	90	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	5380	36
Otrzymano nadwyżkę przy wym. wylos. papierów			25	80	oraz 4% listy Banku kraj. . . . 56700·—	—	—	—	—
« 4% Listy Banku krajowego	50700	—			« 4% « Tow. kred. ziem. . . 25000·—	81700	—	—	—
« 4% « Tow. kred. ziem.	25000	—							
	155700	—	8490	36		155700	—	8490	36

6. Fundusz Ekspedycyi Rzymskiej.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	82	03	Dyety i koszta podróży	—	—	3210	—
Otrzymane zasiłki	—	—	7583	90	Przeniesiono 5% od dochodu do fund. obrotowego	—	—	231	59
Narosłe odsetki	—	—	135	88	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	4360	22
	—	—	7801	81		—	—	7801	81

7. Fundusz na inwentaryzacyę zabytków.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	479	43	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	498	80
Narosłe odsetki	—	—	19	37					
	—	—	498	80		—	—	498	80

8. Fundusz ks. Jakubowskiego (II-gi).

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	20800	—	175	58	Wydano na wydawnictwa	—	—	400	—
Kupony za 1903	—	—	828	96	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	611	93
Narosłe odsetki	—	—	7	39	oraz 4% listy zast. galic. Tow. kred. ziem.	15200	—	—	—
					« 4% « Banku krajowego	5600	—	—	—
	20800	—	1011	93		20800	—	1011	93

9. Fundusz na Katalog rękopisów.

Przedmiot (Przychód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot (Rozchód)	Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Przeniesiono z nadzw. dotacyi państwowej			3740	90	Wydano			300	—
Narosłe odsetki			141	17	Pozostałość 31 grudnia 1903			3582	07
			3882	07				3882	07

Tablica IV.

10. Fundusz na wydawnictwo »Vaticana«.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Przeniesiono z nadzwycz. dotacyi państwowej			14000	—	Pozostałość 31 grudnia 1903			14565	60
Narosłe odsetki			565	60					
			14565	60				14565	60

11. Fundusz Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Złożone			4500	—	Wydano			400	—
Narosłe odsetki			21	09	Pozostałość 31 grudnia 1903			4121	09
			4521	09				4521	09

12. Fundusz Konstantego Kmity.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	30000	—	—	—	Awans z dnia 1 stycznia 1903	—	—	524	57
Otrzymano za kupony w 1903	—	—	1200	—	Narosłe odsetki	—	—	—	78
					Pozostałość 31 grudnia 1903			674	65
					oraz 4% listy galic. Banku hipot.	30000	—	—	—
	30000	—	1200	—		30000	—	1200	—

13. Fundusz im. Kolberga.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	3649	75	Pozostałość 31 gruduia 1903	—	—	3797	21
Narosłe odsetki	—	—	147	46					
			3797	21				3797	21

14. Fundusz hr. Konstantego Przezdzieckiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	4734	11	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	4925	35
Narosłe odsetki	—	—	191	24					
			4925	35				4925	35

15. Fundusz im. hr. Janusza Roztworowskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałrść 1 stycznia 1903	—	—	1731	34	Wypłacono za prace do Słownika Polskiego	—	—	2435	60
Narosłe odsetki	—	—	24	70					
Przeniesiono do funduszu Bełzy	—	—	679	56					
			2435	60				2435	60

16. Fundusz Waltera.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	40000	—	804	—	Wypłacono koszta	—	—	20	—
Otrzymano za kupony	—	—	1592	—	Przeniesiono do funduszu obrotowego	—	—	1556	—
					Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	820	—
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	40000	—	—	—
	40000	—	2396	—		40000	—	2396	—

17. Fundusz Bolesława Wołodkowicza.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	3127	90	Przeniesiono 5% od dochodu do fund. obr.	—	—	7	77
Złożono	—	—	800	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	4075	53
Narosłe odsetki	—	—	155	49					
			4083	30				4083	30

18. Fundusz na wydawnictwo dzieł Kopernika.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Awans z dniem 31 grudnia 1903	—	—	7449	02	Awans z dniem 1 stycznia 1903	—	—	7159	76
					Narosłe odsetki	—	—	289	26
			7449	02				7449	02

19. Fundusz Michała Zieleniewskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	22190	64	1399	51	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	2371	12
Otrzymano za kupony	—	—	900	—	oraz 4½% Listy Banku hipotecznego	20000	—	—	—
Narosłe procenta	304	—	71	61	i 2 książeczki kasy oszcz. m. Krakowa	2494	64	—	—
	22494	64	2371	12		22494	64	2371	12

II. Fundusze na nagrody.

1. Fundusz Augustynowicza.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	25086	14	Poszukiwania archiwalne	—	—	880	—
Narosłe odsetki	—	—	996	56	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	25202	70
			26082	70				26082	70

Tablica V.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
2. Fundusz Barczewskiego.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	100852	18	4731	—	Wydano wylos. 4½% Listy Banku krajowego	20000	—	—	—
Kupony za 1903	—	—	4435	—	Wypłacono nagrody	—	—	4500	—
Otrzymano przy wylos. papierach	—	—	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	4865	20
» kupione 4% Listy Banku krajowego	20000	—	199	20	oraz 4½% Listy Banku krajowego 60600·—	—	—	—	—
Narosłe procenta na książeczce	38	86	—	—	» 4% » » » 40200·—	—	—	—	—
					i książeczka Galic. Kasy Oszczęd. 91·04	100891	04	—	—
	120891	04	9365	20		120891	04	9365	20
3. Fundusz Bieleckiego.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	3600	—	509	03	Wypłacono nagrody	—	—	720	—
Kupony za 1903	—	—	143	80	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	355	83
Wniesione przez Arcybractwo Miłosierdzia	—	—	423	—	oraz 4% oblig. poż. kraj. galic.	2200	—	—	—
					» 4% listy galic. Banku hipot.	400	—	—	—
					» 4% » » Tow. kred. ziem.	1000	—	—	—
	3600	—	1075	83		3600	—	1075	83
4. Fundusz ks. Jakubowskiego (I-szy).									
Pozostałość 1 stycznia 1903	17600	—	2220	49	Wydano wylos. 4½% Listy Banku krajowego	12200	—	—	—
Kupony za 1903	—	—	772	02	Wypłacono nagrodę	—	—	1200	—
Otrzymano przy wymianie wylosow. papierów	—	—	71	10	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	1863	61
» 4% Listy Banku krajowego	12200	—	—	—	oraz 4½% listy Banku krajowego	2600	—	—	—
					» 4% » galic. Tow. kred. ziem.	2400	—	—	—
					» 4% » » Banku krajowego	12600	—	—	—
	29800	—	3063	61		29800	—	3063	61
5. Fundusz ks. Biskupa Krasińskiego.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	20200	—	3756	96	Wypłacono za druk wydawnictwa	—	—	481	—
Kupony za 1903	—	—	804	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	4079	96
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	20000	—	—	—
					» 4% oblig. poż. kraj. galic.	200	—	—	—
	20200	—	4560	96		20200	—	4560	96
6. Fundusz Kretkowskiego (I-szy).									
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	565	96	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	588	82
Narosłe odsetki	—	—	22	86					
	—	—	588	82		—	—	588	82
7. Fundusz Kretkowskiego (II-gi).									
Pozostałość 1 stycznia 1903	1336	78	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903:				
Narosłe odsetki	53	98	—	—	Książeczka Kasy Oszczędności m. Krakowa	1390	76	—	—
	1390	76	—	—		1390	76	—	—
8. Fundusz im. Kopernika.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	1000	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	1200	—
Wniesione przez gminę m. Krakowa	—	—	200	—					
	—	—	1200	—		—	—	1200	—

9. Fundusz Lindego.

Przedmiot	Rubli		Walory K.	h.	Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rubli		Walory K.	h.	Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903 . . . rubli	6205	21			73	47	Wydano gotówkę dla złożenia na książeczkę . . . rubli	109	21			78	03
Kupony za 1903 »	104	—			308	22	Wydano 4½% listów zast. polsk. »	800	—			—	—
Narosłe odsetki »	—	—			3	87	Pozostałość 31 grudnia 1903 . . »	—	—			307	53
Otrzymano książeczkę Kasy Oszczędności			2424	53	—	—	oraz 5% listy m. Warszawy . «	5400	—			—	—
							» książeczka Kasy Oszczędności m. Krakowa			2424	53		
	6309	21	2424	53	385	56		6309	21	2424	53	385	56

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
10. Fundusz ks. Lubomirskiego.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	21837	49	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	24784	18
Otrzymano od ks. Maryi Lubomirskiej	—	—	2000	—					
Narosłe odsetki	—	—	946	69					
	—	—	24784	18		—	—	24784	18
11. Fundusz JExc. Majera.									
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	1000	—	Zwrócono do funduszu obrotowego	—	—	2000	—
Uposażenie z funduszów Akademii	—	—	1000	—					
	—	—	2000	—		—	—	2000	—

Tablica VI.

12. Fundusz Radwańskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	633	80	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	660	—
Rata z funduszu obrotowego	—	—	26	20					
	—	—	660	—		—	—	660	—

13. Fundusz Warschauera.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	8000	—	4606	42	Przeniesiono do funduszu obrot. 5% dochodu	—	—	25	42
Kupony za 1903	—	—	318	72	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	5089	46
Narosłe odsetki	—	—	189	74	oraz 4% oblig. poż. kraj. galic.	400	—	—	—
					» 4% listy galic. Banku hipot.	1200	—	—	—
					» 4% » » Tow. kred. ziem.	6400	—	—	—
	8000	—	5114	88		8000	—	5114	88

14. Fundusz A. Sz.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Otrzymano 4½% Listy miasta Warszawy Rubli	12000	—	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903				
					4½% Listy miasta Warszawy . . . Rubli	12000	—	—	—
	12000	—	—	—		12000	—	—	—

III. Fundusze stypendyjne.

1. Fundusz Drybuszewskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	2696	10	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	2805	02
Narosłe odsetki	—	—	108	92					
	—	—	2805	02		—	—	2805	02

2. Fundusz Katarzyńskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	42800	—	1480	34	Wypłacone stypendya	—	—	1692	—
Kupony za 1903	—	—	1755	56	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	1543	90
					oraz 4½% listy Banku krajowego	10000	—	—	—
					» 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	32200	—	—	—
					» 4½% listy Banku hipot.	400	—	—	—
					» 4% oblig. poż. kraj. galic.	200	—	—	—
	42800	—	3235	90		42800	—	3235	90

3. Fundusz Konarskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	16800	—	859	90	Wypłacone stypendya	—	—	648	—
Kupony za 1903	—	—	679	92	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	891	82
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	10400	—	—	—
					» 4½% listy Banku krajowego	2000	—	—	—
					» 4% listy galic. Banku hipot.	3400	—	—	—
					» 4% » » » krajowego	1000	—	—	—
	16800	—	1539	82		16800	—	1539	82

4. Fundusz im. Mickiewicza.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	41600	—	2954	47	Przeniesiono do fund. obrot. 5% dochodu	—	—	260	85
Kupony za 1903	—	—	1655	68	Wypłacone stypendya	—	—	1296	—
Narosłe odsetki	—	—	104	97	Pozostałość 31 grudnia 1902	—	—	3158	27
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	41600	—	—	—
	41600	—	4715	12		41600	—	4715	12

5. Fundusz Dra Pileckiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	60000	—	3826	96	Wypłacone stypendya	—	—	2400	—
Kupony za 1903	—	—	2393	20	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	3820	16
					oraz 4% oblig. poż. kraj. galic.	4000	—	—	—
					» 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	34000	—	—	—
					» 4% » » Banku hipot.	2000	—	—	—
					» 4% » » » krajowego	20000	—	—	—
	60000	—	6220	16		60000	—	6220	16

6. Fundusz Sawickiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903.	15500	—	489	82	Wypłacone stypendya	—	—	672	—
Kupony za 1903	—	—	676	50	Pozostałość 31 grudnia 1903.	—	—	494	32
					oraz 4½% listy Banku krajowego	11300	—	—	—
					» 4% » « »	4200	—	—	—
	15500	—	1166	32		15500	—	1166	32

7. Fundusz Antoniego Stachowskiego.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	24000	—	5864	74	Przeniesiono do fund. obrot. 5% od kuponów	—	—	47	76
Kupony za 1903	—	—	955	20	Pozostałość 31 grudnia 1902	—	—	6863	42
Narosłe odsetki	—	—	91	24	oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	24000	—	—	—
	24000	—	6911	18		24000	—	6911	18

Tablica VII.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K.	h.	Rozchód Gotówka K.	h.

8. Fundusz Maryi Jankowskiej.

Otrzymano 4% listy galic. Banku krajowego	50000	—	—	—	Przeniesiono do fund. obrot. 5% od kuponów	—	—	50	—
Kupony za 1903	—	—	1000	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	950	—
					oraz 4% listy galic. Banku krajowego	50000	—	—	—
	50000	—	1000	-		50000	—	1000	—

9. Fundusz im. Wereszczyńskiego.

Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	3120	—	Wypłacono do rąk Dra Estreichera	—		240	—
Odsetki od skapitalizowanego funduszu	—	—	837	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	3717	—
	—	—	3957	—		—	—	3957	—

IV. Fundusze na cele humanitarno-naukowe.

1. Fundusz Liwskiego.

Pozostałość 1 stycznia 1903	51800	—	9780	28	Wypłacono p. Dubieckiemu	—	—	381	—
Kupony za 1903	—	-	2062	48	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	11866	61
Narosłe odsetki	—	—	404	85	oraz 4% listy galic. Banku hipotecznego	3400	—	-	—
					» 4% » » Tow. kredyt. ziemsk.	47600	—	—	—
					» 4% oblig. poż. kraj. galic.	800	—	—	—
	51800	—	12247	61		51800	--	12247	61

2. Fundusz im. Maryi Sienkiewiczowej.

Pozostałość 1 stycznia 1903	40000	—	398	86	Wypłacono zapomogi	-	—	800	—
Kupony za 1903	—	—	1592	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	--	—	1190	86
					oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziemsk.	40000	—	—	—
	40000	—	1990	86		40000	-	1990	86

V. Kwoty depozytowe.

1. Fundusz grobów królewskich.

Pozostałość 1 stycznia 1903	12925	04	214	26	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	214	26
Narosłe odsetki	522	10	—	—	oraz 3 książeczki Kasy Oszczęd. m. Krakowa	13447	14	—	—
	13447	14	214	26		13447	14	214	26

2. Fundusz budowy szpitala w Krynicy.

Pozostałość 1 stycznia 1903	18276	66	85	96	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	89	43
Narosłe odsetki	738	30	3	47	oraz 3 książeczki Kasy Oszczęd. m. Krakowa	19014	96	—	—
	19014	96	89	43		19014	96	89	43

3. Fundusz Niewiadomego.

Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	8324	50	Wydano	—	—	1362	15
Złożono	—	—	4000	—	Pozostałość 31 grudnia	—	—	11369	—
Narosłe odsetki	—	—	406	65					
	—	—	12731	15		--	—	12731	15

4. Fundusz szpitala w Szczawnicy.

Pozostałość 1 stycznia 1903	5701	24	4789	51	Wydano książeczkę Kasy zaliczkowej	120	—	4956	11
Narosłe odsetki	234	84	192	85	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	26	25
Otrzymano 1 książeczkę Kasy Oszczęd. m. Krakowa	254	33	—		oraz 3 książeczki Kasy Oszczęd. m. Krakowa	6070	41	—	—
	6190	41	4982	36		6190	41	4982	36

5. Fundusz Szczawnicki.

Czynsz dzierżawny ze Szczawnicy	—	—	15318	—	Procent od pożyczki z funduszu żelaznego	—	—	7700	—
Narosłe odsetki	—	—	209	43	Inne procenta	—	—	876	80
Dochód ze sprzedaży wody	—	—	1325	70	Wydatki bieżące w roku 1903	—	—	3046	29
» z domu »Alma«	—	—	449	81	Pozostałość przeniesiona do rezerwy Szczawn.	—	—	5679	85
	—	—	17302	94		—	—	17302	94

6. Rezerwa Szczawnicka,

Pozostałość 1 stycznia 1903	—	—	42812	54	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	50222	—
Przeniesiono z funduszu Szczawnickiego j. w.	—	—	5679	85					
Narosłe odsetki	—	—	1729	61					
	—	—	50222	—		—	—	50222	—

7. Fundusz Bolesława Rusieckiego.

Pozostałość 1 stycznia 1903	40000	—	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903:				
					oraz 4% renty złotej węgierskiej	40000	—	—	—
	40000	—	—	—		40000	—	—	—

Tablica VIII.

8. Fundusz L. G.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Złożono 4% listy galic. Tow. kredyt. ziem.	50000	—	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	995	—
» 25 akcyj kol. Lwow.-Czerniow.	10000	—	—	—	oraz 4% listy galic. Tow. kred. ziem.	50000	—	—	—
» 10 » » południowej	4000	—	—	—	» 25 akcyj kol. Lwow.-Czerniow.	10000	—	—	—
» 18 » Länderbanku	7200	—	—	—	» 10 » » południowej	4000	—	—	—
Kupony za 1903	—	—	995	—	» 18 » Länderbanku	7200	—	—	—
	71200	—	995	—		71200	—	995	—

9. Fundusz kaplicy w Szczawnicy.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	975	02	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903:				
Narosłe odsetki	39	38	—	—	1 książeczka Kasy Oszczęd. m. Krakowa	1014	40	—	—
	1014	40	—	—		1014	40	—	—

10. Fundusz Mickiewiczowski w Szczawnicy.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	263	44	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903:				
Narosłe odsetki	10	62	—	—	1 książeczka Kasy Oszczęd. m. Krakowa	274	06	—	—
	274	06	—	—		274	06	—	—

11. Fundusz Józefa Grabia.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	73000	—	27	93	Wydano na kupno walorów	—	—	24722	50
Kupony za 1903	—	—	4952	85	Przeniesiono do funduszu obrotowego	—	—	274	79
Narosłe odsetki	—	—	22	45	Wypłacono odsetki	—	—	2593	85
Otrzymano z zapisu	—	-	25000	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	2412	09
» zakupione 4% listy Banku krajowego	15000	—	—	—	oraz 4% listy Banku hipotecznego	65000	—	—	—
» » 4% » Tow. kred. ziem.	10000	—	—	—	» 8 akcyj Banku ziem. w Poznaniu	8000	—	—	—
» z zapisu 4% » » » »	35000	—	--	-	» 4% listy galic. Banku krajowego	15000	—	—	—
		—			» 4% » Tow. kredyt. ziem.	45000	—	—	—
	133000	—	30003	23		133000	—	30003	23

Fundusz żelazny.

Przedmiot	Przychód Walory K.	h.	Przychód Gotówka K.	h.	Przedmiot	Rozchód Walory K	h.	Rozchód Gotówka K.	h.
Pozostałość 1 stycznia 1903	56300	—	33288	98	Wydano na kupno walorów	—	—	12593	75
W pożyczce Szczawnickiej	—	—	146480	18	» wylos. 4½% listy galic. Banku kraj.	1100	—	—	—
Otrzymano przy wymianie wylosowanych	—	—	13	40	» » 4½% » » » hip.	1000	—	—	—
» kupione 4% listy galic. Banku kraj.	1100	—	—	—	Pozostałość 31 grudnia 1903	—	—	21855	93
» » 4% » » » » hipt.	1000	—	—	—	» w pożyczce Szczawnickiej	—	—	145332	88
» » 4% » Tow. kred. ziem.	13000	—	—	—	oraz 4½% listy Banku krajowego	10200	—	—	—
					» 4½% » » hipot. galic.	11000	—	—	—
					» 4% oblig. poż. kraj. galic.	3000	—	—	—
					» 4% listy zast. galic. Banku hipot.	10600	—	—	—
					» 4% » » » » kraj.	4300	—	—	—
					» 4% » » » Tow. kredyt. ziem.	25200	-	—	—
					» 4% renta węgierska koronowa	5000	—	—	—
	71400	—	179782	56		71400	—	179782	56

W Krakowie dnia 6 lutego 1904 r.

Śleczkowski w. r.
Skarbnik.

B. W. Antoniewicz w. r.
Rachmistrz.

Ulanowski w. r.
Sekretarz Generalny.

Sprawdzono zgodność z księgami i dowodami kasowymi.

Kraków, 21 lutego 1904.

Cybulski w. r. *Franke w. r.* *Sternbach w. r.*